

KARŞILAŞTIRMALI UIA VE ACE BEYAZ KİTAP METİNLERİ

(Türkçe)

(ACE metninden çıkarılanların üzeri çizilmiş,
UIA metnine eklenenler “bold” yazılmıştır.)

BERLİN 2002 GENEL KURULUNDA GÖRÜŞÜLECEK UIA METNİNİN
TÜRKÇE NİHAİ REDAKSİYONU TAMAMLANMAMIŞTIR.
ODA İÇİ ÇALIŞMALARDA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANMIŞTIR.
ODA DIŞINDA VE YAYINDA KULLANILAMAZ.

Temmuz 2002

Derleyen: Arif ŞENTEK

1 GİRİŞ

- 1.1 Karşıt Görüşler
- 1.2 Paylaşılan Kaygılar, Paylaşılan Zorlu Hedefler
- 1.3 Gelecek İçin Mimarlık Politikaları
- 1.4 Geleceği Yaratmak

2 AVRUPA VE GÜNÜMÜZ MİMARLIĞI ULUSLAR ARASI PLANLAMA VE İNŞA

- 2.1 Avrupalı yaşamı Küreselleşme
- 2.2 Yapı ve yaşam Ticaretin Küreselleşmesi
- 2.3 Yapı ve ekonomi Yaşam ve Yapı
- 2.4 Çağdaş çevresel kaygılar Yapı ve Ekonomi
- 2.5 Günümüzün tartışması Çağdaş Çevre Kaygıları
- 2.6 Yeni düşünme yolları Günümüzün Tartışması
- 2.7 Yeni Düşünme Biçimleri

3 SOSYAL YAŞAM VE MİMARLIK MİMARLIK VE TOPLUM

- 3.1 Günümüzün sosyal ve kültürel yaşamı
- 3.2 Yapı ve mimarlık
- 3.3 Toplumun çıkarları
- 3.4 Detay
- 3.5 Yapı
- 3.6 Dış çevre

4 MİMARLIK VE ÇEVRE

- 4.1 Kırsal Alanları
- 4.2 Kent
- 4.3 Kamusal Mekan
- 4.4 Yapı
- 4.5 Detay

4 5 EKONOMİK YAŞAM VE MİMARLIK

- 4.1 5.1 Günümüzün ekonomik yaşamı
- 4.2 5.2 İşverenin çıkarları
- 4.3 5.3 Toplum, ekonomi ve yapım süreci
- 4.4 5.4 Ölçek
- 4.5 5.5 Endüstrileşme
- 4.6 5.6 Uzmanlaşma
- 4.7 5.7 Pazara girme özgürlüğü
- 4.8 5.8 Arzda rekabet özgürlüğü
- 4.9 5.9 Tüketicinin seçme özgürlüğü
- 4.10 5.10 Tüketicinin korunması

5 SİYASAL YAŞAM VE MİMARLIK

- 5.1 6.1 Çelişen gerçekler ve amaçlar
- 5.2 6.2 Genel bakışa duyulan ihtiyaç
- 5.3 6.3 Tutarlı bir çevrenin temeli
- 5.4 6.4 Tutarlılığın teşviki, yetkililer ve toplum
- 5.5 6.5 Mimarlık mesleği

6 AVRUPA VE YARININ MİMARLIĞI: ÖNERİLER 7 GELECEK İÇİN ÖNERİLER

- 6.1 Avrupa'da yarının yapı ve yaşamı
- 6.2 Avrupa Birliği
- 6.3 Merkezi yönetimler
- 6.4 Bölgesel ve yerel yönetimler
- 6.5 Mimarlık mesleği
- 7.1 Küreselleşme Çağında Mimarlığın Geleceği
- 7.2 Mimarlık Üzerine Uluslararası I Politika
- 7.3 Mimarlık Üzerine Ulusal Politika
- 7.4 Mimarlık Üzerine Bölgesel ve Yerel Politika
- 7.5 Mimarlık Mesleği

7 SON SÖZ

- Mimarlık: Dün, Bugün ve Yarın
- 8.1 Yarının Mimarisi İçin Politikalar
- 8.2 Yarının Mimarisi İçin Mimarları Bekleyen Görevler
- 8.3 Mimarlık: Dün, Bugün ve Yarın

1 GİRİŞ

1.1 Çelişkili bir manzara

~~Avrupa halkını oluşturan bizler, paylaştığımız bu kıtada yüzyıllar boyunca Batı uygarlığının merkezi olan demokrasinin beşiğine sahip olduk.~~ **Kent, insanlığın kültürel beşiklerinden bir tanesini simgeler.** Kentlerimizi ve kasabalarımızı ziyaret eden milyonlarca insan, binlerce yıllık bir tarihin ve daha iyisi hiç bir zaman başarılamamış bir kültürel emeğin canlı tanıklarıdır. İster gösterişli, ister mütevazı ölçeklerde olsun, dünyanın en iyi mimarlık ürünlerinin ve kentsel tasarımlarının çoğu burada ve atalarımızın, bizimkilere kıyasla çok daha sınırlı olan ekonomik ve teknik olanakları ile yaşam sorunlarını nasıl çözdüklerini gösteriyor. Bu, günlük hayatımızı zevkli kılan bir miras. Ayrıca, serbest bir piyasa ve açık bir ekonomi sayesinde, Avrupa bugün maddi olarak her zamankinden daha zengin. Bizim yaşam standartlarımızı atalarımız hiç tanımadı. **Ancak, bazı ülkeler giderek daha zenginleşirken, buna paralel olarak güçlü devletler tarafından sömürülen diğer ülkeler de giderek daha zayıf ve güçsüz duruma düştüler. Bu nedenle, dünyanın birçok bölgesinde yaşam yeterli olmanın çok gerisindedir.**

~~Ancak, Avrupa yaşamı hala yeterli olmaktan çok uzak.~~ Son yüzyıllarda gerçekleşen çok büyük ilerlemelere karşın pekçok insan, hem günlük yaşamın ihtiyaçlarını olması gerektiği gibi karşılamayan, hem de yaratıcı potansiyelin yeşerebilmesi için gereken sosyal ve kültürel etkileşimden de yoksun kalabalık ve sıkışık ortamlarda, **ağır yoksulluk koşullarında** veya kent varoşlarında yaşıyor. **Yanyana duran zengin ve yoksul arasındaki karşıtlık özellikle dayanılmaz boyutlardadır.** Yaşlı, genç, fakir birçok insan, yeterli alışveriş yerleri, kültür merkezleri, **su temini, temizlik, temiz hava ve sakin bir çevre, yeterli alışveriş yerleri, işe ve kültür merkezlerine ulaşım da elverişli trafik bağlantıları** gibi en basit ihtiyaçlarını bile gideremiyor. Yüksek refahımıza ve bilgi düzeyimize karşın, çağdaş fiziksel çevrelerimizin çoğu, asırlardır sahip olduğumuz bazı çevrelerden daha çirkin. Kırsal alanlarımız ve elde kalan çok az sayıdaki bozulmamış yörelerimiz, yeterince denetlenmeyen inşaatlarla sürekli olarak tahrip ediliyor. Ayrıca, yapılan araştırmalar parçalanmış dünyamızdaki inşaat süreçlerinin olması gerekenden uzak, sosyal ya da politik müdahalelerin ise tartışma götürür olduğunu gösteriyor. **Kentsel alanlar dışında, geri kalan peyzajın ve doğal yerlerin, kentsel alanlara nefes alma olanağını pekiştirmesi için, büyük titizlikle korunması gerekir.**

1.2 Paylaşılan Kaygılar, Paylaşılan Zorlu Sorunlar

Bu rapor **Beyaz Kitap**, Avrupa'daki mimarlık mesleğinin, Avrupa'nın **Globalleşen bir toplumda** yapılı çevresine **çevreye** ilişkin tavrını ortaya koymaktadır: İnsancıl, kültürel olarak tutarlı bir yapılı çevreye sahip olma arzusu ve ihtiyacı, ~~Avrupa halkının~~ **Bütün dünya vatandaşlarının** bir çok kaygısı arasında bugün de her zamanki kadar güçlü bir yer tutmaktadır. Ancak bu gerçek çok kez göz ardı edilmektedir. Yapı faaliyeti, öncelikle halkın ihtiyaç ve özlemlerine cevap veren **ekolojik**, sosyal ve kültürel bir olgu olduğu halde, çoğunlukla sadece ekonomik bir süreç olarak ele alınmaktadır. Yapı endüstrisinin temeldeki ekonomik önemi, işverene daha iyi bir performans sunmak ve parasının karşılığını en iyi şekilde almasını sağlamak olmalıdır. Bununla beraber, bu ekonomik gereğin ve pazar ekonomisini sosyal ve kültürel değerlerle bağdaştırmadaki zorlukların da ötesinde, üstesinden gelmemiz gereken zorlu sorun ortak yapılı çevremizi ~~Avrupa halkı~~ **bütün yurttaşlar ve toplumun tamamı** yararına daha iyi bir hale getirmektir. Yapılı çevremiz, sadece bir endüstri ve ekonomi politikası konusu olamayacak kadar önemlidir. Bu anlaşılmadığı sürece, bu çevre kötüye gidişini sürdürecektir. **Kendilerine has gelişme tarzı için alternatifler geliştirmeden zengin ülkelerin yaşam biçimlerini örnek alan geliştirmekte olan ülkeler giderek sosyal ve kültürel açıdan daha da yoksullaşacaktır.**

Paylaştığımız yapılı çevremizin iyileştirilmesi konusu, kentlerde, banliyölerde ve kırsal alanlarda gün be gün karşımıza çıkan somut bir sorundur. Yaşama, çalışma ve buluşma mekanlarımızın standartlarını geliştirmeliyiz. Bölgesel kimliklerimize sahip çıkmalıyız. Yapılı çevremizi, barınma, ışık, ısınma ve serinleme ihtiyaçlarımızı karşılarken gezegenimizi tahrip etmeyecek bir şekilde yapmalı ve yeniden yapmalıyız. Tarihi mirasımızı oluşturan yapıların bekçisi olmalı, onlara anlamlı bir rol verebilmeli ve sırası geldiğinde bizden sonra geleceklere devretmeliyiz. **Halen mimarlığın söz konusu olmadığı ancak insanın başını sokabileceği bir damın her şeyden daha önemli bir öge olduğu en yoksul kesime uygun barınak sağlaması için hükümetlerimizi teşvik etmeliyiz.**

Aşmamız gereken bu zorlu sorun acildir. Avrupa Birliği'nin derinleşmesi ile, Birlik ve Devlet girişimleri giderek genişleyen bir alanda etkili olmaya başladı. Ekonomik etkinliği teşvik etmeyi ve yapıtlı çevremizin oluşmasında birbiri ile uyumlu ve şeffaf süreçler yerleştirmeyi amaçlayan bu girişimler, kamu yararını etkilemekte ve hatta bu yararı zedeleyebilmektedir. Çağdaş ekonomik düşünce, gerek kendi gücü ile gerekse yakın geçmişte komşularımızda yaşanan felaketlerin sunduğu örneklerle dayanarak sosyal ve kültürel kaygılara, geçmişte düşünülemez ve günümüzde ise kabul edilemez bir ölçüde baskın çıkarmaktadır. Aşmamız gereken zorlu sorun acildir, zira son sıralarda yapılan ve geleceğin resmini çizmeyi amaçlayan ekonomik araştırmalar ortaya resmin sadece bir kısmını koymalarına rağmen sözde bütünlük iddiasındadır ve dolayısı ile, bugünün gerçekleri kadar bile kabul edilebilir bir yanları yoktur. Kıtalar ve bölgeler arasında artan küresel ulaşım ve medya ilişkileri, sonuç olarak taraflar için uzun erimli düzenlemeler yaratır. GATT/GATS gibi ekonomik yeterliliği geliştirecek ve mallar ve hizmetlerde serbest ticareti ve uyumu sağlayacak uluslararası anlaşmalar aslında ortak çıkarlara zarar verebilir. Yalnız ekonomik rekabet görüşüyle uluslararası pazarlara açıldığında ortaya çıkacak derogasyonun olumsuz sonuçları göz ardı edilmemelidir. Yarattığı etki nedeniyle, çağdaş ekonomik düşünce hem sosyal ve kültürel ilgi alanına hem de çevreye, geçmişte aklın alması düşünülmemeycek bugün de kabul edilemeyecek boyutlarda egemendir. Geleceği tahmin etmek için yakın zamanda yapılan ekonomik araştırmalar, yapmacık bütüncüllüğü nedeniyle sadece kısmi bir vizyon sunmaktadır, bu da zamanımızın gerçeklerinden çok daha az kabul edilesidir.

Ancak bütün bunların da ötesinde, **yoksulluğun yok edilmesi** aşmamız gereken zorlu **bir** sorun **olarak** acildir, zira kimileri olumsuz diğerleri olumlu birçok yeni olgu: bir büyüme ve değişim manyaklığı, uzun vadeli işsizlik, bilgi teknolojisindeki patlama, gelişmiş imalat süreçleri, küresel iletişim, bölgesel kimlik bilinci, sosyal ve kültürel çoğulculuk, tüketicinin korunması, ve çevre konusundaki giderek derinleşen ve acil kaygılar yeni düşünme tarzlarının, yeni bir düşünce paradigmasının gerekli olduğunu göstermektedir.

1.3 Bugünün politikası: yarının Avrupası Gelecek için mimarlık politikaları

Bu rapor **Beyaz Kitap** gelmekte olan bu paradigmanın ana hatlarını çizmeyi ve onu etkilemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Avrupa'nın **Bütün dünyanın** bugünkü yaşamına mimarlığın yapabileceği katkıları ayrıntılandırıyor. Mimarlık meslek topluluğunun, son yıllarda görülen ve ekonomik rekabetçiliği yapılarımızdaki ve kentlerimizdeki kamu yararının kurban edilmesi pahasına, kendi başına bir amaç olarak teşvik eden siyasal ve idari önlemler hakkındaki görüşlerini ortaya koyuyor. Mimarlara, binaları yaptıranların, ve bu binaları kullananların, **kamunun ve tüketicilerin ortak** yararlarını gözetmekle ve geleceğin ~~kıtamıza yaraşır~~ kültürel mirasını **olarak kabul edilebilecek bir mimari kaliteyi** yaratmakla yükümlü olduklarını hatırlatıyor. **Rapor Kitap** özellikle de yerel, bölgesel, ~~ulus ve Birlik düzeyindeki~~ **ulusal ve uluslararası düzeydeki** politikacı ve yöneticileri, kamu politikalarının yapılı çevre üzerindeki etkilerini yeniden düşünmeye, bu politikaları ~~toplumun~~ **dünyanın** acil **ekonomik, ekolojik**, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını ~~daha iyi karşılayacak şekilde biçimlendirmeye çağırıyor.~~ **olarak da, farklı bir gelecek için ilk adımların nasıl atılacağını gösteriyor.**

Rapor, **Bu Beyaz Kitap** Avrupa **bütün dünya** halkını, kamuyu temsil edenleri, yatırımcıları ve yapım endüstrisindeki meslek adamlarını, paylaştığımız yapılı çevrenin ve aynı zamanda yapı tasarımı ve inşaat süreçlerinin **ekonomik, ekolojik, sosyal ve kültürel bakımdan** en iyi bir şekilde nasıl geliştirilebileceği konusunda ~~Avrupa'nın mimarları~~ **biz mimarlar** ile bir diyalog kurmaya davet ediyor. Metin, **toplumlarımızda** yapılı çevre kalitesinin kilit belirleyicisi olarak **altyapı ve yapı tasarımı** kalitesi üzerinde durmaktadır. ~~İnşaat da temel bir kaygı olmakla birlikte, Avrupa'daki mimarların deneyimi, Avrupa'daki yüklenicilerin istenildiği sürece ve ne sıklıkta istenilirse istensin, en yüksek inşaat standartlarında bina yapacak kapasiteye sahip oldukları yönündedir.~~

1.4 Geleceği yaratmak

Ekonomik gücün varlığına, kolay değişmeyen fikirlere ve insanın var olan sınırlarına karşın, geleceğin alacağı şekli seçebiliriz. Amaç bu konuda kamusal bir görüş birliğini hedeflemektir. Bu noktaya varana kadar, ~~Avrupa'nın yapılı çevresinde elde edilecek tutarlı bir kaliteye erişme yönündeki ortak arayışımızda, uygun yol ve yöntemlerin neler olacağını tartışmalıyız.~~ **Ancak yeni düşünme biçimlerinin geleceği yönlendireceği konusunda toplumun fikir birliğini amaçlamalıyız. Kalitesi geçmişteki yapı kültürünün değerleriyle eşdeğerde olan mimari, kentsel tasarım ve altyapı yapmayı amaçlamalıyız. Bu da, sonucunda tüm disiplinlerin işbirliği yapmak sorumluluğu olduğunu ortaya koyar.**

2. AVRUPA VE GÜNÜMÜZ MİMARLIĞI

2. ULUSLARARASI PLANLAMA VE İNŞA

2.1 Avrupalı yaşamı

2.1 Küreselleşme

~~İçinde inşa ettiğimiz ortam.~~ **Zamanımızın genel politik düzeni.**

~~Avrupa halkı olarak bizler~~ **Bizler**, kıtamızı şekillendiren siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel düşünce paradigmasına aşinayız.

Siyasal olarak bu paradigma bize, ~~anayasaya dayalı demokratik ulus devletini ve son yıllarda örneğine daha önce hiç rastlanmayan bir şekilde gerçekleşen, egemenliklerin gönüllü olarak bir potaya konması olgusunu verdi~~ **ortaya çıkardı.** Yerinden yönetim ilkesi ile dengelenen bütünleşme, aynı zamanda bölgesel kimlik ve geleneklere saygı ile ideallerin ve kaynakların kamu yararı adına paylaşılmasını da bünyesinde birleştirmektedir. Tam bir destek görmese de, en yüce amaçlardan kaynaklanan Avrupa'nın bütünleştirilmesi yolundaki eğilimin çağdaş yaşam üzerindeki etkisi konusunda ne söylesek abartmış olmayız. **Şimdi, dünyadaki tüm devletlerin giderek, bölgesel veya kıtasal işbirliği adına, bağımsızlıklarından vazgeçme veya hiç olmazsa bir kısmını sınırlama eğilimleri olduğunu gözlemliyoruz (örnek: MERCOSUR, AB). Bundan önceki güç blokları, artık ülkelerin kendi tercihleriyle birlikler kurmalarına dönüşmektedir (GIS). Yoğun görüşmeler (GATT/GATS gibi), malların ve hizmetlerin uluslararası ve eşitlikçi rekabeti için gümrük bariyerlerini ve diğer engelleri kaldırmayı amaçlamaktadır. Buradaki hedef küresel pazara giriştir. Bugünün yaşamı büyük ölçüde bu küreselleşmenin etkisiyle belirlenmiştir. Bu gelişme süreçlerinin hızı ve amaçları konusunda farklı görüşler olsa da, halkın ve ulusların**

kendilerini uluslararası işbirliğine hazırlamaları gerekecektir. Bu olmadan, ne barış ne de refah sağlanabilir - ne ekonomik ve sosyal düzeylerde ne de din, ırk ve kültür alanlarında.

Küreselleşme çağında, ulus devletlerin önemi uluslararası işbirliği çerçevesinde sadece giderek azalmakla kalmayıp, bölgesel ilişkiler ve kimlikler lehine değişecektir. Coğrafi ve etnik özellikler daha belirginleşecektir.

~~Ekonomik düşünce~~ **Uluslararası ekonomik düşünce**; tam ve sürekli istihdam, açık pazarda rekabet serbestliği, kamu alımlarında saydamlık, ekonomik rasyonalizasyon, paranın karşılığının en iyi şekilde alınması, tüketicinin korunması ve sınırsız ekonomik büyüme ~~ideallerini teşvik eder~~ **idealleri üzerinde odaklanır**. Bugün, giderek daha fazla malı daha düşük cari fiyatlarla üretiyor, sürekli olarak etkinliği artırmanın yollarını arıyor, aynı zamanda istihdamı geliştirecek düzenlemeler yaratmaya çalışıyor ve çevre mühendisliğinden ekolojik hasarları durdurmasını ya da sınırlamasını bekliyoruz **arıyoruz**.

İster ezelden beri burada yaşayanlar ister yeni gelenler olsun, bu kıtayı paylaşan ve egemenliklerini ortak potaya koyan birçok farklı insan, ortaya karmaşık bir sosyal gerçek çıkartmaktadır. Avrupa'nın kültürel söylemi, düşünce özgürlüğü ve ifade özgürlüğünün bireyci ve çoğulcu yanları ile bu gerçekleri yansıtmaktadır. Patlama gösteren bilgi ve iletişim teknolojilerinin potansiyel etkileri, sadece endüstri, ticaret ve hizmetler üzerinde değil, sosyal etkileşim ve kültürel yaratıcılık üzerinde de görülmektedir.

Çeşitli nedenlerle göç (politik veya etnik baskı, karamsar ekonomik gelecek görüşü, vs.) uluslararası düzeyde karmaşık toplum yapılarına yol açmıştır. Herşeyden önce, bireylere geniş ölçekte özgürlük sağlamak ve gerekli dengeyi elde etmek için çok kültürlü yaklaşımların metropoliten politikaları belirlemesi gerekecektir. Hızla gelişen bilgi ve iletişim sistemlerinin sanayi, ticaret ve hizmetler üzerindeki, toplumun gelişimi ve bireylerin yaratıcı güçleri üzerindeki etkilerinin ne olacağı tahmin edilemez. Medya sanatı dünyasında görülen sanal gerçek kültürünün, mahallinde gelişen kültürel geleneklerin yerini alması tehlikesi gözardı edilemez. Bu gelişme kimlik, kişilik ve ait olduğu yer duygusunun kaybedilmesiyle paralel gerçekleşir. Yapı tarzlarının geleneksel kullanımının yerini almakla tehdit eden, “ne yaparsan olur” tarzında mimari tasarımların yaygınlaşmasında da aynı şey söz konusudur. Bunun sonucunda, özellikle ‘gelişmekte olan dünya’ ülkelerinde ve bölgelerinde entellektüel açıdan köklerin yitirilmesi ile karşılaşırız.

2.2 Ticaretin Küreselleşmesi *(bütün bir alt bölüm olarak eklenmiştir)*

Hizmet ticaretinin küreselleşmesi kapsamında inşaatlarımızı yapıyoruz.

Mal ve hizmet ticaretinin küreselleşmesi, mal ve hizmetlerde açık pazar sunulmasının ve bunun yanı sıra sermayenin ve çalışanların serbest dolaşımının doğal sonucundan başka bir şey değildir.

Tarihin başlangıcından beri, farklı biçimlerde ve değişen düzeylerde dünyanın çeşitli bölgeleri arasında serbest ticaret hep yapılmıştır. Bugün görülen ticaretin küreselleşmesi ise yaygınlığı ve kapsamı açısından yenidir. Küresel trafik artık lüks harcama ile sınırlı değildir, artık yakıt, tekstil ürünleri, elektronik ve çelik, çimento, inşaatla kullanılan taşın ticareti küresel boyutlarda yapılıyor. Gidiş tümüyle serbestleşme yönündedir ancak entelektüel hizmetlerde kalite ve tüketicinin korunması için bazı düzenlemelere gereksinim vardır. Dünyanın çevresinde para akışı göz açıp kapayacak kadar kısa sürede gerçekleşir, ancak insanlar her zaman özgür değildir.

Ticaretin küreselleşmesi yapılı çevremize aşağıdaki sonuçları doğurur:

- Daha fazla yatırımın, kendi başına bir çözüm olarak değil de kullanılan sermayenin üzerine ek olarak geri dönmesi;
- Daha fazla rekabet sayesinde daha ucuz malzeme, ve böylece yeterli sayıda barınak olmayan yerlerde daha çok bina sağlama olanağı;
- Geniş seçenekler arasından, daha egzotik malzemeler;
- İstenirse, daha ucuz işgücü;

- Bilgi ve tolerans sayesinde karşılıklı anlayış;

Bunun aksine, küreselleşme aynı zamanda aşağıdaki sonuçları da doğurur:

- Ulaşımla ilgili tüketilen fosil yakıtlar nedeniyle çevresel stres;
- Yerel kimliğin ihmal edilmesi –ya da daha kötüsü, yok edilmesi- yabancı girişimcilerin kendi çıkarları dışında kalan herşeye karşı duyarsız olmaları;
- Yerel mekan kavramının, yer kavramı olmayan yeni depolama yapıları, fabrika veya büro binalarında kaybolması;
- Dış kaynaklı malzeme ve inşaat sistemlerinin gelenekselin yerine kullanılmasıyla daha küçük yerel girişimcilere ait sanayiye yok edilmesi;
- Başka ülkelerden gelen etkilere karşı duygusal tepkiler;

Yerel kimliğin yitirilmesi, konuşulan yüzlerce dilin ortadan kalkması, dünyanın her yanında İngilizce dilinin ilerlemesi ve doğal çevrenin tahribatından bahsedilmesi sadece bilinenin bir kez daha tekrarlanmasından başka bir şey değildir.

Öyleyse, belki de küresel mal ve hizmet ticaretinin önüne geçilemezliğinin kabulü yanı sıra kimlik ve çevrenin yok edilmesine bazı sınırlamalar getirerek, bunun iyi yönlerinden yararlanmak mümkün olabilir mi? Eğer olmazsa, neyin en önemli olduğu konusunda bir karar vermemiz gerekecektir. Bugüne kadar bunun yanıtı kesindi: sermaye ve sermayenin dönüşü her zaman kazanmakta, ancak bu nedenle yerel toplumların zararına bölgelerin kimliği kaybolmaktadır.

Bazı tepkiler olasıdır.

Zengin ve “gelişmiş” ülkelerde, ekonomik değerler yerine giderek kişisel ve sosyal değerler araştırılıyor. Daha kısa çalışma süreleri ve daha iyi sosyal hizmetlere (sağlık, eğitim, çocuk bakımı) yüksek kazanç ve düşük vergilere kıyasla daha çok değer veriliyor. Aynı şekilde, yüksek kaliteli kentsel çevrenin başlı başına değerli bir amaç olduğu konusunda bir bilinç doğmaktadır. Çoğumuz kentlerde yaşıyoruz: iyi yaşam istiyorsak, içinde yaşayacağımız iyi mekanlar gereklidir. Bu iddia artık neredeyse duyulmamaktadır. Ancak, başka yerlerde başkaları tarafından bu iddia veya akılcı görüşün kabul edildiği hatta anlaşıldığı pek belli değildir. Kökten dincilik veya etnik tercihlerde ısrarcı olmak insanların potansiyelini dışlamaktadır.

Diğer bir tepki ise küresel değişimleri reddetmek ve yerel sanayi ve kültürü geliştirmektir. “Küresel düşün –yerel davran!” Eğitilmiş insanlar politik açıdan giderek daha bilinçleniyor ve geleceklerini kendileri belirlemek istiyorlar. Ancak bu görüşün dünyada kök salması daha epey zaman alacaktır ve o zaman da şunlar için çok geç olacaktır:

- Çin kentlerindeki hutonlar,
- Tac Mahal’in mermer cepheleri,
- Brezilya’nın ormanları,
- Orta Fransa’daki köyler,
- Gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal toplumlar,
- ve diğerleri.

Pitoresk kaliteleri, kendine özgü değerleri ve yerel mimarinin iklimsel uyumunu diğer gerçeklerden ayrı tutmalıyız: kötü sağlık hizmetleri, özellikle birçok ülkede kadınlar için geçerli olan, yaşamın kısılmasına yol açan yetersiz ısıtma ve pişirme donanımı, aile içi strese neden olan mahremiyetin eksikliği, insanlık dışı çalışma koşulları, vs.

Yetkililerin farklı malların farklı değerleri olduğunu kabul etmeleri gerekir. Görünmeyen malzemeler kendi başlarına kültürel bir önem taşımazlar, ancak gözümüzle gördüğümüz, elimizle dokunduğumuz şeylerin de yeri başka bir şeyin dolduramayacağı kadar değerlidir.

Çevre koşulları malzemenin üretimini ve taşınmasını etkiler. Üretimde etkinlik, varolduğu durumlarda bile, ve ucuzluğun düşük ücretli işçilerden kaynaklanmadığı koşullarda çoğu zaman taşımacılıkta yapılan çevre çılgınlıkları nedeniyle saptırılır.

Öyleyse ne yapılmalıdır? Seçenekler vardır:

- a) Kültürel bakımdan önemi olan yerel malzemelere değer vermek üzere oyunun kurallarını değiştirmek. Kaba ve ağır inşaat malzemelerinin, cephe ve yer döşemesi elemanlarının kıtalar arası ticaretine son vermek. Bu, inşaat ticaretini görece düşük düzeyde etkiler ve taleplerin en alt sıralarında yer alır. Ancak, bunun ticaretin büyük kısmını kesinlikle etkilemeyeceği için taşımacılıktan kaynaklanan çevre zararlarını da dikkate değer ölçüde azaltmayacaktır.
- b) Çevresel maliyet faktörünü tüm ticari kararlara taşımak. Ancak, karbondioksit ve diğer zararlı emisyonların bedeli herhangi bir ticaret anlaşmasının kabul edilebilirliği değerlendirilirken nasıl ilintilendirilmelidir? Şimdi ticaretin yönetilmesinde tercih edilen tek araç pazardır: fosil veya nükleer enerji üzerinde vergi olmadığı bir veri olarak kabul edildiğinde, gerçekte çevresel bedel hesabının hiç bir zaman yapılmadığını görürüz. Ticari sınırlamalar olmadığı sürece, uygun çevresel bedel hesabı için karbon vergileri kaçınılmazdır.
- c) ‘Dışarıdaki’ mimarın yerel bir mimarla ortak olmasını talep etmek. Ancak burada sadece malzemeler değil aynı zamanda tasarım ile ilgili de bir sorun da vardır. Her ne kadar her mimarın yeri ve tarihiyle kültürel varlık olarak bir mimarlık anlayışı olsa da, ancak yerel iklimi, gelenekleri ve yapı yapma geleneğini öğrenmek için yeterli becerisi ve zamanı olan yabancı mimara çok ender rastlanır.
- d) Meslek uygulamasının içinde olan “çıplak ayaklı mimarlar” denilen kişileri desteklemek. Bunlar “yıldız” mimarların aksine, dünyada evsizlerin ve en yoksul kişilerin temel hak ve ihtiyaçlarını savunmalı ve yerli halkın içinde katalizör olmalıdırlar.
- e) Yurt dışından gelen yatırımcıların özellikle yetenekli yerel mimarlar çalıştırması özendirilmelidir. Bunlar, yerel yapı çevrenin kültürel ve bölgesel değerlerine saygı göstermeyen, yabancı yatırım projelerine hazır çözüm önerileriyle yurt dışından gelen “ikinci sınıf” ticari mimarlara tercih edilmelidir.

Ancak, yerli bir kuruluşun yararı her zaman kolayca anlaşılmayabilir. Artan küresel rekabete karşı kültürün savunma olarak ileri sürülmesinde iki tür sorun vardır:

- Yerel ile bağlantılı olma gereksinimi yerel kimliğin korunması için gerekçe olarak ileri sürülebilirse de gerçekte rekabete isteksiz olmanın bahanesi ve kötü uygulama yapmanın savunması olabilir.
- Yerel bağlantı kurulması için düzenlenmiş koşullara uyulmasının gerekli olması dışarıdan gelenlere karşı şantaj olarak kullanılır, öyle ki yerel katkının değeriyle kıyaslanmayacak düzeyde bir ücret talep edilir.

Bu nedenle, yerel bağlantı kurulmasının gerekliliği düzenleyici olmaktan çok etik bir konu olarak görülmelidir. Başka bir deyişle: dışardan gelen profesyonel mimar kendi iradesiyle yerel bir ortak arayacaktır; daha da iyisi yerel kimliği korumak üzere ve bu sayede yerel istihdamı da koruyarak. Ancak küresel sermayeye karşı durmak için etik yeterli bir güç müdür? Öte yandan, mimari kalitenin bir büronun teknik ekipmanıyla ilişkili olmayıp mimarının entelektüel ve yaratıcı potansiyeline bağlı olduğunu göz önünde tutmalıyız. Gayrimenkulde yabancı yatırım yapılan birçok ülkede yetersiz performans çoğu zaman yurt dışından gelmektedir.

2.2 Yapı ve Yaşam

2.3 Yaşam ve Yapı

Çevremizle olan kişisel ve sosyal bağlarımız günlük yaşamımızda çok önemli bir yer tutar.

Günlük yaşamımızda en küçükten en büyüğe, her ölçek ve düzeyde, çevremizle etkileşim halindeyiz. Bu çevre en küçük ölçekte birebir kullanabileceğimiz, elle dokunulan, yakından görülen bir sandalye veya pencereden oluşabilir. Tek tek yapılarda yaşıyor, bunları kullanıyor ve bu yapılarla çeşitli düzeylerde ve uzun süreli bağlar kuruyoruz. Kentleri, kasabaları ve peyzajı iskan ediyoruz ve bazen çok sık bazen de pek ender olarak bu alanların sakinleri veya seyircileri oluyoruz.

Çevre kalitesi iyisiyle kötüsüyle, ama her noktada yaşamımızı etkilemektedir. Sağlıklı ve güvenli bir çevrenin yaşam kalitesini yükselttiği gerçeği, mümkün olan en iyi çevrenin yaratılmasını teşvik etmek için yeterli bir nedendir. Ancak, yapılarımızda ve kentsel mekanlarda en yüksek standarda ulaşmak için gösterilecek çabanın başka nedenleri de vardır.

Her yapı projesi, bu projeyi gerçekleştirmedeki ekonomik ve teknik amaçların ötesinde ~~bir etki yaratır~~ **ekolojik, sosyal, kültürel, estetik, atmosferik ve kimlik duygusunu da etkileyen başka değişikliklere yol açacak birçok şeyi etkiler.** Yapıların çoğu birkaç nesil boyunca yaşar. Avrupalı atalarımızın kanıtları nasıl bizlere kadar kaldıysa, yapıları, kasabaları, kentleri bugünkü tasarlayış şeklimiz de geleceğe kendi çağımızın sosyal ve kültürel bilincinin kanıtları olarak aktarılacaktır. Bugün inşa ettiklerimiz sadece kendi yaşamımızın değil, çocuklarımızın yaşamlarının da biçimlendirilmesinde rol oynamaktadır.

2.3 2.4 Yapı ve ekonomi

Ekonomik çıkarlar konusunda güncel kaygılar, en önemli konuya gölge düşürmemeli – herkes için en iyi çevre.

İşlevini tam olarak yapabilmek ve tüm kentlilerin yararlarını gözetebilmek için, genel olarak çağdaş toplum, özel olarak da çevre yönetimi yasalara ve kurallara dayanmalıdır. Ancak, konu kalite ve kültürel boyut olduğu zaman yasa koyuculuk kolay olmamaktadır. Çok kez en önemli konu olan bu 'yumuşak veriler', gerçek içerikleri sulandırılmadan bir formüle indirgenemez.

Öte yandan, yapıyı çevre serbest pazar yolu ile oluşmaktadır. Yapıya para yatıran işverenin parasının karşılığını en iyi şekilde almaya hakkı vardır. Mimarlık hizmetleri dahil inşaat endüstrisi, toplumun yasal ve ekonomik çerçevesinin 'katı gerçekleri' içinde çalışır. ~~Mallarda ve hizmetlerde açık rekabetin aranması hem genel olarak yaşamı hem de yapı sektörünü etkilemektedir. Endüstri, durağan olamaz ve çağdaş ekonomik düşünceden etkilenmeden kalamaz. Toplum yumuşak verilerle katı gerçekleri dengelemelidir.~~ **Ancak, meslek kurallarının yerini gittikçe artan biçimde ekonomik rekabetin aldığı görünüyor. Hem tasarım hizmetlerinde istenilen kaliteyi hem de pazar koşullarındaki değişikliği göz önünde tutan entelektüel hizmetlerin korunması anlaşmaları gereklidir.**

Politik düşüncenin, serbest rekabet ve rasyonalizasyon şeklinde ortaya çıkan çağdaş eğilimleri, kamu yararını tehdit edecek boyutlara ulaşmıştır. Son yıllarda **örneğin** Avrupa Birliği ve Üye Ülkeler düzeyinde yapıyı çevremizin yaratılmasında uygulanacak uyumlu ve saydam usuller yerleştirmek amacı ile tasarlanan yasal düzenlemeler, bina elde etme süreçleri üzerinde odaklanmakta ve bu süreçleri başlangıç maliyetlerinin düşürülmesi, yapım hatalarının en aza indirgenmesi ve kalite garantisi açısından optimum hale getirmeyi amaçlamaktadır. Konutların, işyerlerinin ve mahallelerin inşası, salt kısa vadeli bir özel çıkar konusuna indirgenmektedir. Ancak, bu siyasi ve ekonomik politikaların bir de insani boyutu vardı. Ortaya çıkan yapılar her zaman, bunların elde edilme sürecine doğrudan katılmış olanların dışındaki insanları da etkiler. Tasarım ve yapım sürecinin meşru ve gerekli olan optimizasyonunun, bu sürecin vereceği en iyi sonuç olması gereken en iyi yapıyı çevrenin elde edilmesi arayışına set çekmesine izin vermemeliyiz. Günümüzde, ekonomik düşünce kurumsal düzeylerde bu denli egemenken, bu olasılık, gerçek bir tehlike olarak karşımızda durmaktadır.

2.4 2.5 Çağdaş çevresel kaygılar

~~Çevre büyük sorunların ve büyük potansiyellerin odağıdır. Aşılması gereken zorlu sorun, bu çevrenin iyileştirilmesidir.~~ **Çevre zararları kaygılandırıcı düzeylere varmıştır. İnşaat sektöründe de kaynaklarımızın dikkatle kullanılmasına özen göstermeliyiz.**

Son yıllarda, sanayileşme ile üretim ve tüketimde sağlanan ekonomik büyümenin sağlanabilecek en yüksek yararlar uyumlu olmadığı artık farkedildi. Sınırsız büyümenin sürdürülebilir olmadığı genel olarak kabul edilmektedir. Daha yeni teknolojilerin, yerini aldıklarından kaçınılmaz olarak daha iyi olduklarına artık inanmıyoruz.

Çevremizi **geçmiş olduğumuz** bu yüzyıldaki gibi düzenlemeyi sürdürürsek, bunun sosyal, ekonomik ve ekolojik bir afetle sonuçlanabileceğini kavramaya başlıyoruz. Ve yanıt, gerekli olsa da, sadece artan bir çevre mühendisliği faaliyetinden ibaret değil. Fiziksel çevremize yönelen ve giderek artan dikkatimizde iki eğilimi tanımlamak mümkündür: bunların birincisi kirlenme, çevresel etkiler, artan trafik hacimleri, insani ölçeklerdeki kentsel dokuların tahribi ve gerek doğal gerekse yapılı geleneksel çevrelerin yok oluşuna ilişkin artan kaygılar; ikincisi ise yaşamımız için gerçekleştirdiğimiz fiziksel düzenlemelerin sosyal, kültürel ve ekonomik önemi ve potansiyelinin daha fazla farkına varılmasıdır.

Toplumumuz temelden değişmektedir. Toplumu sosyal ve kültürel olarak organize etme yolunda, artık basit veya ille de doğru çözümler yok. Çağdaş estetikleri ya da planlama yöntemlerini çözüm olarak düşünmek sahte bir bilinç yaratmak ve yeryüzünün ~~bu türden bir gerçek içinde yer almayı aslında umursamayan, bununla ilgilenmeyen ya da bu olanağı bulamayan~~ üç çeyreklik kesimini yok saymaktır. Herhangi bir yanıt ancak daha derin bir düzeylerde ulaşılabilir.

2.5 2.6 Günümüzün tartışması

Toplum artık yapılı çevreye ilişkin kapsamlı ve sürdürülebilir amaçlarını belirleyebilir ve bunu yapmak zorundadır. Geleceğe dönük herhangi bir kısmi vizyon, hatalı olacaktır.

Yapılı çevre, doğal çevre, siyasi ve ekonomik politikalar, yapı yatırımcısı, sahibi ve kullanıcısı, inşaat sektörünün pazar ekonomisi, insanların sosyal ve kültürel hedefleri ile ~~Avrupa Birliği'nin~~ **devletlerin ve bunların bölgesel, kıtasal düzeylerdeki fraksiyonlarının** ekonomik ve sosyal amaçları arasındaki ilişkileri irdelemeliyiz. ~~Bu benzeri görülmemiş refah döneminde~~ **Gelişmiş ülkelerde eşi görülmemiş zenginliğin, öte yanda dramatik yoksulluğun yaşandığı zamanımızda**, karşımızda yapılar ve yapılı çevre ile ilgili belirgin sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel, estetik ve politik sorunlar var ve bunlar bizden cevap bekliyor. ~~Birlik, Üye Ülkeler, bölgeler~~ **Küresel, ulusal, bölgesel** ve yerel düzeylerdeki kamu politikalarını artık aşağıdaki temel hedefleri karşılamaya yönlendirmeliyiz.

- **Herkese barınak ve insan refahı sağlanmalıdır.**
- **Her kişinin temel teknik altyapıya sahip olması sağlanmalıdır: temiz su, pis suyun atılması, enerji ve iletişim.**
- ~~Bütün Avrupalıların~~ **Herkesin** her gece uyuyabileceği uygun bir yeri olmalıdır.
- Bütün konutlar sakin ve oturup düşünmeye elverişli bir ortam sunmalı, ailenin bir araya gelmesine ve karşılıklı iletişimine de olanak sağlanmalıdır.
- ~~Sanayileşmiş yapım~~ **Yapım** süreçleri, sadece kişisel karları maksimize etmek amacı ile değil, herkesin yaşamını zenginleştirecek bir biçimde kullanılmalıdır.
- **Megapoller, özellikle gelişmekte olan ülkelerin dolup taşan metropolleri, tüm sosyal sınıfların insanca kentsel ortak yaşamını sağlayacak bir altyapıya kavuşturulmalı ve bunların gerektiği gibi tasarlanması sağlanmalıdır.**
- Toplu taşıma altyapısı, **ticarette sürdürülebilirliği sağlamak üzere**, kentteki, banliyödeki ve kırsal alanlardaki yaşamı, ~~otomobil kullanımına daha az bağımlı kılacak~~ **sadece özel taşıt araçlarına bağımlı olmayacak** şekilde iyileştirilmelidir.
- Kent, kasaba ve banliyöler, ayrılmış toplumumuzun sosyal bütünleşme sağlamasına ve daha iyi sosyal ilişkiler kurulmasına olanak verecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.
- **Sosyal ve işlevsel olarak tekdüze bir yapısı olan çok katlı prefabrike konut alanları, ortak alanlar ve binalar dahil, yeniden planlanmalıdır. Dünyanın bazı yerlerinde kentsel nüfusun yaklaşık %70 i bu alanlarda yaşamaktadır.**

- Binlerce kasaba ve kentin sanayileşmiş merkezleri ve varoşları, insani ölçekleri ve değerleri yansıtacak şekilde, yeniden inşa edilmelidir.

- **Kentli nüfusun yaşadığı konut alanlarını daha cazip kılan, doğa ve kentin bütünlüğü konularında yeni kavramlar kullanılmalı ve kapsamlı su yönetimi ve temiz hava dahil, doğal kaynakların korunması ve artırılması sağlanmalıdır.**

- Tarihi merkezlerimizin kitle turizmine direnmesi ve normal hayatı destekleyen alanlar olmaya devam etmesi sağlanmalıdır.

- Çok az kalan yapılaşmamış alanların gereğince korunması ve geleceğe bırakılabilmesi için ~~bina yapımı~~ **yapılaşma altyapısı** sınırlandırılmalıdır.

- İnşaat süreci, bu süreçte yer alanlar için daha güvenli hale getirilmelidir.

- Yapılarımız, dünyamızı daha fazla tahrip etmeden ısıtılmalı, soğutulmalı ve aydınlatılmalıdır.

- İnsanların içinde yaşadıkları ve çalıştıkları bütün yapılara güneş, gün ışığı ve temiz hava ~~girebilmelidir~~ **ve gerekli altyapı ulaşabilmelidir.**

- Yapıların iç mekanlarının sağlık bozucu olmaması sağlanmalıdır.

- Her yapı güzel yapılmalıdır.

- **Tüm yapıların uygun ekonomik, ekolojik, işlevsel ve estetik görüşlerle tasarlanmasını sağlamalıdır.**

- Köy ve kasabalarımızda bölgesel mimari karakter korunmalı **ve küresel tekdüzeliğin aksine yerel ve bölgesel kimlik geliştirilmelidir.**

- Çağdaş mimarlık, teknoloji ve bilimdeki çağdaş gelişmeleri yansıtmalı **ve araştırmalar yoluyla yenilikçi, tutarlı ve akıllı sistemler ortaya çıkarılmalıdır.**

- Çağdaş yapıları çevreler, geçmişimizdeki en iyi örneklerin düzeyini tutturarak inşaat ve mimarlık **ve ekolojik sürdürülebilirlik** standartlarında yapılmalıdır.

- Tasarım ve yapı endüstrisindeki mikro, küçük ve orta işletmeler daha iyi bir şekilde desteklenmelidir.

- **Bağımsız mesleklerin, planlılar ve mimarlar gibi, entelektüel hizmetlerine belirli kurallar koyarak, nitelikli ve yetkin çalışma elde etmenin maddi koşullarını sağlamalıdır.**

- İşverenlerin ve özellikle de deneyimsiz olanların paralarının karşılığını almaları ve sorunsuz bir üretim süreci yaşamaları sağlanmalıdır.

- ~~Bütün bunlar aynı zamanda ve hemen yarın yapılmalıdır.~~

- ~~Bütün bu konuları dikkate almayan bir vizyon, tam olmaktan uzaktır.~~

- Yukarıda bahsedilen nedenlerle, planlama mesleklerinde meslek içi eğitime ve nitelikli öğrenime, aynı zamanda okullara yeteneğe bağlı öğrenci alınmasına büyük önem verilmelidir.

- Yapı malzemelerinin, başka kullanım için olsa bile, yenilenebilir kaynaklardan elde edilmesi ve dönüşümlü olması sağlanmalıdır.

- Mimarlık değerlerinin yaratılmasında “Genius Loci”nin temel etken olduğu ve yapıları çevrenin birbirine uygunluğunun yerel koşullarla ilgisi olmayan hırslı bireyci tasarımlardan daha çok halkın yararına olduğu anlayışı geliştirilmelidir.

Bu öneriler standart işlevi görecektir ve mimarlık politikalarının hemen gerçekleştirmesi gereken değerler içermektedir. Tüm bu konuları dikkate almayan bir görüş veya eylem ya tamamlanmamıştır ya da kabul edilebilir değildir. Ancak, bir mimarlık politikasının asıl hedefi en yoksulların uygun biçimde barındırılması ve doğal kaynakların korunması olmalıdır.

2.6 Yeni düşünme yolları

*Avrupa'nın yapılı çevresini **Yapılı çevreyi** nasıl gerçekleştireceğimize ilişkin yeni bir yaklaşım hem olanaklı hem de gereklidir.*

Yüz yüze olduğumuz aşılması zor sorunları sözcüklere döktüğümüz zaman, düşünce kurgumuzda bir değişiklik - bir paradigma kayması - yapmanın gerekli olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. **Bu paradigmanın geliştirilmesi için, değerlerin kararlar için gerekli standartlar olduğu üzerinde anlaşmaya varmalıyız. Etik değerler, standartlar, sürdürülebilir politika ve planlama stratejileri olmadan insani yapılı çevreler ne tasarlanabilir, ne de gerçekleştirilebilir.**

Daha önceleri zaman zaman erişilebilen kalitede çağdaş bir çevre yaratmayı başarabiliriz. Bu artık ekonomik açıdan mümkün olmakla birlikte, böyle bir çevrenin gerçekleşmesi için, gerekli yasal ve ekonomik koşulların şekillendirilmesi söz konusudur. Kamu bilincinde sağlanacak ve sosyal ve kültürel bütünleşme, doğru bir hiyerarşi, sürdürülebilir bir yapılı çevre, yapılarda yaygın olarak sağlanacak bir **zarafet güzellik** ve bütün bunlarla birlikte yatırımcının parasının değerini en iyi şekilde alması sonuçlarını **uzun vadede** verecek bir değişiklik, politik tercih içerir.

Bu politik tercih ise, ~~Avrupa Birliği~~, Üye Ülkelerin her biri ve yerel yönetimler bağlamında yasa, kurallar ve politikalar anlamına gelmektedir. Böyle bir tercih ayrıca, bütün yatırımcıları, tasarımcıları ve yapımcıları, eğitimcileri, politikacıları, yöneticileri ~~ve bütün vatandaşları da~~ kapsamaktadır. **Her kişinin böylesi bir diyaloga katılabilmek ve bu yönde bir seçim yapabilmek için yeterli bilgi ve özgürlüğe sahip olması gerekir.**

3. SOSYAL YAŞAM VE MİMARLIK MİMARLIK VE TOPLUM

3.1 Günümüzün toplumsal ve kültürel yaşamı

Yaşam ve yapılaşmış çevre bir çok gerginlik sergiler. En acil ihtiyaç insani ve insan merkezli çevrelerdir.

Çağdaş ~~Avrupalı~~ yaşam, ister kentte ister kasabada olsun, ağırlıklı olarak kentsel ve çok kez de kültürel açıdan çeşitlilik gösteren bir yaşamdır. Ancak, gene ister kentte ister kasabada olsun, insanlar çok kez sadece geçinebileceklerinden daha az kazanmakla kalmayıp, kendilerinkinden farklı sınıf ya da dünya görüşündeki insanlarla temastan yalıtılmış olarak yaşamaktadır. Yenilen yemek, seyredilen televizyon, izlenen eğitim programı, içinde yaşanılan çevre gibi, yaşamlarını etkileyen güçler karşısında güçsüz kalırlar. İş yaşamı ve finans kararlarının odakları artık uzaktadır: **New York, Brüksel, Frankfurt, Tokyo...** Öte yandan, yerel topluluk (komünite), kentsel köy ve ekosistem, sağlıklı bir çevre, güçlerin merkezi olmaktan çıkartılması; ~~yerel demokrasi ve Avrupa çapında yerinden yönetim ve bir konuda söz sahibi olmak~~ için de bilinçli bir çabanın var olduğu görülmektedir. **Bu çabalar, kişilerin, kamusal yaşamda ve topluluk içinde daha çok sorumluluk yüklenmeye istekli olduğunu göstermektedir.**

Yapılaşmış çevre yaşamı yansıtır ve iyi ya da kötü bağlamındaki potansiyeli ortadadır. Bir yanda, büyük bir şirketi barındıran kimliksiz bir ofis; bürokrasi eliyle yaratılmış sosyal konutlar; sentetik malzemeler; dünyanın öbür ucundakilere, komşu köydekenden daha yakın mimari stiller; yeni giyim tarzlarının benzeri olan yapı stillerinin tüketilmesi... Diğer yanda ise çevre dostu malzeme ve sistemlere duyulan özlem, mimaride kültürel tutarlılık arayışı, sosyal konut tasarımında kullanıcı katılımının artması.

Çevre bağlamında, günümüzün hakim yumuşak gerçeği, insani ve insan merkezli, **iyi ve yeterli toplumsal ve kültürel koşulları gözetken** ortamlara duyulan bir gereksinimdir.

3.2 Yapı ve mimarlık

*Mimarlık salt yapıdan daha fazla bir anlam taşır. ~~Mimarinin potansiyeli ve işverenin rolü çok büyüktür.~~ **Mimarlık, çevremizdeki yapılarda, yüksek estetik ve işlevsel nitelikler ve çeşitlilik sağlar. Mimarlık, yapıya değer katar.***

Hepimiz yapılarda yaşarız. Uyanık zamanlarımızın çoğu ve uykudaki zamanlarımızın hepsi bir barınakta geçer. Nerede yaşadığımızı görmekten kaçınamayız. En kişiselden en genele bütün ölçeklerde, her ne olursa olsun yapılarımızla etkileşim içindeyiz. Bu yapıların nasıl elde edildiği gerekli ve yapılmaya değer bir tartışma konusudur. **Avrupa Dünya** iyi binalar elde edebilmeyi başarabilirse, bu çok şey demektir; ama yeterli değildir. Yapı eşit mimari diyemeyiz. **Mimarlık bundan daha fazlasıdır.**

Mimarlık, yapıli formda şekil bulan 'fikir' demektir. Fikir ise yapı bileşenlerinin optimum bir şekilde bir araya getirilmesinden çok öte bir şeydir.. Mimarlık, çevresel kalite demektir: sıcaklık ve serinlik, ışık ve gölge. Mimarlık, insani ölçek, yapı malzemeleri ve strüktürlerinin uygun kullanımı demektir. Mimarlık, toplumsal açıdan uygunluk demektir: İnsanların birlikte yaşamasına veya çalışmasına ya da yalnız kalmalarına olanak veren, insanların yaptıkları işlere ve eylemlerine anlam kazandıran ve bunları destekleyen mekanlar. Mimarlık, ekolojik ve işlevsel uygunluk demektir: uzun yaşam, sürdürülebilir malzemeler, düşük enerji tüketimi, kullanım esnekliği. Mimarlık, ekonomik açıdan uygunluk demektir: maliyet bilincinin yüksek olduğu çağımızda, paranın karşılığının en iyi şekilde alınması. Mimarlık, estetik açıdan uygunluk demektir: form ve çizgiler arasında, boşluk ve doluluklar arasında ve silüetlerdeki oranlar. Mimarlık, kültürel ifade veya uygunluk demektir. Bir kente veya peyzaja duyulan saygı, geleceğe dönük bir vizyon ya da geçmişe duyulan saygının bir ifadesi. Mimarlık, yaşamın önemli gerçeklerinden bazılarını sembolize edebilir veya somutlaştırabilir. Mimarlık, tutarlılık demektir: kültürde, işlevde, teknikte, çevrede, ölçekte, estetikte tutarlılık; parçalanmış bir yapıli çevrede sağlanacak tutarlılık; En iyi mimari, bu düzlemlerin çoğunda aynı zamanda çalışan mimaridir. **Mimari, görünmeyi dışa vurur: atmosferi, duygusal havayı, ruhsal durumu, yeni fikirler ve eğilimleri, yaşam tarzı ve güzellikleri - bazen de, bir kuşağın ya da çağın imgesini ortaya koyar.**

Büyük mimari, yapıyı fikirle aşılır ve ona en görkemlienden en küçüğe uzanan ölçeklerde yaşam verir. Fikir kapı kulpunun ölçeğinden, yapıya, sokağa, ve hatta bazen peyzaj, kent ve kasaba ölçeğine kadar gider. Her bina bir mimarlık yapıtı değildir. İyi mimari büyük ya da küçük, gösterişli ya da sade, özünde geleneksel ya da çağdaş olabilir. İyi bir mimarlık ürünü elde edilmesinde işverenin katkı ve sorumluluğunun büyük önemi vardır. **İyi mimari, yapıyı bir bütün olarak oluşturacak uzman olan mimarın denetiminde bir işbirliğinin sonucu olarak gelişebilir.**

3.3 Toplumun çıkarları

Toplumun yapılarda ve mimaride kaliteye ihtiyacı vardır. Bu, kullanıcının ihtiyaçlarının ve toplumsal bağlamın göz önüne alınmasını gerektirir.

Toplumun yapıli çevre bağlamındaki çıkarı, en kişiselden kentsele kadar bütün ölçeklerde ve hem yapıda hem de mimaride mümkün olan en yüksek kaliteyi elde etmektir: günlük yaşamda yapıli kalite. Toplumun tasarım ve yapım süreciyle ilgili temel kaygısı, bu sürecin yapılaşmış ürünün kalitesini nasıl etkileyeceğidir. Bu kaygı işverenin işin süresi ve maliyeti gibi, aynı derecede geçerli olan kaygılarından çok daha uzun ömürlüdür.

Yapılarda kalite ortaya, **fonksiyonel ve** enerji tüketiminde tasarruf sağlayan, yapım hatalarından arındırılmış, mühendislik açısından sağlam, kimseye engel oluşturmayıp, herkes için erişilebilir olan, potansiyel olarak uzun ömürlü ve işverenin kaygılarına cevap veren yapılar çıkartır.

Mimarlıkta kalite, fiziksel çevrenin bütün boyutları ile, yaşamı değişik şekilleri ile tam olarak yaşamak; katılmak ya da kendi içine çekilmek; ~~bir parkta ya da sadece komşunun televizyonunun sesinden yararlanarak~~ **temiz su**, temiz hava ve sessizlik bulabilmek fırsatı sunar. Kentte bu, işe oldukça kolay, hızlı ve ucuz gidebilmek anlamına gelir. Gündüz veya gece, hafta içinde veya hafta sonunda güvenli bir çevre demektir. Yapıli çevre yolu ile erişilebilmesi mümkün tüm deneyim ve ifade düzeylerinde kalite demektir. Bu, bütün kentliler fakat özellikle de günlük çevrelerinden kaçma olanağı olmayan yoksullar için son derece önemlidir. **Hoş bir yaşam çevresi, birçok kent sakininin tatile sığınmasını önleyebilir.**

Yapı ve mimarlık el ele gider. İyi yapılar olmadan mimarlık da gereğince iyi olamaz. Bugün iyi yapıya ihtiyacımız var. Gezegenimiz bunu istiyor; ekonomik rekabet bunu istiyor; insanların bina içlerinde sağlıklı ve barınakları için kaygı duymadan yaşayabilmeleri için buna ihtiyacı var. ~~Bugün acilen iyi mimarlığa ihtiyacımız var.~~ **Günümüzde, bir yanda tüketiciliğin yarattığı her şeyi çöpe atan toplum, öte yanda hemen hemen herşeyin yokluğu söz konusuyken, iyi ve sürdürülebilir mimariye**

acilen ihtiyacımız vardır. İyi mimarlık olmadan Avrupa'daki, **dünyada** etrafımızı zaten **bol miktarda** sarmış olan sanayileşmiş, yer kavramından yoksun, kimliksiz, ölçekleri aşırı boyutlarda, çirkin ama iyi inşaa edilmiş felaketler biraz daha artacaktır..

Yapı kullanıcısı adına, kamu politikası artık değişmeli, ve:

- Gerek yapı kullanıcısının gerekse halkın sesi güçlendirilmeli, süreçteki diğer aktörlerin yanısıra, kullanıcının yasal haklarına ve beklentilerine daha fazla saygı gösterilmelidir.
- Halkın sesini daha iyi duyabilmek için, tüketici grupları, çevre grupları ve her türden dernek desteklenmeli ve ilgili kamu kuruluşları güçlendirilmelidir.
- Yapılı çevre ve bu çevrenin gelecekte en iyi nasıl şekillenebileceği konusunun kamuoyunda tartışılması **ve kamuoyunun bilgilendirilmesi** teşvik edilmelidir.

4 MİMARLIK VE ÇEVRE

3.6 Dış çevre

Dış çevrede binalar aynı zamanda onlara bakanlara da aittir. —————

Kentsel ve kırsal çevre politikamız herkesin refahını sağlayacak koşulları yaratmalıdır.

Avrupalıların büyük bir çoğunluğu kentlerde ve kasabalarda yaşamaktadır, (28) Sosyal parçalanma ve bireysellik yaygınlaştıkça, kentsel toplumun yeniden yaratılması daha da acil bir sorun haline gelmektedir. Kent çok sayıda özel eylemle oluşur. Özel yapım sürecinin dışı vurumu herkesi etkiler. Kentlerin tasarımı salt bir 'yüklenici oyunu' değildir. Tek yapıda olduğu gibi, yapılı çevreyi oluşturan yapı grupları da işlevsel ve estetik düzeyde çalışır.

Mimarlık kentlilere ne sunmaktadır?

Kentlerimiz ve kasabalarımız, yaşadığımız, çalıştığımız, alış-veriş yaptığımız, oynadığımız, düşündüğümüz ve diğer kişilerle bir araya geldiğimiz yerlerdir. Bu yapılı çevre güzel, sıradan ya da düşük nitelikte olabilir. Kente diğerleri işverenler, sahipler, belediye yetkilileri tarafından getirilen düzen, bir işi, alışverişi, parkı, otobüsü, treni, kiliseyi ya da bir arkadaşı bulmayı daha kolay ya da daha zor; ve bu deneyimi daha çok ya da daha az eğlenceli kılabilir. Yüksek ya da alçak, arkadlı ya da açık olan yapılaşmış form, ya rüzgara karşı barınak sağlar ya da rüzgar. Kentsel çevre, gündüz ve gece sakin veya gürültülü, çalışmayı, oynamayı ve dinlenmeyi kolaylaştırıcıya da engelleyici olabilir. Sokakları, bina yüzeyleri, hava kalitesi temiz ya da kirlidir. Orada yaşamak suç yada trafik nedeniyle güvenli ya da tehlikeli olabilir.

Dış çevre: yollar, patikalar, hizmetler uzun ya da kısa ömürlü, bakımları ucuz ya da pahalıdır. Pek çok insanın kendi bağımsız motorlu taşıtı vardır; ancak bunların yoğun olarak kullanılması herkesin kentlerimizin kültürel açıdan daha fazla çeşitlilik gösteren kesimlerine erişimini zorlaştırmakta, ve kuramsal olarak herkese açık olan yer ve tesislerden yararlanmayı otomobili olmayanlar — çocuklar, yaşlılar, yoksullar — için daha da zor kılmaktadır. Kırsal kesimlerde yeni ulaşım ağlarının her zaman da olumlu olmayan etkileri onarılamaz türdendir ve bunlar, bir kez yapılaştıktan sonra bir daha eski hallerine dönemeyecek olan kıyılara ve manzaralı bölgelere erişimi kolaylaştırmaktadır.

4.1 Kırsal Alanlar

Ancak son ağaç öldüğünde ve son nehir zehirlendiğinde ve son balık yakalandığında paranın yenilemeyeceğini anlayacağız. (Kuzey Amerika Cree Yerlileri)

Kırsal alanlarda yapı ile çevre arasında evvelce var olan simbiyotik ilişki artık kayboldu. Buralarda yapılar bir zamanlar yerel malzemelerle inşaa edilir, mikroklimaya uyar ve çiftlik ya da köyle ilişkili olurdu. Bugün Birlik **dünya** çapında gösterilen çabalara karşın, kırsal alanların büyük bir kısmı hala **kırsal alanlar** nüfus kaybediyor. **Çiftçiler tarlalarını bırakarak şanslarını denemek için büyük şehirlere gitmektedir. Tarıma uygun topraklar çöle dönüşmektedir.** Öte yandan, turizm ve iş amaçlı yeni inşaatlar - kent dışı hipermarketler veya yer kaygısından yoksun endüstri tesisleri - bu alanlara yabancı değerler dayatıyor ve çoğunluğu Avrupa'nın sınır kesimlerinde bulunan elde kalan az sayıdaki bozulmamış yöreyi hızla yok ediyor. Bir kez gerçekleştikten sonra böylesi bir tahribatı onarmak mümkün değildir. **Tarıma elverişli topraklar ya terk edilmekte ya da golf sahaları, kayak pistleri ve kıyı bandı tesisleri gibi yapay düzenlenmiş alanlara dönüştürülmek üzere satılmaktadır.** Bir zamanlar işlenmiş olan, bu yok edilen kırsal alanların ve doğal kaynakların gördüğü zararın onarılması olanaksızdır. Bir kere üzerine bina inşa edilen kırsal alanın tekrar

eski haline döndürülmesi olanağı yoktur. Yoksul ülkelerdeki dinlenme ve eğlence tesisleri çoğunlukla gerekli olan ekonomik yararı sağlamamaktadır.

~~Kırsal çevre de, yaşama, çalışma ve eğlence amaçları ile kullanılmaktadır. Kırsal çevrenin biçimlenmesinde yapı, kentsel çevreye kıyasla daha az önemli olsa da, ister kırsal ister kentsel olsun bütün yapılar onları kullanan kişilerin yaşamlarını ya iyi ya da kötü yönde etkiler. Mal ve hizmetlere kolay erişim, altyapı kalitesi, sosyal etkileşim potansiyeli, barınak ve açık alan sağlanması, gelişmenin denetlenmesi ya da yaygınlaşması, temiz hava ve sükunetin varlığı ya da yokluğu, kırsal alanda yaşayanların yaşamlarını da kentsel alanlardakilerin yaşamları gibi etkiler.~~

Kırsal çevremizin tasarımı iş, sosyal yaşam ve dinlenme için önemlidir. Kırsal alanda inşa edilen bina kentsel bir biçime bürünmese de, kırsal türde yapılmış bir binanın, insan ruhuna ve kırsal alanda yaşayanların toplumsal birlik duygusu üzerinde bir etkisi vardır. Yeterli altyapı, kontrol altına alınmış kentsel gelişme ve sunulan bol çeşitli hizmetler sayesinde kırsal alanlarda yaşayan insanların hayatları kolaylaştırılabilir ve olumlu bir sonuç elde edilebilir. Ancak geniş kırsal alanların sorunları nüfus kaybından, eskimiş altyapı ve aşırı yapılaşmadan kaynaklanmaktadır.

Kırsal alanlarda süregelen kontrol altına alınmayan kentsel gelişme sadece kırsal alanları değil, aynı zamanda kentsel çevreyi (banliyöleri) de etkilemektedir. Ormancılığın derinlemesine incelenmesi, tarım yöntemleri, kırsal eko-sistemler, trafik altyapısı vb. her ne kadar bu raporun sınırlarını aşacak da olsa, kırsal alanlarda geliştirilecek konut projeleri için hayata geçirilebilir ve kalıcı çözümler bulunması gerekmektedir. Bu, terk edilmiş sanayi bölgeleri gibi, yapılaşmış alanların korunması ve aynı zamanda iyileştirilmesi yanı sıra, artık tarım için kullanılmayan, orada yaşayanlar tarafından geliştirilmiş ve işlenmiş toprakların bakımı ve korumasını da içerir.

~~Sürdürülebilir bir yapılaşma ve gelişmenin, kentsel çevreler kadar, kırsal alanları da ilgilendiren bir çok yönü vardır. Böyle bir gelişmenin tarımsal üretim, ormancılık politikası, ulaşım alt yapısı ve kırsal ekosistemler üzerindeki etkisi bu raporun kapsamını aşar; ancak sürdürülebilir bir kırsal yapı ve yerleşmenin sağlanması gerektiğini söyleyebiliriz.~~

Kırsal çevrenin yeniden düzenlenmesinde kamu politikalarının aşağıdaki değişikliklere gereksinimi vardır:

- Önemli **ve henüz bozulmamış** peyzajın korunması için alınan önlemler güçlendirilmelidir.
- **Tarımdaki yapısal değişikliklere rağmen, insan tarafından geliştirilmiş ve işlenmiş toprakların işlevi ve üretimi korunmalıdır.**
- Yerel iklim, kültüre ve kaynaklara duyarlı bir kırsal gelişme teşvik edilmelidir.
- Tarım ve kırsal turizm yapılarının yerleşik nüfusun ihtiyaçlarını karşılaması, işleyişinin sürdürülebilir olması ve peyzaja zenginlik katması sağlanmalıdır.
- Konutların ve endüstrinin mevcut yerleşimlerle bağı olması gözetilmeli, yerleşimler için sürdürülebilir yer seçimlerinin yapılması **ve olabildiğince az kırsal alan ve altyapı kullanılması** teşvik edilmelidir.
- Karayollarının ve yolların kenarları özellikle yerli türlerle yeşillendirilmeli ve böylece korunak sağlanmalı ve bu yolların taşıdığı trafiğin çevreye olan etkileri azaltılmalıdır. ~~Çağdaş peyzaja destek bulma potansiyeli çok yüksektir. Doğal görünüme homojenlik kazandırılmalıdır.~~
- Kitle turizminin kırsal alanlar **ve kaynakları** üzerindeki fiziksel **ve sosyal** etkilerini sınırlayacak önlemler konusunda görüş birliği sağlanmalıdır.
- Çöken sosyal ve ekonomik altyapılar korunmalı ve yeniden yapılmalıdır.
- ~~Özellikle bozulmuş peyzajlar belirlenmeli ve elverdiğince onarılmalıdır.~~
- **Peyzaj, metropollerde ve sanayi bölgelerinde kentsel altyapının bir parçası olarak değerlendirilmelidir.**

4.2 Kent

Kentler her zaman değiş tokuşun, hoşgörünün, kültürün ortamı olmuşlardır. Geleceğin küresel görevlerinin anlaşılması, kentsel yaşam biçimlerini öngörür.

Avrupa kent **Kent**, ortak kültürel mirasımızın tek ve en önemli hazinesidir ve bir sembol olarak Avrupa kültürünün özünü oluşturur **birlikte yaşayan farklı insanların ve görüşlerin özünün bir simgesidir.** Kent geleneğimiz, toplumu kavranabilir kılmayı amaçlar ve onu çevreye getirdiği düzenle sunarak halkın kent yaşamına rasyonel, demokratik ve sonuçta da tam anlamı ile insancıl bir şekilde katılmasına olanak verir. ~~Avrupa'nın kent geleneği tarihin ve kıtamızın iki bin yıllık tarihini kapsar ve tüm diğerlerinden farklıdır.~~ **Kent herkes tarafından kavranmış bir hiyerarşi içinde, konut, iş, eğlence, sivil ve dini işlevler gibi bir karışımı bir araya getirir.** Yangın, sağlık ve estetik nedenlerle yapıları kontrol eder. Yapıların cephe tasarımları ~~en az 700 yıldır~~ **kentsel yaşamın başından beri** denetlenmektedir. Bu gelenek, amaçlarla araçları dengeleyerek, yerel iklime, geleneğe ve kültürel içeriğe uygun çözümler getirerek, ve ortaya doğru bir görsel sentez çıkartarak kültürel süreklilik sağlar.

İnsanların büyük bir çoğunluğu kentsel çevrelerde yaşamaktadır. Bireylerin daha fazla özgürlük talep etmesi ve sosyal farklılıkların belirginleşmesi sonucunda kentteki topluluklar arasında daha fazla güçlükler ortaya çıkar. Kent, çeşitli bireysel eylemlerin sonucu doğmuştur ve bireylere ait binaların yapılarının etkisi herkese yansır. Kent planlaması, yatırımcı bireylerin aldıkları tekil kararların toplamı değildir. Yapıların gruplaşması, tekil binalar gibi, uygar çevreyi de, işlevsel ve estetik düzeyde etkiler.

Ya bugün?

Genelde sosyal yaşam gerçeği yadsınmaktadır. Büyük bir Avrupa Devleti'nin Başbakanı'nın 'Toplum diye birşey yoktur, sadece bireyler vardır' demesinin üzerinden daha on yıl bile geçmedi. Kent kişisel çıkarların savaş alanı ve evsizlerin sürüklenip geldikleri yerdir,^[32]. Trafik, gürültü ve hava kalitesi konusundaki, hiç birine garanti gözü ile bakamayacağımız mühendislik ilerlemelerine rağmen, birçok insan için gerçek, katılım yoksunluğu ve sosyal dışlanmadır. Kırsal alanların büyük bir kısmı, nüfus kaybı, sosyal altyapının azalması veya uygun olmayan bir yapılaşmanın sıkıntılarını yaşamaktadır.

Ondokuzuncu yüzyıl endüstrisi için tasarlanan kentsel bölgeleme (zoning) yönetmelikleri, kentlerimizin büyük kesimlerini konut, ofisler ya da endüstri gibi tek işlevli çöllere dönüştürdü. İşlevsel bütünleşmenin bu budanışı ulaşım taleplerini ve trafiğin yarattığı gerginlikleri arttırdı, suça daha fazla olanak sağladı ve sosyal etkileşimi azalttı. Gelişme yoğunluğunu kontrol eden yönetmelikler kent çeperlerine düşük yoğunluk dayatarak, özel ulaşım olan bağımlılığı arttırmakta, enerji tüketimi ve küresel kirlenme düzeylerini olumsuz yönde etkilemektedir. Öte yandan bu kurallar ticaret merkezlerinin çok yoğun olarak yapılaşmasını destekliyerek alt yapıya aşırı yüklenilmesine, tarihsel ölçeğin tahribine ve her boş alanın yapılarla doldurulmasına yol açmakta; ancak, birçok kent ve kasabaya girişleri çevreleyen özensiz ve derme çatma gelişmeyi kontrol edememektedir.

Banliyö sadece zengin toplumların kentlerinin sorunu değildir - denetimsiz gelişimler olan favela, gecekondu ve sefalet mahalleleri, gelişmekte olan ülkelerin neredeyse kontrol edilemez duruma gelen megapollerini kuşatmaktadır. Denetimsiz göçler, zayıf kalan kentsel planlama, yetersiz altyapı, özellikle yoksullar için, insanlık dışı yaşam koşullarına yol açar. Bunun sonucu, toplumsal gerilimler, yüksek bir suç oranı, dağıtım ve atık toplama yanı sıra, dayanılmaz kötülükte sağlık koşullarıdır.

Daha iyi bir kentsel kalite için, kamu politikaları artık değişmeli, ve:

- Tasarım, tek tek işverenlerin değil gelecekteki toplumunun yararı için yapılmalıdır.
- ~~En üst düzeylerde temiz hava ve gürültüsüz kent hedeflerine ulaşılabilmesi için çaba sarfedilmelidir.~~
- ~~Tarihi merkezlerimizdeki günlük işlevler korunmalıdır.~~

• Kontrol edilmediği takdirde değerleri olan pek çok şeyi tahrip edecek olan kitle turizminin etkileri sınırlandırılmalıdır.

• **Yeterli altyapı, temiz su, temiz hava sağlanmalı ve kentlerde gürültü yok edilmelidir.**

• Çağdaş kentlerimizin, tarihi merkezlerimizde gördüğümüz karma kullanım, form yoğunluğu ve ifade kontrolüne erişebilmesi için, **herkese huzur ve güven verecek** daha iyi denetim modelleri geliştirilmelidir.

• ~~Toplantı mekanları, kreşler, kütüphaneler ve bilgisayar atölyeleri dahil olmak üzere~~ Daha iyi ve daha fazla sosyal tesis sağlayarak daha özgür bir sosyal etkileşimi olanaklı kılacak tedbirler teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

• Her kent ve kasaba için, küçük ölçeğe odaklanan ve insani, üç boyutlu, kültürün ne olduğunu kavramış kent planlamasına yönelik ayrıntılı eylem planları geliştirilmeli, yerel arazi kullanım planları daha çok kullanılmalı ve toplumun planlama sürecine daha fazla katılması sağlanmalıdır.

• **Büyük kentler ve metropollerde, yeterli altyapıya özellikle ağırlık veren özgül politik stratejilerin oluşturulmalıdır.**

• **Gerek kentsel planlamada gerekse kentsel politikalarda, zengin ve yoksul ülkelerdeki banliyölerin sorunlarının her biçimiyle baş edilebilmelidir.**

• **Yurttaşların sorunlarına, demokratik katılım yoluyla kendilerinin sahip çıkmasını sağlamak için, topluluk düzeyinde yeni siyasal modeller geliştirilmelidir.**

Sürdürülebilir kent karşımızda duran aşılması gerekli temel sorunlardan biridir. Bu sorunun her şeyin merkezinde olması ve büyüklüğü, sürdürülebilir yapılar yapmanın yeterli olmadığı gerçeğini örtmemelidir. Gerçekten gerekli olan, sürdürülebilir bir mimarlıktır.

Sürdürülebilir kentlerin elde edilmesine çalışmak için, kamu politikaları artık değişmeli, ve:

• ~~Kent çeperleri, otomobil kullanımını zorunlu kılmayacak, enerji tüketimi ve kirlenmeyi azaltacak, herkese daha iyi erişim olanağı sağlayacak şekilde yeniden tasarlanmalı ve bu bağlamda, sosyal açıdan yoksun kalmış pek çok kent varoşu öncelikle ele alınmalıdır.~~

• **Kent çeperini yeniden tasarlayarak sosyal yoksulluk yaşayan birçok çeper alanında karma kullanımların gelişmesi desteklenmelidir.**

• Getirilen proje tekliflerinin çevrelerindeki mikroklima üzerindeki etkisi değerlendirilmeli, ve son dönemlerin soğuk ve yel üfren ya da sıcak ve güneş altında yanan açık alan felaketlerinin yinelenmesi önlenmelidir.

• Kentsel alanlarda yapılacak zemin kaplamaları, peysaj düzenlemeleri ve hizmetler için en uzun ömürlü ve en az enerji tüketen malzemeler, elemanlar ve sistemler seçilmelidir.

• Atıkların yeniden kullanım için dönüştürülmesi ve arıtılması, gerek üretici gerekse tüketicilerde atıkların azaltılması yönünde bir yurttaş sorumluluğu yaratılması ve aşırı ve bilinçsiz tüketime dur denilmesi için, çağdaş mühendisliğin potansiyeli benimsenmeli ve kullanılmalıdır.

• Kentlerimizde, kasabalarımızda ve banliyölerimizde kişisel motorlu araç kullanımını bir gerek olmaktan çıkartmak için, yaşama, çalışma, alışveriş ve kültürel etkileşimler bütünleştirilmelidir.

4.3 Kamusal Mekan

Binaların dışı, aynı zamanda onları görenlerin de malıdır. Kentte ve kırdaki, çevre politikamız, herkesin iyiliği için gereken koşulları yaratmalıdır.

Mimarlık, kent sakinine ne yarar sunar?

Kentlerimiz, yaşadığımız, çalıştığımız, alışveriş yaptığımız, oynadığımız, düşündüğümüz ve başkalarıyla karşılaştığımız yerlerdir. Bu yapıları çevre, iyi, farketmeyen ya da kötü bir kalitede

olabilir. Başkalarının - yapı girişimcileri ve sahiplerinin, belediye yetkililerinin - düzenlediği biçime göre, bir işin, dükkanın, parkın, otobüsün, trenin, tapınağın veya arkadaşın bulunması daha kolay ya da zor, yaşanması daha çok ya da az zevkli olabilir. Yapılı biçimin düzeni, yüksek ya da alçak, arkadlı ya da açık olmasına göre korunak ya da rüzgar yaratır. Kentsel ortamın gündüzü ve gecesi, sessiz ya da gürültülü olmasıyla, çalışmayı, oyunu ve dinlenmeyi kolaylaştırır veya engeller. Sokakları, bina yüzeyleri ve havası, temiz ya da kirli olabilir. Suç oranı ve trafiğine göre, yaşanması güvenli ya da tehlikeli olabilir.

Dış çevre: caddeler, yaya yolları ve hizmet alanları, uzun ya da kısa ömürlü, bakımı kolay ya da masraflı olabilir. Kaydedilen çok büyük ilerlemelere karşın, kamusal alan çok kez keyif vermekten uzaktır. Daha çok bitki dikerek mikroklima iyileştirilebilir, toz azaltılabilir, gürültü perdelenebilir, gözlere ve zihinlere ferahlık sağlanabilir. Sokak mobilyaları: işaretler, aydınlatma, zemin kaplamaları, çöp kutuları, telefon kabinleri, trafik kontrol ışıkları, banklar, kullanıldıkları yer veya kültürel tutarlılıkları dikkate alınmadan yerleştirilmektedir. Sıradan kasaba ve kentlerimizle kent çeperlerinin pek çoğu, görsel kalite duygusundan tümü ile yoksun, 'mühendislik işi çevreler' olmuştur.

Genellikle tarihi merkezlerde belirlenmiş koruma alanlarının dışında, estetik denetimi ihmal ettik. Herkes inşaatını komşusunda ne var diye bakmak zahmetine katlanmadan yapıyor. Tarihi merkezlerde bile, yapılı geçmişimizi koruma yönündeki meşru ve acil ihtiyacımız çok kez sonuçta ortaya çağdaş uygarlığın değerini teslim etmeden, çoktan yitirilmiş bir geçmişin kartpostal niteliğindeki kopyalarını çıkartıyor. Kentlerdeki eski hiyerarşi tahrip edildi: bugün en fazla göze çarpan yapılar artık kente ait ya da dini semboller değil, ticari ve ekonomik gücün ifadeleri olan, kendini öne çıkaran ve kamu beklentilerini hiçe sayan yapılar oldu.

Aşılması gerekli en acil, işlevsel, sosyal ve kültürel sorun ; geçmişte zaman zaman başarılanların insancılığına, kalitesine ve önemine sahip **ve insanların orada yaşamayı isteyeceği** çağdaş bir çevre yaratmak ve başarabilirsek bunu geleceğe bırakmaktır.

Daha iyi bir kent kültürü ve yaşam için, kamu politikaları artık değişmeli ve:

- Yapılaşmadaki gelişme, sosyal ve kültürel açıdan değer taşıyan yapıların yeniden kendilerine yaraşır bir önem kazanmasına olanak verecek şekilde denetlenmelidir.
- Bölgesel kültürel geleneklere saygı duyulmalı ve yerel kentsel peyzaj malzemelerinin kullanımı desteklenmelidir.
- Zarafet ve bölgesel açıdan uygunluk sağlayabilmek için, en güzel cephe tasarımlarının yapılması teşvik edilmelidir.
- Konut alanları ve mikroklimanın iyileştirilmesi ön plana alınarak, kentlerdeki doğal (soft) peyzaj düzenlemelerinin hacmi büyük ölçüde artırılmalıdır. Yeşilliklerle dolu caddeleri, boydan boya ağaçlandırılmış sokakları, iyi tasarlanmış meydanları ve avlularıyla birçok şehir hala kaliteli sosyal mekanların mükemmel yapı örneklerini sunmaktadır.
- Orada yaşayanların yaşamlarının kalitesini arttırmak için sosyal kent alanlarına bireysel araç trafiğinin girişi - özellikle araçların park edilmesi – azaltılmalıdır.
- Sokak mobilyalarının ve yol işaretlerinin yaygınlaşması ve tasarımı, görsel ve bölgesel kaliteyi sağlamak üzere denetim altına alınmalıdır.
- ~~Hepsinde olmasa da bazı Üye Ülkelerde görüldüğü gibi,~~ Geçmişin önemli 'vitrinlik yapıları' salt inşaatları açısından değil, içinde yer aldıkları ortamla birlikte, görsel olarak da korunmalıdır.
- Geçmişin günlük kentsel çevrelerinin korunması ve yeniden kullanılması, eski yapıların ihmal edilmesine kısıtlar getirerek ve koruma, yeniden donatma ve yeniden düzenleme uygulamaları **ve yeni kullanımlar getirilmesi** teşvik edilerek, sadece kültürel sürekliliğin teşvik edilmesi için değil, aynı zamanda kaynak tasarrufu açısından da desteklenmelidir.
- Otantik çağdaş kültürel ifade salt birkaç 'Büyük Proje' ile değil, tüm günlük yaşamda teşvik edilmelidir.

- Bütün kent sakinlerine kamu mekanlarını açmak ve farklı yaşam biçimlerinin anlaşılması desteklenmelidir. Bir tek üst tabakadan olanlara yönelik olan alış-veriş merkezlerinin ve galerilerin kullanımının denetlenmesi sosyal ayrımcılığa yol açar.
- Kent işlevleri bütünlüğünü korumak adına kamu alanları özelleştirilmemelidir. Hatta tersine, kamu ve özel kent alanlarının farklılaştırılmış düzenleri yaratılmalıdır.

3-5 4.4 Yapı

Yapılarımız işlevsel gereksinimlerimizi daha iyi karşılamalı, daha uzun ömürlü ve daha zarif olmalı, daha az enerji kullanmalı ve çevresine ve geçmişimize daha saygılı olmalıdır.

Bir mutfak düzenleniş şekli ile, kullanılması kolay, içinde durulması rahat, iyi aydınlatılmış dikkatin yapılması gereken işe en az çaba ile yoğunlaştırılabildiği bir yer - ya da bunun tam aksi olabilir. Bir sınıf, içinde öğrenmek için güzel, iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış, dikkatli çalışmak için yeterli büyüklüğe sahip ve sıkıcı bir derse renk katacak bir ışık demetine yol verebilen, etraftan gelecek dikkat dağıtıcı etkilere kapalı bir mekan - ya da bunun tam tersi olabilir. Bir hastane koğuşı iyileşmeye elverişli, gereğinde perde ve bölmelerle mahremiyeti, ya da uygun zamanlarda diğer hastalarla sohbeti sağlayan, dış dünyanın güzelliklerini hatırlatarak yatanları çağıran bir yer olabileceği gibi, bunların hiçbiride olmayabilir.

Mimarlığın kalitesi; yapı ölçeğinde de uygunluğu, sağlamlığı, dayanıklılığı ve hoşluğu içerir. Kullanım açısından uygunluk; odaların tek ya da grup kullanımı için doğru büyüklükte ve ölçekte olması; yatak odasının sakin ve yılın belli zamanlarına göre sıcak ya da serin; temiz havalı ve güvenle istirahat edilebilecek ve uyunacak bir yer olması ; bir ofisin aydınlık, pratik ve bize iyi çalışma imkanı veren, törenlere veya sosyal etkileşime uygun, zaman içinde değişen işlevlere ve ihtiyaçlara göre uyarlanabilen, sağlıklı yapılaşmış bir çevrede ekolojik açıdan sağlam olması anlamına gelir. Performansta dayanıklılık: binaların kuru, enerji tüketimi ve bakım açısından ekonomik, oldukça uzun ömürlü ve hatasız çalışması demektir. Hoşluk; oranlarda zerafet, iyi bir işçilikten duyulan keyif, rengin, ışık ve gölgenin, biçim ve dış hatların sunduğu olanakların ayırdında olmak, ve geçmişe ve bölgesel kimliğe duyulan saygı ile ve bu günün kültürel meşruiyetini kabul eden bir kültürel uygunluk ve önemdir.

Ya bugün?

Uygunluk konusu: Birçok çağdaş konutta mekan standartları yetersizdir. ~~Bazı Üye Ülkelerin çağdaş sosyal konutları ailenin bir arada yemek yemesine dahi olanak vermeyecek kadar küçüktür. Doğal ışığı olmayan, günün hangi saatinde olduğumuzu hele değişen mevsimleri hiç anlayamadığımız ofisler yapıyoruz. Engellenemeyen ve potansiyel olarak sonsuza kadar sürebilecek bir büyümeye duyduğumuz inançla, işlevlerdeki değişime uyamadıkları için 20 yıl sonra yapıları yıkıyoruz. Bunu kabul etmek mümkün değildir. Avrupa Birliğinde, kişi başına ortalama yaşam alanı 30 metrekaredir ve bu Çin Halk Cumhuriyetinde bunun yerine geçen miktardan 3 kat daha fazladır – tabii üstelik milyonlarca insanın başlarını sokacak bir çatıları bile olmadığı da göz ardı edilemez. Günün hangi saati olduğunun, daha da kötüsü değişen mevsimlerin algılanması olanaksız olan, doğal aydınlatması bulunmayan bürolar ve dükkanlar yapıyoruz. Varolduğu sürece dayanıklılık konusuna gelince: Engellenemeyen ve potansiyel sınırsız büyümeye inanarak, işlev değişikliklerine uyum sağlayamadıkları için binaları inşalarından 20 yıl sonra yıkıyoruz. Bununla ilgili olarak kaynakların, sermayenin ve malzemenin ziyan edilmesi kabul edilemez.~~

Daha uygun binalar elde etmek için, kamu politikaları artık değişmeli ve:

- Mutlak bir temel ölçüt olarak, herkese içinde yaşayacağı basit ve sağlıklı bir yer sağlanmalıdır.
- Yapının güneş ışığı, mahremiyet, dostluk ve dayanıklılık konularındaki ihtiyaçlarımızı gereğince karşılaması sağlanmalıdır.
- Projeler, bu stratejiler her ne kadar istenilen ve gerekli şeyler olsa da, sadece yapı kusurlarını azaltmayı veya enerji sakınımını gözetken türden kontrollardan değil, kalite denetiminden geçmelidir. **Yaşam kalitesinin yükseltilmesi teşvik edilmelidir.**

• Yapılarımızın kullanım açısından tam anlamı ile uygun olmalarını sağlamak üzere, tasarım kalitesi tartışılmalı, üzerinde mutabakat sağlanmalı ve teşvik edilmelidir. ~~Günümüzdeki onsekizinci yüzyıldan kalma kent merkezlerinde görüldüğü gibi,~~ 100 yıl yaşayacak ve önceden kestirilemeyen kullanımlara aklı başında bir uyum sağlayacak yapılar elde etmek için, yapıların uzun ömürlü ve çok katı ve kesin değil, değişime açık bir gevşeklilikte planlanmış olması konusunda ısrarcı bir değer sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu daha bol tutulan plan büyüklükleri ve tavan yükseklikleri, uyarlanabilir strüktür, doğal ışık ve havalandırma, ve maliyetle paranın karşılığı arasındaki ilişkinin incelenmesini gerektirir.

Dayanıklılık konusu: günümüzde, getirilen teknik yasal düzenlemelere karşın kaynakların savurganca kullanımı başını alıp gitmektedir. İşverenler ticari binaların içini her on yılda iki kez değiştiriyor. Yerleşik mobilyalar, kentlilerin elbiselerini değiştirmesi gibi değiştirilmekte.

Yapılar Avrupa'nın birincil enerjisinin yaklaşık yarısını tüketiyor ve daha şimdiden küresel ısınmayı daha da kötü bir duruma getirdiler. Klimalar ozon tabakasına giderilemez bir şekilde zarar vermektedir. Sentetik malzemeler iç mekanların hava kalitesini düşürdü. Yapıların enerji performansını optimize etmek için enformasyon teknolojisinin potansiyeli yeterince kullanılmıyor. Kötü tasarım ve yapım teknikleri sonucu, beton tamiri bir ana endüstri dalı olma yolunda. **Sanayileşmiş ülkelerde, inşaat atıklarının (moloz) tüm atığa kıyasla yüzdesi yaklaşık olarak üçte ikidir ve yıkım malzemesinin çoğu, hala malzeme dönüşümüne geri dönmemektedir.**

Daha dayanıklı ve sürdürülebilir yapılar elde etmek için, kamu politikaları artık değişmeli, ve:

• Sürdürülebilir bakım, malzeme ve atık teknikleri, daha az sentetik malzeme kullanan, sağlıklı ortamlar sunan ve becerikli bir tasarım ve düzgün yasal düzenlemelerle günümüzde mümkün olduğu ölçüde en az enerji tüketen yapıların tasarlanması ve inşa edilmesi teşvik edilmelidir.

• ~~Yüksek hizmet isteyen bina ortamları daha az yapılmalıdır.~~

• **Bakım gereğini ileri görüşlü tasarımla önemli ölçüde azaltmak. Geçmişte kullanılan yöresel yapı teknolojileri, bize, malzeme ve enerjinin ekonomik kullanımını gösterebilir. Dayanıklık, parasal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği birleştirir.**

• Bölgesel iklim koşullarına pasif bir yoldan cevap veren binalar yapılmalı ve böylelikle geçmişte olduğu gibi, bölgesel farklılıklar ifade edilmelidir.

• **Binaları, planlanan hizmet ömürlerini gözönünde tutarak tasarlamak. Eğer bina sadece geçici olarak kullanılacaksa, ya da erken bir aşamada kapatılacaksa, kolayca yeniden dönüşecek malzeme kullanılmalıdır.**

• Bina maliyetlerini sadece yatırım maliyetine göre hesaplamakla kalmamalıdır. Tüm maliyeti - bakım ve yıkım maliyetleri yanında yıkım sonrası yeniden dönüşümü olmayan ve elden çıkan malzemenin maliyetini de katarak - hesaplamamız gerekir.

• Sürdürülebilir yapıların yatırımları ve planlamaları için döngüsel bir enerji ve malzeme ekonomisi geliştirilmeli ve sürekli denetlenmelidir.

• Sürdürülebilir yapıların uygulama sonuçlarını yapı araştırmaları kapsamına alarak, etkilerini "klasik" yapı yöntemlerinin tüm maliyeti ile karşılaştırmalı ve böylece, genel kamuoyunda sürdürülebilir yapılardan yana (parasal) siyasal özendiriciler yaratılmalıdır.

Hoşluk konusu: çağdaş denetim kurallarının paradoksu, Avrupa toplumunun yapılarda yangın güvenliği, strüktürel sağlık gibi teknik iyileştirmelerin sağlanması için gösterdiği gayret arttıkça, binaların hem tek tek hem de topluca daha çirkinleşmesinde yatmaktadır. ~~Stockholm'den~~ Tokyo'dan

Napoli'ye, Belfast'tan **Sidney'den** Berlin'e ve daha da ötelere kadar her yerde birbirinin benzeri olan endüstrileşmiş yapım kullanıyoruz. Bu, bölgesel, kültürel, estetik ve insanlık gibi birçok düzeyde, değer yitimine neden olmaktadır. Ayrıca sürekli değişim dürtüsü ile inşa edilen hiçbir şeyin kalıcı değeri olamaz. **Kötü planlamanın ve uygulamanın maliyeti, kısa garanti süreleri ardından, planlama aşamasında henüz bilinmeyen alıcı ya da kullanıcının üstüne kalacaktır. Özel kullanım için ya da "değerli mal" olarak yapılan binaların çok farklı kalitesini incelemiş olanlar, neden söz ettiğimizi daha iyi anlayacaktır.**

Bugün, koruma politikaları ve tekniklerinde sağlanan önemli ilerlemelere karşın, yerel ve bölgesel kültürün otantik ifadeleri olan birçok sıradan yapı eskiyi gözardı edip yeniye talep eden ya da belki yeni ama kalıcı olmayan bir beğeniden pay çıkartabilmek için kısa vadeli spekülasyon girişimlere arka çıkan bir yasal veya finansal sistem sayesinde ihmal edilmekte ve yıkılmaktadır. Buna ek olarak, kentsel planlama alanındaki bir çok yetkili kurum, gerçek mirasımızı değersizleştiren, kaba çağdaş deyimlerle bu mirasla alay eden yoz taklitçi (pastiche) planlar istemektedir.

~~Savaş sonrasında yapıların feryadı sona erdi.~~ Artık hem daha iyi binalar hem de daha zarif, kültürel açıdan daha önemli ve uygun olduğu sürece daha çağdaş bir mimariyi birlikte teşvik etmemek için ortada geçerli bir neden yok. Bu, salt bir estetik konusu değildir. Bu, tekniğin dışlanması da değildir. Bu, her zamankinden daha bol olsalar da sonuçta sınırlı olan ekonomik kaynakları har vurup harman savurmak hiç değildir. Aslında bu, Avrupa halkına içinde yaşanabilir bir yer sağlama konusudur. **Yapı kültürünün sağladığı kimlik ve toplumun kendisini nasıl gördüğü ile ilgilidir.**

Binaların daha hoş olmasını sağlamak için, kamu politikası artık değişmeli, ve:

- ~~Zarif, iyi detaylandırılmış, iyi oranlı bir mimarlık ve aynı zamanda iyi yapılar teşvik edilmelidir.~~
- **Bütüncül, yüksek kaliteli, yaratıcı ve sürdürülebilir bir mimari türü geliştirilmelidir.**
- Geçmişin sadece görkemli gösteriş yapıları değil, günlük mimarisi de günümüzde ve gelecekte yeniden kullanılmak üzere korunmalıdır.
- **Malzeme döngüleri, çevremiz, ve enerji ile sermayenin dikkatli kullanımı konularında geçmişin bilgisinden yararlanılmalıdır.**
- En yüksek standartta çağdaş ifadeler her zaman sıradan kopyalara tercih edilmelidir.
- **İnsanlara bir kimlik duygusu vermek ve yapıları çevreleri konusunda kendilerine güvenmelerini sağlamak için mimari çaba gösterilmelidir.**
- **Hislerimizi ve algılarımızı, mekansal kimlik duygumuzu, çağımızın ruhunu ve geçmişle ilgimizi, eşsiz bir mimariye dönüştürecek yapı kültürünü geliştirmeyi mimarın gerçek görevi haline getirmelidir.**

3.4 4.5 Detay

En küçük ölçek olan detaylarda uygunluk, dayanıklılık ve zarafet sağlayabilmek için politika değişikliklerine ihtiyacımız var. Yoksulların en yoksuluna bu gereksiz gelebilir, ancak yapıları çevrede insan yaşamı için bu şarttır.

Mimarlık en küçük ölçeğinde yapıların iç mekanlarına ve donanımlarına, kişisel kullanım ve konfor, işlevsel dayanıklılık ve kültürel uygunlukla ilgili fikirler aşılar. Bir mutfak dolabının tutamağı, tutulması rahat, tezgahta çalışırken bulunması kolay, zarif görümlü, odanın tasarımı ile uyumlu ve ömrü boyunca dayanıklı olmalıdır. Bir pencere kepengi davetsiz misafirleri caydırmalı, kışın ısıyı tutmalı ve yazın atmalı, güneşe ve yıpranmaya dayanıklı sürdürülebilir malzemelerden yapılmalı, uzun ömürlü ve bakımı kolay, oranları iyi ve kültürel ifadesi ile kullanıldığı yapı ile tutarlı olmalıdır. **Kişinin başını sokabileceği bir çatıdan daha fazlası beklenen bütün binalar için bunların düşünülmesi gerekir.**

Aksesuar ve donanım ölçeğindeki mimarlık kalitesi, kullanıma uygunluk, performansta dayanıklılık ve görüntüde hazzı içerir. Kullanıma uygunluk, özellikle sakat veya güçsüzlerin ergonomik kaygılarını; ve üstlenecekleri işlevleri açısından doğru malzeme seçimini içerir. Performansta dayanıklılık çevresel maliyetler dahil olmak üzere bütün maliyetleri dikkate alarak uygun kullanım süresinin seçilmesi demektir. Haz, zarafetten, tarzdan ve en küçük ayrıntıların dahi yapının mimarisine yaptığı katkılardan doğar. **İyi tasarlanmış ayrıntılar, eşyaya sevgiyi ve onları yapanların becerisine saygıyı yansıtır. Bu kalite, daha geniş anlamda - insanın sadece varolmaktan öte bir varlık olması düzeyinde, en ince anlamında sürdürülebilirlik ile ilgilidir.**

Ya bugün ?

Basit ve sade birer barınak olmanın ötesindeki yapılar açısından aşağıdaki konuların üstünde durulmalıdır:

Kaynak israfı ya da üretimlerinin çevreye yaptığı zararlı etkiler düşünülmezsizin, çok sık olarak kısa ömürlü parçalar ve donanımlar kullanılmaktadır. En ucuz ilk maliyet, aslında gerçek maliyet olan yaşam döngüsü maliyetine tercih edilmektedir. Fiziksel özürli kişiler için tasarım ve yapım alanında kaydedilen ilerlemelere karşın pek çok binada ıslak mekanlar ve erişim donanımları yaşlıların, özürliülerin ~~ya da örneğin artrit hastalarının~~ kullanamayacağı türden. Standart parçaların aşırı promosyonu ve yerel zanaatların yok edilmesi, pencerelerde, mutfak donanımlarında, kapılarda, metal işlerinde, kepenklerde, bağlantılarda, zemin kaplamalarında ve genel olarak yapı malzemelerinde kültürel ve bölgesel çeşitlilikleri azaltmıştır. **Tasarım kalitesindeki kaybı örtmek için başvuru olan üstünkörü tasarım, modaya uygun görüntüsü hızla anlamsızlaşan ve kısa bir süre sonra kendimizin sayamadığımız şeylerin gittikçe artan sıklıkta değiştirilmesiyle sonuçlanır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki daha az varlıklı kesimler, sanayileşmiş ülkelerin en düşük kaliteli ihraç ürünleri ile yetinmek zorundadır.**

Yapılı çevremizde detay tasarımlarını geliştirmek için, kamu politikası artık değişmeli ve :

- Genç, yaşlı ve özürli kişilerin ergonomik ihtiyaçları yalnızca ıslak hacimlerde değil, yapının tümünde gereğince dikkate alınmalıdır.
- En yüksek standartlarda teknik performans elde edilmesine çalışılırken, bir yandan da kültürel ve bölgesel çeşitliliklerden gurur duyulmasını teşvik etmek için yerel yapı elemanlarının ve malzemelerinin kullanımı teşvik edilmelidir.
- Tüm yapı bileşenleri ve malzemeleri, üretimde, taşımada, kullanımda uygunluk açısından değerlendirilmeli; sürdürülebilir malzemelerin imalatı ve kullanılması teşvik edilmelidir.
- Doğru bir detay tasarımını teşvik eden tasarım ve yapım süreçleri desteklenmelidir.
- Karar verme süreçlerimiz değiştirilerek, halen tayin edici temel ölçüt olan en düşük maliyetin yerine, gerçek niteliği ve çevresel açıdan uygunluğu tam olarak göz önüne alan daha gelişmiş ölçülerin kullanılması sağlanmalıdır.
- **En yoksullar için konut kalitesinin yükseltilmesinde yardım ya da kendin-yap yöntemleri kullanılmalıdır. Yoksulların bize öğretebilecekleri unutulmamalı! Derme çatma konutlar, çoğu zaman zorlama mimariden daha iyi sonuçlar verir. Ekonomik bakımdan güçsüz ve gelişmekte olan ülkelerde de kalite ve sürdürülebilirlik talebi vardır.**
- **Yetersiz kalite üstünkörü tasarımla saklanmamalıdır. Sık sık eşya değiştirmek, her şeyi çöpe atma zihniyetine, yararlılık değerlerinin göz ardı edilmesine ve - kendine duyulan da dahil olmak üzere- değerlere saygının yitirilmesine yol açar.**

4- 5 EKONOMİK YAŞAM VE MİMARLIK

4.1 5.1 Günümüzün ekonomik yaşamı

Çağdaş (batılı) ekonomik sistem çok şey başardı ama faturası ağır oldu. Bugün karşımızda duran zorlu sorun yapım sürecini iyileştirmek ve daha iyi bir yapıyı çevre elde etmektir.

Son zamanlarda buyurgan ekonomi gözden düştü ve devlet müdahalesi giderek daha fazla sorgulanmaya başladı. ~~Avrupa'nın~~ Ekonomik paradigması karı maksime etmeyi, maliyetleri ise düşürmeyi içeren açık bir ekonomidir ve arz yönünden bakıldığında kendisini, giderek büyüyen operasyon ölçekleri; artan bir endüstrileşme ve uzmanlaşma; pazara giriş, rekabet ve tüketici tercihlerinde daha geniş bir serbestlik; talep yönünden bakıldığı zaman da tüketicinin daha fazla korunması eğilimlerinde ortaya koyar. Serbest pazar paradigması devletin ekonomik düşüncesine egemendir ve bunun bir sonucu olarak da bugün, şimdiye kadar hiç görülmemiş bir biçimde, daha fazla insan daha bol mala ve ticari olarak sağlanan hizmetlere erişebilmektedir.

Ancak, küresel ve ~~hatta Avrupa'nın~~ serbest pazarı bir yandan ürün standardizasyonları ve teknik değişimlerle büyük şirketlerin çıkarlarını desteklerken, öte yandan da normal insanların amaçları açısından pek de itibarlı bir konumda değildir. **Küreselleşmenin günümüzdeki kendisini ortaya koyuş biçimi, “küresel oyuncu”ların şimdiye kadar bilinmeyen güç ve etkilerinin meydana çıkmasına yol açmıştır. “Küresel oyuncular” kimi zaman (iletişim ve medya sektöründe olduğu gibi) seçilmiş hükümetlerin ellerinde tutmakta olduğu iktidar konumlarını ele geçirmekte ve doğal ürün ve hammadde satan ülkelerin siyasal kararlarını gün be gün daha fazla belirlemektedir.**

Hiçbir sınır getirilmeyen rekabet, endüstriyi belli alanlarda yoğunlaştırmakta, ekonomik çeşitliliği azaltmakta ve göçmen veya işsiz insan sayısını artırmaktadır. Artık her zaman olduğundan daha az sayıda insan, zanaatkarların veya meslek mensuplarının sunduğu kişisel hizmetleri alabilme gücüne sahiptir. Büyüme amaçlı pazar ekonomisinin elde ettiği başarıların pek çoğu toplumsal veya çevresel maliyetleri dışsallıyarak veya öteleyerek elde edilebilmiştir.

Serbest pazar, tüm diğerleri gibi, inşaat sektörünü de şekillendirmektedir. Büyüme veya durgunluk döneminden kaçınma dürtüsünü, kar maksimizasyonunu, fiata dayalı seçim yapmayı ve çevresel maliyetlerin dışsallaştırılmasını bu alanda da, **gelişmekte olan ülkelerdeki (örneğin Dünya Bankası tarafından finanse edilen) çoğu altyapı projesi de dahil olmak üzere**, açık seçik görebiliyoruz. Yapım sektörünün karşısındaki zorlu ekonomik sorunlar arasında, giderek artan küresel rekabet, hizmetin sunulma standartlarının iyileştirilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi, hizmeti sunma süresinin kısaltılması ve bunlara eklenebilecek daha pek çok sorun vardır.

Bu konulara cevap bulmak amacı ile ~~son sıralarda~~ yapılan ~~sektör bazlı~~ ekonomik araştırmalar çok kez arz-yanlı ekonomi ve sektörel çıkarlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Talep konularını da incelerler, ama - genellikle sadece işverenin bakış açısından . Yapılı çevredeki ister kullanıcının ister kentlininki olsun daha geniş toplumsal çıkarların göz önüne alınması ihmal edilir. Dolayısı ile ortada bir öneri bolluğu vardır ama, bunların kapsamı sınırlıdır ve temel sorular çok kez sorulmamıştır **ve gelişmeler ve onların sonuçları bütünsel (holistik) bakış açılarına sahip olmak bir yana, kendi karmaşıklıkları içinde dahi görülmemektedir.**

4.2 5.2 İşverenin (yapı yatırımcısı) çıkarları

*İşverenin meşru çıkarları gözetilmeli ve toplumun çıkarları ile, **kültürel ve tarihi miras da gözetilerek** uzlaştırılmalıdır.*

İşveren, yani proje ve inşaat işi yaptıran gerçek ya da tüzel kişiler, serbest piyasanın inşaat sektöründeki esas unsurlarının başında gelir. İşveren olmadan, ortada istihdam, yatırım, tesis veya bir yapıyı çevre olamaz. İşverenin talebi bir yapı elde etmek, yatırımının getirisi veya bunların her ikisi birdendir. İşveren aynı zamanda mal sahibi olarak kullanıcı da olabilir, ama buna genellikle pek rastlanmaz. İşverenin çıkarlarının özü, tasarım ve yapım süreçleri ile ilgilidir. Bu çıkarlar kullanıcının çıkarlarından farklıdır ve sürekli olarak, onunkilerle **çelişme riskini taşır**,^[43].

İşverenin çıkarları; elde edilmesi istenen yapının her zaman elde edilebilecek en yüksek düzeyde olmasa da uygun bir kalitede; üzerinde mutabakat sağlanmış bir takvim içinde ve mümkün olduğunca çabuk; üzerinde mutabakat sağlanmış bir bütçe içinde ve mümkün olduğu kadar ucuza elde

[43]

edilmesidir. Ticari amaçlı işverenler - yükleniciler - için bu beklentilere yapılan yatırımdan en yüksek getiriyi almak da eklenir. İşverenin çıkarları, alınan sonucun isteklere ve öngörülere uygun olduğu sorunsuz bir tasarım ve yapım süreci ile ilgilidir. İşverenin çıkarlarının ortaya konup tanımlanmasında devreye işverenin seçme özgürlüğü, hizmet sunucular arasındaki rekabet özgürlüğü ve önemli kusurlar, süre veya maliyet aşımaları veya işverenin iflası gibi beklenmeyenlere karşı sağlanacak önlemlerle birlikte, kalite garantisi de girecektir.

Bir yapı elde etmek gibi pahalı, riskli ve yavaş bir işte işverenin çıkarları korunmalı ve desteklenmelidir. Bunlar sadece özel sektördeki işverenin değil, kamu sektöründe de devlet olan işverenin ve sonuçta vergi ödeyenlerin çıkarlarıdır. Bu, tasarım çözümünü optimize eden ve tasarımı yükleniciler arasında tam, adil ve uygun bir rekabete olanak verecek şekilde geliştirecek tasarım ekibinin de konusudur. Bu, performans garantileri ile, tüketicinin korunması ile, ve proje maliyetleri ve zamanlamasının düzgün bir şekilde denetlenmesi ile de ilgilidir. Bu, maliyet kontrolü ve yaşam döngüsü maliyetleri konusunda -mimarlığa genellikle kardeş meslekler tarafından sağlanan- uygun tavsiyeler yapılmasını da içerir. Öte yandan, bu çıkarların aynı zamanda kullanıcı ve toplumun çıkarları ile bağdaştırılması da gerekmektedir, [44].

4.3 5.3 Toplum, ekonomi ve yapım süreci

Elde edilen yapının kalitesi, tasarım ve yapım süreçlerinin iyileştirilmesi yolundaki bütün çabalara yol göstermelidir.

Yaşama dair ortak sosyal ve kültürel çerçevemiz olan yapılı çevre ortaya, bir tesis ya da kar elde etmeye yönelik bir istekten kaynaklanarak ve rekabet ve pazar güçlerinin aracılığı ile çıkmaktadır. Özel kesimin çıkarları kamu mallarını önemli ve kalıcı bir şekilde etkilemektedir. Çağdaş ekonomi paradigması yapım süreci ve bu sürecin sonuçları üzerinde belirgin bir şekilde etkilidir. Değişimin gerek yapılaşmış ürün gerekse inşaat sektörünün kendisi olarak sosyal ve kültürel yaşam üzerinde yaratacağı etkileri göz önüne almadan, yapım sürecinin de, bu sürecin ekonomik etkinliğini arttırmak amacı ile değişiklik yapmaya kalkmak, saçmalık olur, [45] [46].

Pazar ekonomisinin işleyişi son dönemlerde yapılı çevreye bir iyileşme getirdi mi? Genel anlamda, hayır. Yerleşmenin kent çeperlerine ve kırsal alanlara yayılması, kent merkezlerinin tahribi, konutlardaki düşen mekan standartları, artan kentsel gürültü, enerji tüketimi ve kirlilik hep yeterince denetlenmeyen bir pazar ekonomisinden kaynaklanmaktadır.

Halkın en iyi kalitede bir yapılı çevreye duyulan ihtiyacının desteklenmesini ve aynı zamanda da bütün yapı işverenlerinin ve özellikle de deneyimsiz olanların kendi özel çıkarlarının korunmasını ve onların kamuya, topluma ve çevreye karşı sorumlulukları arasında bir denge sağlamak istiyorsak, ortaya yapılar çıkartan süreci denetim altına almamız gerekir.

4.4 Ölçek

Bir girişimin ölçeği sonucun kalitesinin belirleyicisi değildir. Avrupa'nın Çok büyük sayılara ulaşan küçük firmaları, bağımsız zanaatkarlar ve bağımsız meslek mensupları korunmalı ve desteklenmelidir.

12 milyon çalışanı, 1.7 milyon firması, Avrupa'nın gayri safi milli hasılasının %10 luk payı: inşaat sektörünün bu ölçeği karşısında yetkililer donup kalmaktadır. Standartlaşmış yapı elemanları ve sistemlerinin kullanılması, daha büyük şirketlerin oluşturulması türünden, ölçek ekonomisine ilişkin vaazlar veriliyor. İnşaat sektörünün bu ölçeği karşısında politikacılar ve ekonomi donup kalmaktadır. Küresel pazarlar söz konusu olduğunda, standartlaştırılmış yapı elemanları ve sistemlerin kullanılmasının yanı sıra, daha büyük şirketlerin oluşturulması da dahil olmak üzere, ölçek ekonomilerine ilişkin vaazlar veriliyor. Kamudaki hizmet alımına ilişkin direktifler ve uluslar arası yardım projeleri büyük kuruluşlara ve bürokratik modellere sıcak bakıyor. Büyük ölçek

[44]

[45]

[46]

gerçekten de imalat, araştırma geliştirme ve hizmet sunumunun bir çok yönünde avantaj sağlamaktadır.

Ancak, tavsiye edilen her şey de arzu edilen değildir. Tasarım, imalat ve yüklenicilik kuruluşlarının ölçeklerinde yaratılacak bir büyüme, yoğunlaşmayı artırır ve yapılabilecek seçimlerin, dolayısı ile de çeşitliliğin azalmasına yol açar **ve ayrıntıya hakim olan yerel bilgiyi ihmal eder**. Böyle bir büyüme, büyük şirketlerin kendi içinde uzmanlaşarak çalışmasını teşvik eder ve bu da genel bir bakış açısının ve toplam kalite çözümlerinin yitirilmesini getirir. Böyle bir büyüme bazen maliyetleri düşürür ama, bu beraberinde bir kalite artışı getirmeyebilir.

~~Ayrıca,~~ Gerçek yaşamda tek bir Avrupa benzer yapıda küresel inşaat sektörü değil, birçok sektör bulunmaktadır. Firmaların ~~yansı~~ **çoğu** beş ya da daha az sayıda eleman çalıştırmakta ve yerel pazarlarda iş yapmaktadır ve uluslararası şirketler kurmak gibi bir niyetleri de bulunmamaktadır. Başka sektörlerin aksine, bu firmaların çoğu taşeron firma değildir, işverenle doğrudan ilişki kurarlar. Tasarım alanında olsun, yapım alanında olsun, sahibinin doğru bir performans gösterilmesi konusunda kişisel bir risk taşıdığı ufak veya gerçekten de mikro girişimlerin, işveren konumundaki bireylere veya birçok büyük şirkete sunduğu kişisel hizmetin benzerini kuşkusuz başkaları da verebilir ama, daha iyisini asla sunamazlar. Ufak firmalar mobilitayı kolaylaştırır ve değişen taleplere cevap vermek konusunda daha kolay uyum sağlayabilirler. En prestijli işleri üstlenen dünyaca ünlü mimarlık firmalarının pek çoğu bir avuç insanla çalışmaktadır. Yerel olarak üretilen yapı elemanları ve yerel kaynaklı malzemeler yüzyıllar boyunca yerel kültüre şekil ve yerel iklim koşullarına cevap vermiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde pek çok (genellikle ilkel) ev, o evde yaşayanlar tarafından inşa edilmektedir. “Çıplak ayaklı mimarlar” tavsiye ve yardıma gereksinim duymaktadırlar. Öte yandan, daha varlıklı ülkelerde “kendin-yap” endüstrisi de önemli bir rol oynamaktadır; bu insanlar da mali, teknik, örgütsel ve resmi know-how için hizmet gereksinimi duymaktadır. Bu alan mimarların şimdiye dek ihmal ettikleri bir alandır.

Hepimiz daha iyi kalite ve performans isteriz. Ancak bu, endüstrisi parçalı ve iş ölçekleri çok kez ufak diye, ölçeğin ille de büyütülmesi gerektiği anlamına gelmez. İşletme ölçeğinin ne ufaklığı ne de büyüklüğü kendi başına yetkinlik yaratmaz. Aksine, asıl önemli olan örgütsel yetkinliktir, **eşgüdüm ve işbirliğidir**. Ayrıca ölçek konusu tasarım ve yapım firmaları açısından da farklıdır: ufak tasarım firmaları çok kez büyük proje işlerini üstlenmek için son derece uygun olmaktadır.

~~Sektör bir bütün olarak müdahaleden kazançlı çıkacaktır. Ancak, kaynaklar sınırlıdır. Kısıtlı müdahalelere karşın, inşaat sektörü farklılaştırılmış devlet düzenlemelerinden ancak kar sağlayabilir.~~ Günümüzde, büyük firmalar kalitenin iyileştirilmesi yönündeki çabalarda kendi başlarının çaresine bakabilme açısından en donanımlı olan girişimlerdir ve bu yönde teşvik edilmelidir. Bununla birlikte, **kamu politikaları** daha küçük girişimlerin geliştirilmesi üzerine odaklanarak bölgesel farklılıklar teşvik edilebilir, istihdam muhafaza edilebilir, merkezileşme azaltılabilir, ulaşım ve çevre maliyetleri düşürülebilir ve karın yerel olarak dağılımı mümkün olur. Böyle bir gelişme mal ve hizmet sağlayanları daha yakınlaştıracak ve onları müşterilerine daha duyarlı kılacaktır. Bu da, sadece toplumun değil, işverenin çıkarları açısından da bir ilerlemedir.

~~İnşaat sektöründe ölçeğe ilişkin kamu politikaları artık değişmeli ve bütün geçerli çıkarlar dikkate alınmalıdır.~~ **Yapı sektöründe tasarımcılar arasında rekabete ilişkin kamu politikası artık değişmeli, yenilikçi olmalı ve birbiri ile çatışması olasılık dahilinde olan çıkarları da hesaba katmalıdır ve:**

- Eğitim sağlamak ve firmalarının ve bu firmalardaki işgücünün gelişmesini teşvik etmek ve böylelikle **en küçük küçük ve orta ölçekli** firmalardan en yüksek standartları elde edebilmek için, devlet desteği en küçük firmalar üzerinde yoğunlaştırılmalıdır.
- Ufak imalatçılar en yüksek kalitede yapı elemanı üretmek yolunda teşvik edilmelidir.
- Mal ve hizmet alımı usullerinin en küçük firmaların da verilecek her işte eşit koşullarla rekabet edebilmesine olanak vermesi sağlanmalıdır.

- Eurocodes (Avrupa yasa ve yönetmelikleri) **Normları** ve kalite mekanizmalarını geliştirme süreçlerinde ufak girişimlere de danışılmalı ve böylelikle uyum süreçleri artık büyük ölçekten yana olmayı bırakmalıdır.

- Mali politikaların **tüketicinin korunmasına zarar veren** kara parayı değil, sorumluluk duygusuna sahip ufak yükleniciyi teşvik etmesi sağlanmalıdır.

- “**Çıplak ayaklı**” mimarlar, **en yoksul insanlara başlarını sokacak bir dam yapabilmeleri için ne tür tavsiyeler vermeleri gerektiği konusunda eğitilmeli ve mimarlar “kendi-işini-kendin-yap” müşterilerine hizmet verecek biçimde eğitim görmelidirler.**

- Geliştirmeye ve programlara ilişkin olarak yerel harcamalar maksimize edilmelidir.

4.5 5.5 Endüstrileşme

Yapı sektörünün endüstrileşmesi çok kazançlı bir iyileşme göstermekle birlikte, genel kanı büyük hasara yol açtığı yönündedir. Politika, yapılı ve yapılı olmayan çevre üzerinde odaklanmalıdır ve genel olarak kabul görmüş yapı kültürel standartlarına ulaşılması hedeflenmelidir.

Endüstrileşme yapı sektörünü sardı. 100 yıl önce bir pencere şantiyede kesilir, birleştirilir, cilalanıp boyanırdı; bugün yerine yapıştırılmak üzere iyice ambalananmış, camı takılmış, boyanmış ve demir aksamı bile tamam olarak kapımıza getiriliyor. Bu oluşumu **Bunu** tasarım ve yapım sürecinin her ölçeğinde ve her aşamasında görebilirsiniz. **Yapı cephelerinin inşaat ve montaj teknolojisi daha şimdiden inşaat işindeki yüksek teknoloji alanlarından birisi haline gelmiştir.**

Endüstrileşmenin **ve ön-inşaatın (pre-konstrüksiyon)** pek çok yararı vardır. Süreci **inşaat sürecini** hızlandırmıştır; 30 yıl önce 18 ay alan projeler şimdi dokuz ayda tamamlanmaktadır ve bu da kredi alan bir işveren için çok büyük yarar sağlamaktadır. Endüstrileşme **Prefabrikasyon** aynı zamanda, yüksek kaliteli yapı elemanlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır: günümüzün penceresi dünkülere oranla daha az ısı kaybetmekte, daha az hava sızdırmakta ve daha az bakım gerektirmektedir. Böyle bakıldığı zaman, daha fazla endüstrileşme için yapılan çağrılar anlamak kolaydır.

Ancak, endüstrileşme her zaman da yararlı değildir. Zanaatların şantiye dışında bırakılması sürecin işgücü boyutunu giderek artan oranda küçültmektedir. Endüstrileşme tekdüzeliği teşvik etmekte ve zanaat becerilerini ihmal etmektedir. Endüstrileşme, hiçbir yerde yapılı çevrede olduğu kadar önemli olmayan geleneği tahrip etmektedir. İş kapsamının yarıdan fazlasını eski yapıların bakım ve onarımının oluşturduğu bir sektörde, geleneksel yapı elemanları ve geleneksel becerilerin yaşamsal önemi vardır ve değerli yapıların ve çevrelerin korunabilmesi için desteklenmeleri gerekmektedir.

Büyük miktarlarda kullanıldığı zaman, gelişmesi ticari amaçlarla desteklenen standartlaştırılmış ve ağır yapım tekniklerinin **örneğin prefabrik panel inşaatlarının** çok kez tek eleman performansı açısından yeterince test edilmediği görülmekte ve sonuç, yıkılma kazaları ve betonarme korozyonu olmaktadır.

Ayrıca ve telafisi daha da zor olan bir husus, bu tekniklerin kullanıldıkları mahallelerde yarattığı olumsuz etkilerdir. Son dönemlerde, yapı sektöründe yaşanan büyük çaplı endüstrileşme; ideolojik, teknik ve mimari bir parçalanmaya yol açmıştır. Savaş sonrası dönem sosyal konut blokları bu durumun kanıtı olarak ortadadır.

Bu nasıl oldu?

Yargılamayı bugünün standartlarına göre yapmamalıyız. ~~Gerek savaş öncesi gerekse savaş sonrası yıllarda, Pek çok ülkede sosyal tesis bağlamında çok büyük işler gerçekleştirildi, acil ihtiyaçları karşılamak üzere sokaklar, konutlar, okullar, hastaneler yapıldı. 1930'ların Paris'inde dokuz apartman dairesinden sadece bir tanesinde kendine ait sıhhi donanım bulunuyordu. 1926 yılının Dublin'inde aileleri oluşturan fertlerin %50'si, bir veya iki odalı 'ev'lerde barınabiliyordu. Bu istatistikler bütün Avrupa için tipiktir. Bu bağlamda, ürünü maksimize edebilmek için endüstrileşmiş süreçlerin kullanılmasını anlamak zor değildir. Bu sayılar Endüstrileşmeden önceki ve çok yoksul ülkelerdeki durum~~ hatırlandığı zaman, ihtiyaçlara cevap veren yapıların sağlanması konusunda başarılan ilerleme çok büyüktür. 1950-1970 döneminin patlaması da büyük oranda benzer ihtiyaçlardan kaynaklanmıştır. Ancak, durum her zaman da böyle olmamıştır ve herhangi bir düzenleme ve denetlemeden yoksun bir ortamda kar etme dürtüsü ile gerçekleşen yapılaşma çok büyük de zararlar vermiştir. ~~Mimarlık~~

mesleği, toplumsal fikirlerin bir çok mimar için yol gösterici bir rol oynamasına karşın, diğerlerinin, yapı çevrenin genel kalitesinin bozulması pahasına yapının bazı yönleri üzerinde yoğunlaştığını da itiraf etmek zorundadır.

~~Bazı şeyleri artık açıkça görebiliyoruz: çok kez teknoloji ve geleceğe duyulan içten ancak kör bir inançla ve artık egemen olmayan ideolojilere duyulan güvenle, yanlış kararlar alınmıştır.~~

Son olarak şunu da belirtmeliyiz ki, yapı sektörü içinde güçlü bir kar dürtüsü ile hareket eden ekonomik çıkar çevreleri, endüstrileşmeyi ve ölçeklerin büyütülmesini etkinliğin iyileştirilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi maskesi ardında, aslında kendi kişisel amaçları için istemektedir. Bunun ~~yapım sürecinin geliştirilme nedenlerinden biri olarak görüldüğünü~~ **ekonomik bakış açısı ile** anlamak mümkün, ancak bunu doğru olarak kabullenmek **sosyal açıdan kabul etmek** mümkün değildir.

Son dönemlerin endüstrileşmesinin bu öyküsünden **kamusal mimari politikalarına ilişkin olarak** bazı dersler çıkartmak gerekir.

İlk olarak, geçmişte gerekli olan artık gerekli ya da istenilir olan değildir. Koşullar değişmiştir. Bugün pek çok şeye ihtiyaç vardır ama bunların en acili endüstrileşmiş çevremizin yeniden gözden geçirilip yeniden düşünülmesidir.

İkincisi, yirminci yüzyılın gözler önüne serili duran pek çok yapı çevresinden **ve çevreye ve insanların yaşam kalitesine verilen zararlardan** açıkça çıkarılabilecek dersler alınmadığı sürece, geçmişte olanlar yeniden olabilir.

Üçüncüsü, geçmişte olanların bir çoğunu bugün artık olmamış kılabilir, elimizdeki yırtılmış yapı dokuyu tekrar dikip birleştirebiliriz.

Son olarak da, endüstrileşmiş yöntemlerin yararlı yönlerini toplumun çıkarlarını zedelemeyecek bir şekilde uygulamalıyız.

Yapı sektörüne ilişkin kamu politikası artık değişmeli ve:

- Endüstrileşme, salt yüklenicinin, imalatçının ya da işverenin çıkarlarına yaradığı zaman değil, ancak uygulanması yapıyı çevreyi iyileştireceği **ve bir bütün olarak topluma yarar sağlayacağı** zaman teşvik edilmelidir.

- Endüstrileşme, gereksiz standardizasyona, insanlık dışı ölçeklerdeki mahallelere veya yerel kültürün hasar görmesine yol açıyorsa, ~~reddedilmelidir~~ **kaçınılmalıdır**.

- Uygun çıraklık programları, el sanatları eğitimi, ödüller ve yetkin zanaatkarların kaydı yolu ile iyi zanaatkarlık teşvik edilip desteklenmelidir.

- ~~• Eğitim, uygun tasarım yönetmeliklerinin geliştirilmesi ve halkın özendirilmesi yolu ile, bir yandan endüstrileşmiş süreçlerin sunduğu olanaklardan en iyi şekilde yararlanırken, öte yandan yeniden kullanım ve rehabilitasyon, ve yerel iklim ve çevre koşullarında denenmiş ve sınanmış uygun geleneksel malzeme ve yöntemlerin kullanılması teşvik edilmelidir.~~

- Endüstrileşmiş imalatın geleneksel çevre, yapı ve detay üzerindeki etkisi denetlenmelidir.

- Yasal ve öteki özendiriciler yoluyla, yeniden-kullanım ve rehabilitasyon ve uygun geleneksel malzeme ve yöntemlerin kullanılması teşvik edilmelidir.

- Tarihsel yapılarda ve yapı topluluklarında prefabrik ve endüstrileşmiş yapı elemanlarının kullanımı dikkatlice düşünülmelidir.

- Kültürel, sosyal ve bireysel adaptasyon için mimari bakımdan yeterli, teknik bakımdan rasyonel ve ekonomik bakımdan da sürdürülebilir olan yapı yöntemleri araştırılmalıdır.

- Şantiyelerdeki hasar görmeye yatkın ara birimleri azaltmak üzere birbiriyle uyumlu endüstriyel yapı elemanlardan bir ağ şebekesi oluşturulmalıdır.

- Yapı tasarımındaki iyi uygulamalar desteklenmeli ve daha fazla araştırma yapılması- salt geliştirilmiş ve daha sağlıklı durumda olan bileşenlerin ve kentlerin teknik düzeyinde değil, aynı zamanda mimari alanın toplumun ihtiyaçlarına cevap veren kültürel ve sosyal düzeylerinde de teşvik edilmelidir.

- Tüm yenilikçilik ve şirket birleşmesi önerileri tekelleşmeye yol açıp açmadıkları yönünden toplumsal olarak denetime tabi tutulmalıdır.

- **Özellikle mimarlar ve diğer tasarımcılar tarafından** endüstrileşmenin doğru bir yere nasıl sahip olacağına ilişkin olarak, ve geçmişte, yapım sektörünü hedef alan eğitim alanında, özellikle de mimarların ve diğer tasarımcıların eğitiminde yanlış endüstrileşmenin neden olup kemikleştirdiği hasara ilişkin bir anlayış geliştirilmelidir.

4.6 5.6 Uzmanlaşma

Sektör bazındaki uzmanlaşma tasarım ve yapım sürecini parçalamıştır ve çok kez kullanıcının ve toplumun çıkarlarını göz ardı etmektedir. Tasarım ve yapım süreçlerinin birbirinden kopartılması çoğu kez kullanıcının ve toplumun çıkarlarını göz ardı etmektedir. Gerekli olan genel bakış açısını sağlayabilmek için, dar alanda uzmanlaşmamış, 'genelci' kişilere ihtiyaç vardır.

Ekonomik yaşamın başka alanlarında olduğu gibi, tasarım-yapım sürecindeki uzmanlaşma da, artan sektörel karmaşıklık ve verimliliğe ve karlılığa odaklanma arzusundan kaynaklanmaktadır. Yapı malzemelerinin sayısı yüzyıl süresince belki elli kat artmıştır. Orta çaplı bir proje belki altı adet tasarım firmasını ve yirmi adet yapım şirketini kapsarken, büyük çaplı bir projede bu sayı üç kat artmaktadır. Ortaya yeni yeni çıkmaya başlayan proje yöneticisinin amacı kalite, zaman ve maliyeti işverenin çıkarları doğrultusunda denetlemektir.

Bunun yararları açıktır: Tanımlanan alanlarda daha fazla yetkinlik; karmaşık konulara daha yakından odaklanmak.

Ancak, uzmanlaşma aynı zamanda, bir bütün olarak nihai ürünün kalitesi konusunda kimin sorumlu olduğu konusunu bulanıklaştırmaktadır. Herkes yalnızca küçük bir bölüm ile ilgilenir. Tasarım alanındaki uzmanlaşma bütünsel değil, kısmi çözümleri ortaya çıkartır. Örneğin, yapı tasarımı alanında pasif bir doğal soğutmanın tercih edilmesi değil, uzman mühendis kullanılarak iklimlendirme yapılması gündeme gelir. Kent ortamında bu sorumluluk bölünmesi, trafik önlemlerinin, yumuşak peyzajın, kentsel yontuların, ışıklandırmanın, kaldırımların ve yapı cephelerinin eşgüdüm sağlanmadan 'tasarımlandığı' kamusal alanda açıkça görülmektedir. Şantiyede de, yapılan işlere aşına olmayan çok sayıdaki yüklenici iş güvenliğini tehlikeye sokar. Uzman proje yöneticisi sürekli olarak bütünsel sorunları, detay kalitesini ve kullanıcının ya da kamunun çıkarlarını ihmal etme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Yüksek kaliteye sahip olan tutarlı bir yapılı çevre yalnızca, tasarım-yapım sürecinin bu amaç gözden kaçırılmadan yönetilmesi oranında gerçekleşebilir. **Genele yönelik uzman olmak için yetiştirilmiş kent planlamacılarının ve mimarların özgün görevlerinden birisi de budur.**

Yapım sektöründeki uzmanlaşmaya ilişkin kamu politikası artık ilgili tüm çıkarları hesaba katmalı, ve:

- Yapı ve kent tasarımına ilişkin yasal düzenlemelerde, tek tek parçaların değil, ortaya çıkan ürünün toplam kalitesi üzerinde çok daha açık bir biçimde durulmalıdır.

- Tasarım-yapım sürecinin, tüm düzey ve ölçeklerde, teknik, sanatsal, toplumsal ve yönetsel yetkinlikleri ve vizyonu birleştirebilen, tasarım aşamasında alınan kararların yapılı çevre üzerindeki uzun erimli sonuçlarını anlama yeterliliğine sahip olan yetkin bir 'genelci' (generalist) kişi tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır.

- Sürece katılan herkesin, bu sürecin sosyal amacının iyi yapıları ve iyi mimariyi gerçekleştirmek olduğunu ve sürecin kendisinin başlı başına bir amaç olmadığını anlamasına yardımcı olunmalıdır.

- Sürece katılan herkesin, her bir uzmanın yapmakta olduğu katkıyı daha iyi kavraması için yardımcı olunmalı, ancak bunu zaten kalabalık olan ders programlarının aşırı yüklenmesine yol açarak yapmaktan da kaçınılmalıdır.

- Konuyla ilgili tüm teknik ve uzman eğitimlerinde yapıllı çevrenin sosyal ve kültürel önemine ilişkin bir anlayış yaratılmalıdır.

- **Gelişmekte olan ülkelere kendi başlarına iş görebilmelerine yarayacak teknik bilgiler ve know-how önerilmeli ve bu konuda daha cesaretli olmaları sağlanmalıdır.**

4.7 5.7 Pazara girme özgürlüğü

Kamu politikasının ve bazı şirketlerin amacı olan deregülasyon, pazara erişimi serbest kılmakta, ancak bu, çok kez kullanıcıların ve toplumun gerçek çıkarları ile çelişmektedir.

Son sıralarda iş kurmaya ve piyasaya erişime ilişkin özgürlüğü artırmak amacıyla ~~Birlik~~ **uluslararası anlaşmalar çerçevesinde** ortaya çıkan eğilimlere diğer alanlarda olduğu gibi yapım sektöründe de rastlanmaktadır. Bu noktada belirginleşen iki baskı vardır: Arz yönünden bakıldığında, mimari ve mühendislik ve uzmanlık gerektiren bazı işleri kapsayan alanlarda, büyük kuruluşların piyasaya erişimdeki kısıtlamaları gevşetmeye çalıştıkları görülmektedir. İkinci olarak da - ~~ki bu doğru olanıdır~~ - **Birlik, siyasal anlaşmalar** kamu alımlarında piyasa erişimini küçük ve orta ölçekli kuruluşlara doğru genişletmeyi ve seçim usullerinde saydamlığı artırmayı gözetmektedir.

Yıllardan bu yana ~~üye ülkeler~~ **gümrük duvarları ve mesleklere yönelik düzenlemeler**, mimari alanda, kimi mühendislik alanlarında, uzmanlık gerektiren kimi işlerde ve kimi tasarım ve yapım işlerinde piyasa erişimini kısıtladılar. Bu kısıtlamaların nedenleri değişmektedir **ve bu nedenler farklı bilgi düzeylerinden kaynaklanabilmektedir. Bunlar**, tasarımda kalite sağlanması, işin güvenli olması ya da tüketicinin korunması gibi nedenler olabilir. Piyasa erişimine getirilen kısıtlamalar bazen kamu çıkarları bazen işveren çıkarları yönündedir, zaman zaman da her ikisini birden kapsamaktadır. Son yıllarda bu tür kısıtlamalara olan ihtiyaç hiçbir şekilde azalmamıştır.

Saydamlığı artırmayı ve işverenlerin çıkarlarını korumayı amaçlayan, **uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki** kamu alımlarına ilişkin direktifler, kasıtlı olmasa da, daha geniş toplum kesimlerinin çıkarlarını yaralamaktadır. Küçük işletmelerin orta ölçekli tasarım ve yapım işleri için bile piyasa erişimi bakımından karşılaştıkları zorluklar, saydamlığın nesnel ölçütler arayarak piyasaya yeni yeni girişler olmasını ya da küçük işletmelerin pek çok kamu sektörü projesine katılma olasılığını azaltması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bu durum yenilikçiliği ve kültürel çeşitliliği azaltacak, küçük işletmelere zarar verecek ve tasarım sürecinin merkezileşmesine yol açacaktır. Zaten sigorta-destekli güvenceler sayesinde de artık gereksiz duruma gelmiştir. ~~Öte yandan, uluslararası ticari anlaşmalar, tasarım ve imalat hizmetlerinin dünyanın herhangi bir yerinden yapılmasına olanak tanıyarak Avrupa'nın mimari yönünden kültürel özgünlüğünü ve çeşitliliğini tehdit etmektedir.~~

Nedense her zaman büyük ölçekli olan kimi yüklenici firmalar ya da diğer şirketler, hizmetlerin belirli bir biçimde bir araya getirilmesinin işverenlerin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacağı gerekçesiyle projeye yapımı aynı kaynakta birleştiren (design and build/tasarımla-ve-yap) stratejileri teşvik etmektedirler. Bu tür baskıların temelinde öz-çıkart tehlikesinin yattığı açıktır ve zaten bu tür stratejilerin işverenin ihtiyaçlarını gerçekten karşılamasına ender olarak rastlanır. Böyle projelerin tasarım kalitesi ve ömür performansı, hemen hemen kaçınılmaz olarak, tasarımın ve yapımın ayrı tutulduğu durumlardan daha düşüktür. Genellikle kendisini deneyimli bir işveren olarak kabul eden devlet bile, ilk toplam maliyetin saydamlık gerekleri nedeniyle zorunlu olarak göz önüne alınması gereken etmen olmasından ötürü, paket anlaşmanın bir parçası olarak tasarım ve ömür kalitesi konusunu genellikle gerekli biçimde değerlendiremez.

Saydamlık 'yumuşak gerçekler' ile baş edemez. Yüklenicinin öncülük yaptığı tasarım, yalnızca yapım sırasındaki azami verimliliğin elde edilmesi üzerinde yoğunlaşır ve bu da mekanizasyonu teşvik eder, detay tasarımını kabalaştırır ve yapının ömrü ile ilgili en iyi tasarım ve en iyi performans konularını ihmal eder **ve kullanıcının ihtiyaçlarını gözden kaçırır**. Bunların hiçbirisi de işverenin **alıcının, kullanıcının** ya da toplumun çıkarına değildir. ~~Bu konu halen en azından bir Üye Ülke'nin kamu politikasında kabul görmüş bulunmaktadır.~~

İşverenin çıkarlarının gözetildiği durumlarda bile bunlarla toplumun çıkarları yan yana gelmez. Örneğin, yaptığı yatırımın kendisine kısa zamanda dönmesini isteyen bir işveren toplumun bugün ihtiyaç duyduğu uzun ömürlü binayı **ve estetik kaliteyi** ortaya çıkartmayacaktır. Bu tür durumlarda,

mimarının öncelikle maliyet gözetilerek seçilmesi kaçınılmaz olmakta ve mimarın süreç içinde yalnızca yüklenicinin işine koşan birisi haline gelerek kullanıcının çıkarlarını göz ardı etmesi tehlikesi her zaman bulunmaktadır.

Piyasa erişim özgürlüğünün, özel anlaşmanın parçası durumunda olmayan insanlar üzerinde etki yaratan faaliyetlere ilişkin olarak, toplumun ortak çıkarları doğrultusunda denetlenmesi sürdürülmelidir. ~~Bu, mimarların ve mühendislerin ve belirli ticari sektörlerinin, ve aynı zamanda da paket anlaşmalar yapan özel sektör konut yapımcıları gibi uzman olmayan müşteriler için işgörenlerin nasıl seçileceği konusunu kapsamaktadır. Entelektüel hizmetler ekonomik rekabete tabi kılınmamalıdır. Özellikle deneyimsiz işverenler, kaliteyi düşüren planlama ve yapım süreçlerinden korunmalıdır.~~

Yapı sektöründe pazara girme serbestliğine ilişkin - **örneğin GATT / GATS görüşmelerindeki** - kamu politikası artık değişmeli ve:

- Tasarım ve yapımın ayrı olması ile tasarım aşamasında işverene bağımsız görüş sunulmasına dayalı geleneksel hizmet alımı yönteminin yüksek tasarım kalitesi ve düşük ömür maliyeti sağlamak bakımından ~~en iyisi olduğu~~ **her zaman en iyisi olmadığı** ve hem kamu hem de özel alım politikalarının da buna göre şekillenmesi gerektiğinin bilincine varılmalı, **bu politikalar değer yönetimi (value management) teknikleri kullanılarak, tüm proje ekibini kapsayacak ve müşteri ile kullanıcıyı da içerecek biçimde, projeye katma değer eklemek üzere ve projenin nihai kullanıcı için uygun olduğu garanti edilerek biçimlendirilmelidir.**

- Kamu hizmet alımlarına ilişkin direktifler gözden geçirilmeli ve kabul edilecek seçim ölçütlerinin, yetkin olmak koşulu ile, proje işinin herhangi bir ölçekteki firmaya verilmesine olanak sağlamalıdır . Bu ölçütler kişisel yetkinliğe ve sorumluluğa saygı göstermeli ve işletmenin büyüklüğü ile yaptığı işin kalitesini birbirine karıştırmamalıdır. Bu düzenlemeler küçük ile büyük şirketler, çeşitli kültürler ve aynı zamanda da küçük ile orta ölçekli firmalar arasında daha güçlü bir rekabetin olmasına yol açacaktır.

- Hassas alanlardaki piyasa erişimi, sınanmış yeteneğe ve yetkinliğe, yapılı çevrenin kamusal niteliğinin kavranmış olmasına ve pek kolay kıymetlendirme yapılamayan yerlerde doğru bir hizmet düzeyi sağlama yeteneğine ve kaygısına dayandırılmış yasal düzenleme ölçütleri çerçevesinde denetim altına alınmalıdır.

4.8 5.8 Arzda rekabet özgürlüğü

*Serbest rekabet esastır, ancak ~~denetlenmediği takdirde seçme şansını kısıtlar ve~~ **yalnızca fiyata dayalı olarak yapılırsa** kaliteyi düşürür-**düşürebilir**. Rekabet mal ve hizmet sunanların yetkinlikleri ve sunulan hizmetin kalitesi esasına dayanmalıdır. **Rekabet geniş kapsamlı olmalı ve yalnızca fiyata dayalı olmamalıdır.***

Avrupa'daki İnşaat faaliyeti, hem küresel ekonomik nedenlerden ötürü hem de genel olarak topluma yarar sağlamak üzere rekabetçi olmalıdır. Sektördeki serbest rekabet mallarda, teknik yeniliklerde, düşük fiyatlarda, yüksek standartlarda ve tercih olanaklarında büyük bir artışa yol açmıştır. Rekabet yalnızca yapının işverene değil, aynı zamanda vergi mükelleflerine, kiracılara ve alıcılara da yarar sağlar. Yetkililerin daha fazla rekabeti teşvik etmekle yükümlü oldukları açıktır.

Ancak günümüzde bu görev **çoğu kez** olumsuz yansımaları dikkate alınmadan yürütülmektedir. Mesleki hizmet ~~alımına~~ **üretimine** ilişkin yeni usuller yapıları çevremizi yaratma süreçlerini kökten bir biçimde ~~değiştiriyor~~ **değiştirebilir**, ama aynı zamanda **yenilikçi de olabilir ve geleneksel alım yöntemlerinde öngörülmemiş avantajlar da sağlayabilir**. Rekabete ilişkin kısıtlamalar kaldırılıyor, sonuçta da **genellikle** ne fiyatlar, ne hizmetlerin kapsamı, ne de sözleşmeler kurallara bağlanabiliyor. **Ancak proje daha rafine duruma getirildiğinde ve örneğin, kullanıcıların bazılarıyla daha fazla alan paylaşıldığında net bir kazanç sağlanabilir.** UNESCO/UIA Mimari Eğitim Şartı mimari programlar için gerekli olan ilke ve yeterlilikleri sağlamaktadır ve UIA'nın Mimarlık Uygulamasında Tavsiye Edilen Uluslararası Meslek Standartları ve ona eşlik eden Ana İlkeler mesleğin uygulanmasındaki yeni yolları yansıtmaktadır. Eğitsel gereklere, bir yöntem ya da prosedüre ilişkin olarak kuşkuda kalındığı zaman ya da daha fazla bilgi edinebilmek için bunlara başvurmak gerekmektedir.

Yalnızca fiyatlara dayalı tasarımcı rekabeti, tasarımcının en düşük maliyete göre seçilmesine yol açmaktadır. **Rekabet eğer aynı zamanda kaliteye dayanmıyorsa**, bu durum tasarımın optimizasyonu için gereken zamanı kısıtlamakta ve kötü nitelikte uzun erimli sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sonuçta bu da, yaşamları boyunca bir ya da iki kez inşaat yaptıran, yapım sürecini bilmeyen ve talepleri için, özellikle de 'yumuşak gerçekler'e ilişkin olarak, yeterli bir ön-belirleme yapamayan pek çok özel, ticari ya da kurumsal iş sahibinin ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Bu yaklaşım, aynı zamanda, hem kamu kesiminden hem de özel sektörden işverenlerin işin yürütülmesi sırasında maliyette artışlar olmadan kapsamlı bir hizmet alma yönündeki ihtiyaçlarına da cevap vermekten uzaktır ve inşaatla kusurların oluşmasına, proje maliyetinde ve süresinde artışa ve kötü kullanım özelliklerine sahip binalara neden olan yetersiz bir proje yönetimini ortaya çıkartmaktadır. Dahası, mimar ile yüklenici arasındaki ilişkilerin yakınlaşmasına, bu nedenle işverenin bağımsız teknik bilgiye ulaşma şansının ortadan kalkmasına, sonuçta da tüketicinin korunmasında zayıflamaya neden olur. ~~Sen olarak da, fazlasıyla düşük olan tasarım ücretlerinin artırılmasına ilişkin istekler, kabul edilemeyecek çıkar çatışmalarını gündeme getirebilir.~~

~~Kurallara bağlanmamış rekabet ve bundan kaynaklanan düşük fiyat düzeyleri, yüklenicilerin gerçekçi olmayan maliyet hedeflerine ulaşmaya teşebbüs etmelerinden ötürü, yapım sürecinin kendisinde de sorun yaratabilir, örneğin şantiye güvenliği standartlarında bir düşüşe yol açabilir.~~

~~Bunlardan başka, öteki sektörlerde hiçbir kısıtlama olmaksızın sürdürülen reklamlar, mal ve hizmet sunanların sayılarının azalması ve küçük işletmelerin tasfiye olması gibi bir etki yaratmaktadırlar. Çeşitliliğin ve bölgesel ifadenin önemli olduğu yapı tasarımı alanında bunların tasfiye olması kabul edilemez. Mimarların Mesleki Davranış Kuralları'nda (Etik Kodlar) reklamlara getirilen kısıtlamalar, işin en yüksek sesle bağırarlara değil de en iyi tasarımı yapanlara verilmesini sağlama kaygısından kaynaklanmaktadır.~~

Ulusal pazarların çok kapalı olduğu ve bunların daha fazla rekabete açılması şeklindeki bakış doğru bir hareket noktası değildir. Pazarların ayırım gözetmeksizin açılması, malzeme naklini artıracak ve kültürel ortamda daha fazla tekdüzeliliğin oluşmasını doğuracaktır. Bunun yerine pazarların hangi oranda açılmasının daha iyi bir mimariyi yaratacağı konusunda karar vermeli ve buna göre davranmalıyız. ~~Ne Chartres'i, ne Venedik'i, ne Bath'ı ne de Hansa Viertel'i~~ **Chartres Katedralini, ne Sidney Opera Binasını, ne Piramitleri ne de Brasillia'ı** açık pazar yaratmadı.

Dolayısıyla uzun erimde herhangi bir aşırı fiyat kırmanın bedelini yalnızca işveren, yüklenici ya da alıcı değil, genel olarak toplum öder. Rekabet politikası sosyal, **kültürel ve çevresel** politikalar ile bağdaştırılmalıdır. Buradaki temel konu, binanın yapım işini bir kişinin veriyor olmasına karşın, bu binada bin kişinin çalışması, onbin kişinin de onu görüyor olmasıdır. Sorun, mali bakımdan tasarruf sağlanmasından çok daha önemli bir sorundur. Fiyat tarifelerinin yasaklanması ve fiyatlar temelinde rekabetin körüklenmesi, düzgün bir kalite sağlanması düşüncesine engeller yarattığı için en iyi yapıyı çevrenin yaratılmasını garanti edemez. İşte bundan ötürü **çoğu ülkede** mimarların Mesleki Davranış Kuralları fiyata dayalı rekabete kısıtlamalar getirmekte **ve kalite temelindeki entelektüel rekabeti esas almaktadır.**

O halde, yapı tasarımcıları arasında rekabet nasıl teşvik edilmelidir?

Rekabete ilişkin nihai kamusal hedef, yalnızca özel çıkarı ilgilendiren bir konu olarak en düşük maliyetin elde edilmesi değil, en yüksek kalitenin yakalanması olmalıdır. Hem yapı işverenin hem de toplumun çıkarları yönünde bir rekabeti teşvik etmeliyiz. İşverenler, binanın yaşam döngüsü maliyetinin hesaplanması, **toplum ve çevre bakımından genel maliyetlerin hesaplanması**, tasarım aşamasında maliyet tahmini yapılması ve yapının en iyi mimari potansiyelini ortaya çıkartan iyi bir tasarım sayesinde koydukları paranın karşılığını en iyi şekilde almalıdırlar. **Yenilikçi tasarım ve inşaat teknikleri, alternatif ihaleler yolunun açılması, eldeki projenin gerçekleştirilmesi için farklı malzeme ve inşaat tekniklerinin kullanılabilmesi gibi hala paranın karşılığını almasını ve kalite kazandırılmasını sağlayabilen yollar bu amaca hizmet edecektir. Şu üç tema, her tasarım sürecinin ve onun sonucunun parçası olmalıdır: İnsanlık, kalite ve yetenek.** Bununla birlikte, mimari kaliteyi bütünüyle niceliğe dökmek ya da bu konuda bir ön-belirleme yapmak ~~olanaksızdır zordur.~~ Bu görev her zaman ucu açık olan bir görevdir. **Sorun nicelik temelinde çözümlenemez, yalnızca deneyimli jüri uzmanlarından yararlanılması yoluyla kalite temelinde çözümlenebilir. Kalite, yerel ihtiyaçlara ve olanaklara uygun olarak dayanıklılık ve sürdürülebilirlik elde edebilmek için, yalnızca en üst düzeyde değil, aynı zamanda en iyi çözümdür.**

Dolayısıyla, iyi mimariyi, düzgün bir proje yönetimini ve aynı zamanda da işin yapılmasını teşvik edecek en iyi rekabet çerçevesinin oluşturulmasının yolu, bilgili bir işverenin, adil bir ücretle ve sağlanacak hizmetlere ilişkin etraflı ve üzerinde anlaşılmış bir çerçeveye sahip olarak, iyi bir mimar seçmesinden geçmektedir. Pek çok Üye Devlet tarafından yasalarla desteklenmekte olan bu formül işverene açık seçik belirlenmiş bir ücret temelinde tam bir hizmet verilmesinin güvencesini oluşturur ki, böyle bir güvenceyi yırtıcı iş ilişkileri içerisinde bulabilmek olanaksızdır. İşveren özgür bir tercih yapma hakkına sahiptir; fiyatların eşit olması durumunda, iyi tasarım ile yüksek hizmet düzeyini en iyi biçimde birleştiren işi alacaktır. Bu düzenleme, hem işveren hem de çevre açısından en iyi sonuçları elde etmenin garantisidir.

Kamu sektöründe mimarların seçilmesinde, rekabete dayalı bir mülakat; referanslardan yararlanma; tasarım imgelemine, tasarım ve yönetim yeteneğine, hizmet kalitesine ve iş sorumluluğuna ilişkin tanıtılar; ayrıca, görevlendirilmenin yapılışındaki saydamlık ve seçim kararlarının sorumluluğunun üstlenilmesi, uzun erimde en iyi sonuçların ortaya çıkmasını getirecektir.

Mimari proje yarışmaları tüm katılımcılara, yani işverenlere, halka ve mimarlara hep birlikte yarar sağlar. İşveren yapı sorununa ilişkin alternatif çözümlere kavuşur. Halkın bu süreci ilk aşamalarında yakalaması mümkün olabilir. Mimarlar ise, programa uygun ve yenilikçi çözümler getirebilecek biçimde, kendi yaratıcı güçlerini başkalarınınki ile doğrudan karşılaştırmak gibi zorlu bir sorun ile doğrudan yüz yüze gelebilirler. Yarışma yıllardan bu yana mimari fikirlerin satın alınmasının bir yolunu oluşturmuş ve bu fikirlerin değişimi ve gelişimini teşvik etmiştir. Bu yarışmalarda sağlanan başarılar çok kez genç mimarlar için kendi bağımsız bürolarını kurmak için bir fırsat yaratmıştır. **Her durumda özel yönetim prosedürleri oluşturulmalıdır. Yerel mimar kuruluşları her yarışmanın en iyi bir biçimde yürütülmesi için en iyi yöntemi bulabilmek üzere müşterilerle ve mimarlarla işbirliği içinde olmalıdır.**

Mimari proje yarışmalarında hangi tasarım önerisinin en iyi olduğunun araştırılmasında etkin olabilmek ve tüm katılımcıların güvenini kazanabilmek için katılımcıların isimleri açıklanmamalı; yarışmanın uygun biçimde hazırlanmış, açık, önceden tanımlanmış bir programı olmalı; değerlendirme yapacakların çoğunluğunun yarışmacılarla aynı mesleki birikime sahip olduğu bağımsız bir jüri oluşturulmalı; değerlendirme kriterleri şeffaf olmalı ve de kararlar herkese açık olmalıdır. Bu süreç tüm katılımcıların telif haklarını korumalıdır ve ödül kazananlardan birisinin projenin mimarı olarak görevlendirilmesi sağlanmalıdır. Yarışmalar herkese açık olabileceği gibi, sınır konularak davet üzerine de yapılabilir. Yarışmaların yürütülmesine ilişkin usuller her Üye Ülkede iyi bir biçimde oluşturulmuş olmalıdır. Yarışmaların da bir maliyeti vardır. Bu maliyet, sınırlama konulan yarışmalarda büyük ölçüde işveren tarafından, açık yarışmalarda ise büyük ölçüde mimarlık meslek camiası tarafından karşılanır.

Birbirleri ile çatışması olasılık dahilinde olan çıkarları da hesaba katmak üzere, yapı sektöründe tasarımcılar arasında rekabete ilişkin kamu politikası artık değişmeli ve birbiri ile çatışması olasılık dahilinde olan çıkarları da hesaba katmalıdır, ve:

- Rekabet salt işin kalitesi, hizmetin standardı **ve fiyatının** bağdaştırılması temelinde teşvik edilmelidir.
- Bu temeldeki rekabeti teşvik etmek için en düşük fiyat ölçütü karardan **çıkartılmalıdır kalite ve hizmet standartları ile bağdaştırılmalıdır.**
- Fiyat temelindeki rekabet düşük tasarım ve yapım standartlarına neden olduğu sürece dışlanmalıdır. Bu, fiyatları olduğu kadar kaliteyi de yargılayacak deontolojik etik kısıtlamaları ve değerlendirme mekanizmalarını gerektirir.
- Uzman olmayan proje veya inşaat müşterilerinin gizlenmiş maliyet artışları içermeyen, kapsamlı ve yüksek kaliteye sahip bir hizmet alabilmeleri sağlanmalıdır. Bu, adil, saydam ve sabit ücret tarifelerini ve uzman olan ve olmayan işverenler için kapsamlı hizmet çizelgelerini gerektirir.
- Tasarım kalitesi konusunda rekabet, mimari yarışmaların doğru kullanımı yoluyla; iyi tasarımı yüreklendirip kutlayarak ve de reklam yapmaya kısıtlamalar getirilerek teşvik edilmelidir. **Seçkin mimarının ve onun yaratıcısının tanıtımının yapılması için ve toplumun bilgilenmesi sonucunda**

yapı kültürüne ilişkin yaygın tartışmalar yapılmasını teşvik etmek üzere ödül kazanan yapıtlar yayımlanmalıdır.

4.9 5.9 Tüketicinin seçme özgürlüğü

Tüketicinin seçme özgürlüğü, bölgesel kültürün korunması ve yetkinliğe dayalı kalifikasyon sistemleri gibi, daha genel konuları dikkate almak zorunda olan toplum yararı esasına dayanmalıdır.

Müşterinin seçme özgürlüğü açık ekonominin özünü oluşturur. Seçme özgürlüğü temel bir yarar anlamına gelirken, seçme olanağının bulunmaması ister mal çeşitleri söz konusu olsun, ister hizmet sunanlar, maliyetleri artırır ve standartları düşürür. Bugün inşaat sektöründeki işveren son derece geniş bir seçim özgürlüğüne sahiptir. Hizmet sağlayanların, yapı ürünlerinin ve hizmet ve mal alım yollarının sayısı hiç bu kadar fazla olmamıştı.

Daha fazla seçme özgürlüğü peşinde olanlar, yapı tasarımcılarının, yapı malzemelerinin ve sözleşmeye ilişkin düzenlemelerin işverenin özel işi olduğunu söylemektedirler. Becerisinin ne olup olmadığına bakılmaksızın herhangi bir kişinin, ya da kaynağına bakılmaksızın herhangi bir malzemenin seçilmesi gibi bir aşırılığa götürüldüğünde bu tez, böyle bir özgürlüğün süreçten dışlananlar açısından - bunlar yapı kullanıcıları da olabilir, genel olarak toplum da - yapılı çevre üzerinde yarattığı etkileri yok sayar.

Hükümetler yıllardır yapı sektöründe hizmet verenlerin belirli alanlara yönelik seçimlerine kısıtlamalar getirdiler. Bunun nedenleri yalnızca estetik kaygısı değil, aynı zamanda kamu güvenliğini sağlama isteğidir. Üye devletlerden birisinin soruşturma makamı, bir yangında yaşam kaybı olmasını, işverenin duvar ve tavan kaplamalarının belirlenmesini teknik yeterliliği olmayan kişilere yaptırmasına bağlamıştır.

Seçme özgürlüğü yıllardan bu yana yapı ürünlerinin, yani taşın, arduvazın, kurşunun, iyi ahşabın ticaretini yaratmıştır. Ne var ki, yapı ürünlerinde sınırsız bir seçim özgürlüğüne izin vermek, yerel malzeme ve tekniklerden vazgeçilmesinin yerel yapılı çevre üzerinde yaratacağı etkiyi yok saymaktır. Bu gerçek uzun yıllardan bu yana bazı belediyelerin denetim yetkilileri tarafından farkedilmiş bulunmaktadır.

Alım yollarındaki sınırsız seçme özgürlüğü, farklı alım yöntemlerinin yapılı ürünün kalitesi üzerinde yarattığı etkinin göz önünde tutulması gereğini ihmal eder. En düşük maliyete ulaşma düşüncesinin kaçınılmaz olarak daha kaba tasarım, daha fazla sanayileşme ve de 'katı gerçeklik' üzerine aşırı vurgu yapılması sonucunu doğuran paket anlaşmaların doğasından gelen tasarım ve kullanım kalitesindeki azalma konusu daha önce tartışılmıştı.

Yapı sektöründe seçme özgürlüğüne ilişkin kamu politikası tüm ilgili çıkarları göz önüne almalıdır ve:

- Yapı ürünleri piyasası kültürel öneme sahip yerel malzemeleri (örneğin, dış yüzey malzemeleri, çatı detayları, yol kaplamaları gibi) teşvik edecek şekilde yönetilmelidir. Bu çeşitliliği teşvik edecek ve çevresel maliyeti düşürecek.
- Kültürel açıdan önemli olan durumlarda, yerel malzeme kullanımını teşvik etmek için kentsel tasarım kuralları, teknik standartlar ve tanıtım dokümanları geliştirilmelidir.
- İlgili insanlar bağlamında da, işverenlere, özellikle de deneyimsiz olanlara, uygun hizmet sağlayıcıları seçmek bakımından yardımcı olmak üzere yetkin tasarımcıların, zanaatçıların ve genel yüklenicilerin kayıtları tutulmalıdır.
- ~~Yapı tasarım hizmetleri piyasasında düzenlemeler yapılmamış olan az sayıdaki Üye Ülkede, kamu çıkarları bakımından etki yaratan bu görevlerin yetkin insanlar tarafından yürütülmesini sağlamak üzere düzenlemeler yapılmalıdır.~~

- **Yapı tasarım hizmetleri piyasasında düzenlemeler yapılmamış olması durumunda bile, kamu çıkarları bakımından etki yaratan bu görevlerin yetkin insanlar tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır.**
- **Malzemelerin kullanılmasının, sürdürülebilirlik, kaynakların dikkatli kullanılması, yeniden işlenebilirlik ve malzeme ömrü gibi ilkelere uygun olması sağlanmalıdır.**

4.10 5.10 Tüketicinin korunması

Tüketicinin en iyi düzeyde korunabilmesini sağlamak için, kamu politikası hem yapım hem de mimarlık kalitesini teşvik etmeli ve bunların ardında sağlam garantiler bulunmalıdır.

Piyasa ekonomisinin köşe taşı olan tüketici, yapı sektörü söz konusu olduğunda belirsiz bir kimliğe sahiptir. Kimdir tüketici? 'Hizmeti tüketen kişi' olan işveren mi, yoksa ' yapıyı kullanan tüketici' olan yurttaş mı? Şimdiki bağlamda tüketici işverendir; özellikle de uzman olmayan işveren ya da ürünün alıcısı. Serbest piyasa bu kişiyi kalite güvencesi programları geliştirerek, teknik standartlarda ilerlemeler meydana getirerek, teknik hizmet verenlerin sorumluluğunu ve sağladıkları garantileri artırarak korumaya çalışır. Tüketicinin korunması önemli ve zorunlu bir amaçtır.

Ancak bu tartışmada, tüketicinin toplumun tümü olmadığı akıldan çıkartılmamalıdır. Şu ana kadar, uzun erimde işverenlere yönelik koruma ile kullanıcıya yönelik korumanın farklı önlemleri gerektirdiği gösterilmiştir. Böyle bir koruma gerekli olmakla birlikte, yapıli çevrede tüketiciye daha fazla ilgi gösterilmesi toplumun çıkarlarının korunması bakımından yetersiz bir koruma sağlar.

Kalite güvencesi programları (örneğin ISO-9000) önceden kararlaştırılmış bir standartta kaliteyi garanti eder ve böylece de yapı alanının hizmet alımları sırasında karşılaşılan riskli işlerde bir tüketici koruması sağlar. Ancak bu tür programlar sürecin yönetilmesine ilişkin programlardır ve nihai ürünün kalitesiyle zorunlu bir ilişkileri yoktur; onlar için kaliteyi geliştirmek kendi içinde bir amaç değildir, yalnızca önceden belirlenmiş, düşük ya da yüksek tutulabilen bir kalite düzeyine ulaşılabilmek için hedefler koyarlar. 'Kalite'nin anlamı kabul edilemez bir düzeyde çarpıtılmıştır, [65]. Ayrıca, bugüne kadar geliştirilmiş olan şekilde kalite güvencesi süreci imalat olgusundan doğmuştur ve niceliksel ölçütlere başvurma eğilimindedir. Mimari tasarım sürecinde kullanıldıkları zaman bu tür ölçütler, niceliğe dökülmesi kolay olmayan mimari kaliteyi geliştirmez. Bu bakımdan toplam kalite yönetimi daha yararlı bir kavramdır.

O halde, kalite güvencesi sistemi hem tüketicinin korunmasını hem de en iyi tasarımın ortaya çıkmasını teşvik etmek üzere en iyi nasıl kullanılabilir?

Şu ana kadar tüketiciyi korumanın en iyi yolunun, tüketicinin çıkarlarını savunmak üzere hareket eden iyi eğitim görmüş bir profesyonel vekil olduğunu söylemiş bulunuyoruz. Bu bir yana, tüketici korunması tartışıldığında, tasarım ve yapım kalitesinin geliştirilmesi önceliği baştan belli bir amaç olmalıdır. Mimarlıkta kalitenin başarılması, mimarın yetkinliğine **ve etik tutumuna**; sürecin saydamlığına; sağlanacak hizmetlerin çerçevesinin **etik, yasal ve ekonomik koşullar açısından** doğru bir biçimde tanımlanmasına; sürecin kaçınılmaz bir parçasını oluşturan 'yumuşak gerçekler' in farkında olunmasına ve bu görevler için mimarın uygun ve yeterli kaynaklarla desteklenmesine dayandırılmalıdır.

Yapı sektöründe kalite güvencesi ile ilgili kamu politikalarının kapsamı genişlemeli ve gelişmelidir; ve:

- Mimari tasarım için, **sonuçların aksine**, sürecin bir kısmının nicelleştirilemeyen konularla uğraştığının farkında olan ve salt işveren tarafından arzulanan kalite düzeyini değil, aynı zamanda toplum tarafından ihtiyaç duyulan kalite düzeyini de göz önünde tutan uygun bir kalite güvencesi sistemi teşvik edilmelidir.
- Mühendislik ve yapım için, şimdiye kadar kalite güvencesi programlarının kapsamış olduklarından daha fazlasının ele alınmasını gerektirebilen, **risk yönetimi standartları da dahil olmak üzere**, uygun kalite güvencesi programları hazırlanmalıdır.
- Tüm projelerde yapıya ilişkin **işletme ve bakım** el kitaplarının hazırlanıp teslim edilmesi teşvik edilmelidir.

Teknik standartlar tüketicinin örneğin vernik kalınlıkları, yalıtım düzeyleri ve yapısal performans gibi normatif konular bağlamında korunmasını sağlar. Serbest piyasa, maliyetin düşürülmesi ve kurallara uyulmasının kolaylaştırılması ve artırılması için bu tür standartlar arasında uyum sağlanmasına çalışır. Bu, hem özel hem de kamu işverenin çıkarıdır ve benimsenip, desteklenmelidir.

Ne var ki standartlar iyi yapıyı ortaya çıkartmak bakımından gerekli ve güçlü birer araç olmakla birlikte, mimarlık alanında kalitenin sağlanmasında ender olarak işe yararlar. Yeterli yapım standartlarına bir kez erişildiğinde, nicelikselleştirilemeyen önlemler en büyük öneme sahip olur. Örneğin plastik pencere çerçeveleri pek çok bakımdan mükemmel işe yarar: Uzun ömür, bakım gerektirmemek, iyi sıcaklık yalıtımı ve doğru bir tasarım yapıldığında yeniden kullanım için işlenebilme gibi. Peki aynı plastik pencerenin eski bir binada, o ana kadar bir tutarlılık gösteren mimari işlerde ya da ister kentlerde ister kırsal kesimde bulunsun geleneksel ortamların pek çoğunda yaratacağı etki için ne demeli? Uygun olmayan kurallar iyi bir mimari hizmetin elde edilmesini engelleyen koşullara yol açabilirken, düzgün kurallar iyi bir mimarinin yeşermesi için elverişli bir ortam yaratabilir.

Yapı sektörü standartlarına ilişkin kamu politikası artık değişmeli ve:

- Kişisel, yerel, benzersiz toplumsal ve kültürel etkinliklere uygun düşen ve kendisini tekrarlayan bir imalat işlemine uygun modellere her zaman dayalı olmayan teknik standartlar geliştirilmelidir.
- Daha iyi ve daha dayanıklı parçaları, ve sürdürülebilir yapı parça ve sistemlerini etkin bir biçimde teşvik etmek üzere standartlar geliştirilmelidir.
- Genel olarak işverenler, özellikle de kamu sektöründen işverenler arasında 'bulunabilen en iyi teknolojinin' ve 'en uygun teknolojinin' kullanımı teşvik edilmelidir, [68]. Bu, yapı elemanlarının ömürlerinin daha uzun olması, işletme masraflarının düşmesi, daha düşük kullanım maliyetlerine ulaşılması ve hepsinin ötesinde de paranın karşılığının çok daha iyi bir biçimde alınması sonucunu doğuracaktır.
- Düzenlemelerin kapsamı, yalnızca - ister yapı ister mahalle düzeyinde olsun - normatif düşünceleri değil, niteliksel düşünceleri ve, toplumsal yaşamın 'yumuşak gerçekleri' ne ilişkin düşünceleri de içerecek biçimde genişletilmelidir.

~~Yapı sektöründeki sorumluluk konusuna gelince, tüketicinin korunması, öteki sektörlerde olduğu gibi, tasarımcıların ve yapımcıların da yaptıkları işte yanlışlıklar yapıp masum insanlara zarar vermeleri durumunda bundan sorumlu tutulmalarını gerektirir. Bu doğru ve adildir. Ancak, uzun garanti dönemlerini kapsayan bir tüketici politikası işverenin azami çıkar sağlamasına hizmet etmez. Sektörde sorumlu tutulma düzeylerinde aşırılıkların ortaya çıkması durumunda, tasarımcıların kendi çıkarlarını kollamayı gözettileri, ve tasarım strateji ve öğelerinin en iyi tasarımı yaratma amacıyla değil de tasarımcıyı olası bir davadan korumak amacıyla seçildiği savunmacı tasarımlarla karşılaşılabilir. Bu da gerekli olanın ötesinde yapım maliyetlerine ve hem işverenin hem de toplumun gerçek ihtiyaçlarını ihmal eden çözümlere yol açabilir.~~

Serbest pazarın savunuculuğunu yapanlar, tüketiciyi koruma konusuna gösterilen ilgiye koşut olarak, sorumluluk açısından Birlik içinde bir uyum sağlanmasını da savunuyorlar. Bu uyumun sağlanmasına çalışılırken Avrupa'nın farklı yasal sistemlerinin tekdüze duruma getirilmesini zorlamak gereksizdir. Bunun yerine, bu farklı sistemlerin ortaya çıkarttığı sonuçlar üzerinde durulmalıdır.

Tüketicinin korunmasını ne yetersiz ne de aşırı sorumluluk düzeyleri artırabilir. Daha geniş uzun erimli çıkarlar arasında bir denge sağlanması düşünülmelidir. Tüketicinin en iyi biçimde korunması, sorumluluk düzeyleri açıkça tanımlandığı zaman sağlanabilmektedir.

Tasarım-yapım sürecinde bulunanların, yaptıkları işin önceden tanımlanmış standartlarla uyum içinde olacağına ilişkin olarak verdikleri garanti tüketiciye güçlü bir korunma sağlar. Şimdiye dek, zorunlu garanti ya da sigorta uygulamaları özel sektör tarafından yapılan konutlarda önemli bir rol oynamıştır; bununla birlikte yaygın değildir **ama gereklidir**. Bu garantileri güçlü bir biçimde destelemek için, tasarıma ya da yapıma ya da her ikisine ilişkin olarak garanti verenlerin genel olarak gerekli performans standartlarını yakalayacak kadar yetkin olmaları gerekir. Bu nedenle de tüketicinin korunması, pazara girişte kısıtlamalar olmasını, tüketici için öneme sahip olan alanlarda, ~~örneğin~~ konut yapımında tasarımcıların ya da yapımcıların tescil edilmesini gerektirir.

Kabul edilebilir performans standartları belirleyerek, her iki taraf için de tatmin edici sorumluluk düzeylerini taahhüt ederek, ve -genellikle sigorta tarafından desteklenen- geniş kapsamlı garantiler sağlayarak işvereni korumak isteyen mimar-müşteri sözleşmelerinin potansiyeli ne kadar vurgulanırsa vurgulansın, abartılmış olmaz.

Yapı sektöründe tüketicinin korunmasına ilişkin kamu politikaları geliştirilmelidir ve:

~~• Tasarımcıların ve hizmet sunanların sorumluluk almaya zorlanmaları ve tüketicinin korunmasının teşvik edilmesi ile, savunmacı tasarım ve aşırı spesifikasyon tepkisi arasında bir denge kurulmalıdır. Mimarlık mesleği bu amaca hizmet etmek üzere Birlik Çalışmaları'nda aktif bir rol oynamıştır.~~

• Sektör tüketicilere yararlı garantiler sağlamak üzere teşvik edilmelidir. Bunlar, ister sigorta destekli garantilerden, ister meslek mensupları için zorunlu sigortalardan oluşsun, tasarım ve yapım standartlarını geliştirecek, kusurları azaltacak ve tüketicinin güvenini artıracaktır. Kamunun , hem tasarım hem de yapım için, küçük firmaları garanti konusunda teşvik etmesi, küçük ve orta ölçekli firmaları geliştirecek ve kayıt dışı ekonomiyi baltalayacaktır.

• Şimdiden pek çok Üye Ülkenin taahhüt ettiği gibi, mimari ücret ve hizmetlerin devlet tarafından düzenlenmesi yoluyla tüketicinin korunması teşvik edilmelidir. Bu **kesinlikle** hareket serbestliğine karşı bir engel yaratmaz, çünkü herkes, yurttaş olsun ya da olmasın, iş kurmakta özgürdür **uluslararası piyasalar serbestleşebildiği oranda, hizmetlerde de ticaretin serbestleşmesi sağlanacaktır.**

• Tüketiciler için yapılan tasarım ve yapım sözleşmeleri, hem proje yönetimine hem de anlaşmazlıkların çözümüne ilişkin saydam anlaşmalar yoluyla, tüketicilere kalitesi düzgün bir tasarım ve yapım sağlanması ve projenin süresinin ve maliyetinin kontrol altında tutulması konusunda korumalıdır.

• **Tasarımcılara ve mal ve hizmet sağlayanlara sorumluluk getirilmesi ve tüketicinin korunmasının teşvik edilmesiyle, korunmacı tasarım ve aşırı spesifikasyon şeklindeki tepkiler arasında daha iyi bir denge kurulmalıdır. Mimarlık mesleği bu amaca ulaşmak için aktif bir rol oynamıştır.**

5 6 SİYASAL YAŞAM VE MİMARLIK

5.1 6.1 Çelişen gerçekler ve amaçlar

*Kamu yetkililerinin görevi, **örneğin** işverenin, kullanıcının ve toplumun çıkarları gibi farklı çıkarlar arasında uyum sağlamaktır.*

Kullanıcının ve toplumun yapılı çevremize ilişkin istekleri: performansta uygunluğun en üst düzeye çıkartılması; yapıların dayanıklılıklarının maksimize edilmesi; çevre maliyetlerinin en aza indirilmesi; sosyal iletişim veya kişisel mahremiyete olanak vererek insan potansiyelinin ortaya çıkmasında kolaylık sağlanması; yeni estetiklerin elde edilip eskilerinin muhafaza edilmesi; çevresel ve kültürel açıdan uygunluk, **zarafet doğru oranlar** ve haz olarak sıralanabilir. Bu istekler ve gereksinimler şu anda mimarlığın 'yumuşak verileri' olarak adlandırılmıştır. Bunlar genel olarak kaliteye yöneliktir, sübjektif değerlendirmeye açıktır ve niceliksel değildir.

İşverenin istekleri: elde edilen sonuçla **amaç planlama** arasında bir bağ kurulması; belirsizliğin azaltılması; yapı hatalarının en aza indirilmesi; paranın karşılığının en çoğa çıkartılması; yaşam döngüsü maliyetleri ile tasarım-yapım süresinin en aza indirilmesi olarak sıralanabilir. Bu kaygılar, mimarlık işinin bütçelerle, takvimlerle, yönetmeliklerle, sözleşme ilişkileri ve garantileri ile yürütülen yanını etkiler, ve yapım sürecinin 'katı gerçekleri' olarak tanımlanabilir. Bunlar genel olarak nicelikseldir ve objektif değerlendirmelere açıktır.

İyi yapılar ve mimari, 'katı gerçekler' ve 'yumuşak veriler', **nitelik ve nicelik** arasındaki ilişkinin optimize edilmesinden doğar. Bir yapının ekonomik ve sosyal işlevi ve kültürel geçerliliği olacaksa, ve eğer Avrupa'da, tutarlı bir yapılı çevre elde edeceksek, **yapı tarihine ilişkin kültür, sosyal ve kültürel kimliğin ifadesi olarak devam edecekse**, toplu bir siyasal davranış ve eylem gerekmektedir. Politikacıların ve yöneticilerin görevi ilgili tarafların farklı amaçlarını uzlaştırmaktır.

5.2 6.2 Genel bakışa duyulan ihtiyaç

*Tutarlı ve **sürdürülebilir** bir çevrenin yaratılması, söz konusu tüm çıkarların topluca görülebilmesini gerektirir. Bu mimarın özel becerisi ve görevidir.*

~~Tutarlılık, yapılması gerekli olmakla birlikte, her bir uzmanın yapacağı müdahaleleri güçlendirerek sağlanamaz. Uzmanların beceri ve faaliyetleri hiç kuşku yok ki onların kendi özgül sektörlerinde zorunlu bir şeydir; bununla birlikte, uzmanlar, geniş kapsamlı pek çok etmeni göz önüne alma ve onları aritmetik toplamalarıyla elde edilecek olandan daha fazlasını, yani mimariyi yaratacak şekilde bütünleştirme yeteneğine genellikle sahip değillerdir. Tutarlılık, sadece yapının proje ve yapım sürecine sınırlı kalmayıp, ortaya çıkan yapılı sonucu da içeren genel bir bakış ister. Bundan, süreçteki herkes yarar sağlar.~~

~~Bir konu uzmanı değil, 'genelci' olan koordinatörün zorunlu koşul olan bu genel bakışa sahip olması, süreci yönetebilmesi ve uzmanların farklı çalışmaları arasında eşgüdümü sağlayabilmesi ve, hem tekliflerin hem de işverenin ihtiyaçlarının teknik içeriğini anlayabilecek yetkinliğe sahip olması gerekir. Bunun için de, kullanıcı ve toplumun ihtiyaçları kavranabilmeli, bunlar, aynı zamanda ekonomik, teknik ve estetik kaliteleri de kendinde bağdaştıran bir proje teklifinde bir araya getirilmelidir. Başka bir deyişle bu: veri koşullardan optimum çözümün elde edilmesidir.~~

Yaratıcı bir koordinatör ya da genelin uzmanı olarak mimarın zorunlu koşul olan bu genel bakışa sahip olması, süreci yönetebilmesi ve uzmanların farklı çalışmaları arasında eşgüdüm sağlayabilmesi gerekir. Mimar ayrıca, hem tekliflerin hem de işverenin ihtiyaçlarının teknik içeriğini anlayabilecek yetkinliğe sahip olmak zorundadır. Bunun için de, kullanıcı ve toplumun ihtiyaçları kavranabilmeli, bunlar, aynı zamanda ekonomik, teknik ve estetik kaliteleri de kendinde bağdaştıran bir proje teklifinde bir araya getirilmelidir. Başka bir deyişle, verili koşullardan optimum bütünsel çözüme ulaşılmalıdır. Bu tür tasarımlar ya da dengelenmiş bütünler, bize bileşenlerin aritmetik toplamının çok ötesini sunmaktadır.

~~Her ne kadar Bu uzmanlaşma çağında zayıflık sayılsa da, mimarın genelci formasyonu, yetkinliği ve dünya görüşü, inşaat sektörü içinde kendine özgü bir güç oluşturmaktadır.~~

Mimarlık meslek topluluğu **Uluslararası Mimarlar Birliği** bu nedenle, tutarlı bir çevre elde etme çabasının ve tasarım ve yapım süreçlerinin eş güdümünü sağlamanın, öncelikle kendi işi, becerisi ve görevi olduğuna; ve yasal ve kültürel ortamın bu hedef için çalışmayı teşvik etmesi gerektiğine inanmaktadır,

5.3 6.3 Tutarlı bir çevrenin temeli

Tutarlılık salt yasal denetimlerle sağlanamaz. Kamu politikalarının kullanıcıyı güçlendirmesi, gözünü geleceğe çevirmesi ve herkesin yarar sağlamasına yardımcı olması gelecekte de yaşam vaat eden bütünsel (holistik), sürdürülebilir sonuçları desteklemesi gerekir.

Günlük yaşam çevremizi yaratırken, doğayı taklit edip, doğru işleyiş ve iyi bir formu tek bir organizmada bütünleştirmeye çalışırız: detay, yapı, veya çevre. Gerek süreç gerekse ürün bağlamında, fikirlerle amaçlar, yükümlülüklerle beceriler arasında sağlanacak tutarlılıktan ortaya mutlu bir sonuç çıkar. Bu tür sonuçları mimarlık ve kültür tarihinin doruk noktaları olan, işverenin, tasarımcının, kullanıcının ve yüklenicinin birbirlerinin amaçlarını anladığı, halkın ve hükümetin ana amaçların mümkün olan en iyi yapıyı çevreyi elde etmek olduğunu kavrayıp desteklediği durumlarda görebiliyoruz.

Çevremizin şekillendirilmesine ilişkin koşullar hiçbir zaman optimum değildir. Yapıların ve kentlerin tasarımı birbiri ile çelişen isteklerin bağdaştırılmasına çalışmalıdır. Günümüzde yapıların işverenleri, kullanıcıları ve toplum arasında bir amaç tutarlılığının bulunmaması, ortaya çok kez yetersiz yapılar ve kötü bir mimari çıkartmaktadır. Teknik ve estetik kalite arzusu, düşük proje ve inşaat maliyetleri isteği ile çatışmaktadır. Ekonomik kalkınma arzusu, bozulmamış bir arazi parçasının korunması isteği ile çelişkiye düşmektedir. Bir tarihi merkezi fiziksel olarak korumak, günlük **kentsel** yaşamını sürdürmesini desteklemek ve aynı zamanda **kitle turizmini sürdürmek burayı kitle turizmine açmak** isteği, çağımızın en önemli 'açmaz'larından biridir. Günümüzde tasarım aşamasında kullanıcının ve de toplumun yeri genellikle boş kalmaktadır. Mimarın bir yandan kullanıcının ve toplumun ihtiyaçlarını göz önüne alma sorumluluğunu üstlenmişken, öte yandan emeğinin karşılığının işveren tarafından ödenmesi, özünde ciddi çelişkiler barındırmaktadır. Birbiri ile tümü ile uzlaşabilen bir dizi çıkar bulmak **hiçbir çoğu** zaman mümkün değildir.

Yönetim erki, yasal düzenlemeler aracılığı ile gerek işverenlerin gerekse kullanıcı ve toplumun çatışan çıkarlarını denetlemeye ve uzlaştırmaya çalışmaktadır. Ancak bu süreç, en azından bugünkü işleyişi ile, çok kez hoşla gider sonuçlar vermekten çok uzak kalmaktadır. Yapı kuralları normatiftir ve mimarlıkta kalite sağlayamaz. Taban alanı ve kat alanı katsayılarını, bölgelemeyi, arsa kullanım oranlarını denetim altına alarak mimaride kalite sağlama çabası, pek ender olarak başarılı bir sonuç vermektedir.

Tutarlı bir çevre, görünümde tekdüzelik anlamına gelmez ve ne karmaşık toplumsal, kültürel, ekonomik ve ekolojik gerçekleri ne de karşımıza beklenilmeyenlerin çıkacağı gerçeğini inkar edemez. Tutarlı bir çevre elde edilmesine ilişkin bir kamu politikasının geliştirilmesinde, aşağıdaki ilkeler temel alınmalıdır.

~~• Tutarlı bir çevre görünümde tekdüzelik anlamına gelmez ve ne karmaşık toplumsal gerçekleri, ne de karşımıza beklenilmeyenlerin çıkacağı gerçeğini inkar edemez.~~

• Kullanıcının, toplumun ve işverenin çelişen amaçlarının uzlaştırılmasına ve herkesin kazançlı çıkacağı çözümlerin elde edilmesine çalışılmalıdır.

• Gözümüz sadece geçmişten gelen modellere değil, içinde yaşadığımız zamana ve geleceğe de dönük olmalıdır.

• Günümüzün gerçekleri göz önüne alınarak, kullanıcı ve toplumun mimari kaliteye olan ihtiyaçlarına ilişkin sesleri **desteklenmeli ve** güçlendirilmelidir.

• Tutarlılığın ve tutarlılık elde etme çabalarının dinamik nicelikler olduğu kavranmalıdır. Elde etme çabası değişimi içerir; ve değişen bir toplum sürekli olarak, değişen ilişkiler doğurur.

- **Mimarlar, genelin uzmanı olarak, becerilerini tüm planlama süreçlerini yönlendirmek ve denetlemek için kullanılmalı ve böylelikle birer ‘genelci’ olarak hareket etmeli ve aynı kapsamlı bakış açısıyla topluma ve çevreye karşı sorumlu olmalıdırlar.**

5.4 6.4 Tutarlılığın teşviki: Yetkililer ve Toplum

Yetkililer, mimarlık ve inşaat sürecine ilişkin tartışmaları teşvik ederek, yasal denetim sistemlerini değiştirerek ve kendi adına en yüksek kalitede iş elde edilmesini sağlayan örnek bir işveren olarak, tutarlılığı teşvik etmelidir.

Çevre bilincine sahip olmak her vatandaşın yükümlülüğüdür, fakat hükümetler ve Birlik, herkesin adına davranmaktadır. ~~Birlik ve Üye Ülkeler şu ana kadar tutarlılığın teşviki yolunda pek çok şey yapmış bulunmaktadır. Yapılı çevremiz yaratılır veya yeniden yaratılırken kamu yararının dikkate alınmasını garanti altına alacak süreçte mimarın başta gelen konumu Üye Ülkeler ve Birlik yasalarında büyük bir dikkatle tanımlanmaktadır. Ulusal yasama gücü mimarlar için temel parametreleri belirler ve mimarlar da bu parametreler içinde tasarım ve yapımdaki genel etmenleri hesaba katarlar.~~ Birçok ~~Üye Ülkeler~~ **ülke** son sıralarda mimarlıkla ilgili politikalar kabul etmiş bulunuyor. Çevre eğitimi **Eğitim** programlarının çoğu, geniş tabanlı bir yurttaşlık anlayışını vermeye ve desteklemeye **mimarların sahip olduğu kapsamlı role ilişkin bir anlayış oluşturmaya çalışmaktadır.**

Ancak, yapılması gereken daha çok şey var. Yetkililerin artık yapım sürecini, mümkün olan en iyi kalitede yapı ve mimarinin elde edilmesinde yatan toplum yararına denetlemeyi hedeflemesi, ve işverenin ~~verimlilik~~ **sürecin verimliliği**, **ürünün kalitesi** ve paranın karşılığının en iyi şekilde alınmasında yatan çıkarlarını desteklemesi ve de bunları aynı zamanda başarması gerekiyor. Çelişen çıkarlar en iyi şekilde tartışarak ve diyalog kurarak dile getirilebilir ve daha sonra da uzlaştırılabilir. Yetkililer mimarlık ve inşaat süreçlerine ilişkin tartışma ve diyalogları teşvik etmeli ve aynı zamanda tutarlı bir yapılı çevrenin sunabileceği olağanüstü potansiyelin ayırdına varıp, bunun yaratılmasına çalışmalıdır.

Yapılı çevre bağlamında amaç tutarlılığı sağlayabilmek için, kamu politikaları ilerleme kaydetmeli ve kapsamını genişletmelidir:

- Halkın, tasarımcıların, ~~ve işverenlerin~~ **ve kullanıcıların** eğitilmesinde amaçlar, haklar ve yükümlülükler konusunda karşılıklı bir anlayış geliştirilmelidir.

- ~~Tartışmaya ve kararlarda şeffaflığa dayalı bir planlama süreci benimsenmelidir.~~

- ~~Kullanıcı tepkisini, kültürel tutarlılığı ve küçük ölçekli müdahaleleri teşvik edici denetim sistemleri geliştirilmelidir.~~

- **Yapım sürecinde, tartışmayı ve kararların oluşturulmasında şeffaflığı kolaylaştıracak ilkeler geliştirilmeli; kullanıcı tepkisi ve küçük ölçekli müdahaleler teşvik edilmelidir.**

- İşverenin haklarını kabul edip desteklemeli ve, sosyal açıdan kabul edilebilir, iyi tasarlanmış teklifler geldiği zaman, proje-yapım kontrol sürecini hızlandırmalıdır.

- ~~Abartılmış kısa vadeli kar gibi toplumdan yana olmayan amaçlara yönelik, ve çok büyük ölçekler veya tek kullanımlı gelişme gibi toplumdan yana olmayan araçlar kullanan yapıların elde edilmesine set çekmelidir.~~

- **İşverenlerin abartılmış kısa vadeli kar peşinde koşmaları ya da sosyal, ekolojik ve kültürel gereksinimleri karşılamayan bir yapılı çevre yaratmaları durumunda yapı alanında mal ve hizmet alımı durdurulmalıdır.**

- Yapılı çevre ile ilgili kararlar almakla görevlendirilmiş olan yöneticilerin ve tasarımcıların mimarlığın **ve çevre sorunlarının** ne olduğunu ve halkın en iyi yapılı çevreye duyduğu gereksinimi tam olarak anlamalarını sağlamalıdır.

- ~~Birlik bütününden köye kadar her düzeyde mimarinin kamuoyu tarafından değerlendirilmesini teşvik etmeli, hem iyi hem de kötü işlere dikkat çekerek bunları tartıştırmalıdır.~~

• Medyada her düzeyde, mimarinin yapılı çevre için sahip olduğu değerin kamuoyu tarafından değerlendirilmesi teşvik edilmelidir.

• Okullarda ve diğer eğitim kuruluşlarında ekonominin, ekolojinin, sosyal gereksinimlerin ve kültürün bir temeli olarak yapı kültürünün basit ilkeleri gündeme getirilmelidir.

Kamu sektörünün kendisinin bir inşaat sektörü işvereni olarak önemi sıklıkla dile getirilir. Bu bağlamda, Yönetimin sadece tasarım ve inşaat süreçlerini yönetirken değil, yapımını üstlendiği ulaşım ve enerji altyapısı işlerini yönetirken **ve aynı zamanda onlarla ilgili sosyal düzenlemeleri yaparken** de tutarlı bir yapılı çevreyi destekleyip teşvik etme görevi vardır. Birçok kentsel varoшта gördüğümüz manzara: karayolları arasında tecrit edilmiş, yukarıda elektrik direkleri ile yara bere içinde bırakılmış bir gökyüzüne bakan, yanlarındaki 'planlama artığı' alanların pislğe ve yaban otlarına terk edildiği tek kullanımlı konut alanları, tutarlı olmayan devlet müdahalelerinin ürünüdür.

Tasarımcının niteliksel özellikler esasına göre seçilmesi önerisi: daha önce gerçekleştirilmiş olan işlerin kalitesi; önerilen işe gösterilen bağlılık; hayal gücü, kültürel duyarlılık, ortamı kavrama yeteneği **ve sosyal sorumluluk** ve genel yönetim ve mimari tasarım becerilerin dikkate alınması, zaten ortaya atılmış bulunuyor. Kamunun şeffaflığı nasıl sağlayacağı konusu: en düşük fiyat esasına dayalı olmayan ön değerlendirme süreci; sonuçların yayınlandığı proje yarışmaları; ve hepsinden de önemlisi, karşımıza yapı olarak çıkan sonuçların kamuoyu tarafından irdelenmesi ve tartışılması için de bir hayli propaganda yapıldı. ~~Ancak, konular bunların da ötesine gitmektedir.~~

Tutarlılığın teşvik edilmesi için, inşaat işvereni olarak kamu sektörü değişmeli, ve:

• Genel olarak inşaat projesi işleri özellikle de yapı tasarımı için iş verdiği kimselerin yapılı çevrenin toplumsal **ve kültürel** önemini kavramış kişiler olmasını gözetmelidir.

• Çok yönlü faaliyetlerini gözden geçirmeli ve genel sonucun yaptığı tek tek müdahalelerin toplamından daha fazla olmasını sağlamalıdır.

• Bütün bina ve altyapı girişimlerinde, çevresel etkileri değerlendirmeli, tutarlı sonuçlar elde edilmesi konusunda ısrarcı olmalı ve en düşük proje maliyetlerinin ömür boyu var olacak çevre kalitesini belirlemesine izin vermemelidir.

5.5 6.5 Mimarlık Mesleği

Mimarlar en temel becerilerini hiçbir zaman unutmamalı: ~~yaptıkları müdahalelerle değer artışı sağlamak; çevre kalitesini teşvik etmek, ve kent kültürüne katkıda bulunmak ve mesleklerini bir sanat olarak; yapılan müdahalelerle, yeniliklerle, çevre kalitesini teşvik ederek ve yapı kültürüne katkıda bulunarak bir değer artışı sağlanan bir sanat olarak ele almalıdırlar.~~

Tutarlı bir yapılı çevrenin elde edilmesi yolundaki çabaların genel olarak mimarlık mesleğini ve özellikle de onun uygulama ve eğitim alanındaki önderlerini ilgilendiren önemli yanları vardır. Meslek, mimari tasarım yapmak ve yapı projelerini yönetmek işlerinin ellerine teslim edildiği kişilerin genelci ve hümanist bir formasyona sahip olmasını garanti altına almalıdır. Bu kişiler, sosyal ve kültürel ihtiyaçları yorumlayabilmeli ve bu ihtiyaçları teknik ve yapı aracılığı ile ifade edebilmelidir. Bu kişiler, toplumun ve kullanıcının beklentilerine olumlu yaklaşım bunları benimsemeli ve yapılı çevre ile ilgili herkesle diyalog kurabilmelidir. Bütün bunların yanı sıra bu kişiler, işverenin projenin kalite, maliyet ve süre yönetimi ile ilgili çıkarlarını korumalarını ve bunları desteklemelerini sağlayacak yeterli eğitime de sahip olmalıdır.

~~Bunlar büyük ölçüde gerçekleşmektedir. Mimarlık okulları artık daha geleneksel becerilerin yanı sıra yönetim ve yapım konularını da öğretiyor. Mimarlık Alanında Eğitim ve Yetiştirme İstişari Komitesi, birçok alanda önemli çalışmalar yaptı ve öneriler geliştirdi. Mimarlık meslek örgütlerinin bir çoğunun sürekli mesleki gelişme konusunda oldukça hacimli programları var.~~

Bu duruma, en azından mimarinin en önemli yetiştirilme alanı olarak tasarım söz konusu olduğunda şimdiden büyük ölçüde ulaşılmıştır. Ayrıca, mimari okulların, daha geleneksel olan

becerilerin yanı sıra, mali işler, proje ve iş yönetimi ve idari bilimler konularında da eğitim vermelerine gereksinim duyulmaktadır. Mimarlık alanında eğitim ve yetiştirme istişari komiteleri, birçok alanda önemli çalışmalar yaptı ve öneriler geliştirdi. Mimarlık meslek örgütlerinin bir çoğunun sürekli mesleki gelişme konusunda oldukça hacimli programları var. Eğitim, öğrencilere, günümüzün tüm olanaklarının içinden akıllıca seçimler yapmalarını sağlamak üzere bir değerler skalası sunmalıdır.

~~Ancak, tutarlı bir yapıyı çevrenin elde edilmesine çalışırken mimarlık mesleğinin, her zaman olduğu gibi fakat bugün her zamankinden de ağırlıklı olarak, temel beceri ve görevlerini hatırlaması gerekmektedir.~~

Mimarlık mesleğinin, bugün her zamankinden de ağırlıklı olarak, temel beceri ve görevlerini hatırlaması gerekmektedir.

- Farklı çıkarlar arasında tutarlılık sağlamanın, **bunun** planlama bilgisi, yapı becerileri ve yüksek teknik standartlardan daha fazlasını gerektirdiği unutulmamalıdır. Kendini nesnelerin güzelliğine adanmak ve gerek bireylere gerekse yerküreye saygı duymak da gerekmektedir. Unutmayalım ki, bir pencere doğru ellere düştüğü zaman duvardaki bir delik olmaktan çıkıp, tanımlanamaz bir kavram olan mekana hayat veren o harikalar yaratıcısı ışığın kaynağına dönüşecektir.

- Unutmayalım ki mimarın en değerli katkısı büyük olasılıkla en karakteristik olarak görülen olacaktır: ~~buluşlar~~ **müdahaleler** aracılığı ile değer katmak; geleceğe ilişkin henüz bilinmeyen seçenekler çizdirmek ve irdelemek; ve bunu, bireyler için ve bireylerle birlikte çalışırken kullanım amaçlarına demokratik bir cevap vermek üzere geçmişe ve proje alanına duyulan saygı ile birleştirmek;

- Unutmayalım ki mimar, kendine özgü bir beceriler dizisi ile, inşaat sektörü içinde binaların çevresel vicdanı olmak, yapıyı çevrenin kalitesini teşvik etmek, ticari çıkarlarla kirlenmemiş mesleki öneriler sunmak, yatırımcının **ve işverenin** haklarını sonuna kadar savunmak ve işveren, kullanıcı ve halk arasında diyalog kurulmasını olanaklı kılmak için, en iyi konumdaki kişidir.

- ~~Buna göre davranalım~~ **Ekonomik talepler ve olanaklar karşısındaki sorumluluğa, çevremizin kaynaklarına, toplumun ve kültürel kimliğin taleplerine göre davranalım.**

Bu beceriler, sorumluluk, bilinç, kısıtlı kaynaklara saygı, genel formasyon, şefkat, yiğitlik, dürüstlük, doğruluk, güvenilirlik ve sivil cesaret gibi ahlaki ve etik değerlere dayandırılmalıdır.

6. AVRUPA VE YARININ MİMARLIĞI: ÖNERİLER

6.1 Avrupa'da yarının yapı ve yaşamı

*Bir ekonomik hedef olarak kabul edilen maksimum üretim etkinliğinin yerini, daha gelişmiş bir yaratıcılık ve insan ilişkileri, **daha kaliteli bir yaşam**, sürdürülebilir, **zayıf uyumlu**, insani-öçekte bir çevre ve tüm ilgili tarafların çıkarlarına hizmet eden bir tasarım ve yapım süreci hedefleri almalıdır.*

Günümüzün Avrupa yaşamı tek bir çözüme olanak veremeyecek kadar çok çeşitlilik göstermektedir **ve çok boyutludur**: ~~düşüncede çoğulculuğa ihtiyacımız var. Yaşamlarımız Modern toplum çoğulcudur~~ ve devlet sırrı olamayacak kadar karmaşıktır: yapılanların halka şeffaf olarak sunulmasına **ve dolayısıyla halkın katılımın teşvik edilmesine** ihtiyacımız var. ~~Kıtamız ekonomik ve ekolojik olarak ulusal devletin anlamlı olamayacağı kadar iç içe geçmiş durumda: küresel bilinç ihtiyacımız var.~~ **Ulusal devletlerdeki özerklik düzeyi, uluslararası karşılıklı bağımlılıklar nedeniyle çoktan terkedilmiştir. Gezegenimiz üzerinde ortak özellikleri kavrayan kapsamlı bir bilinç ve ortak sorumluluklar gelişmektedir. Yaşam Bu gezegen üzerindeki yaşam kıtacılik veya küreselciliği savunmak için fazla karmaşık: bölgeselliğe ihtiyacımız var bölgelerden oluşan bir federal sistem gelecek için geçerli bir model olacaktır.** İş yaşamı ben - merkezli olamayacak kadar güçlü: yeni iş ahlaki kurallarına ve kamu yararını gözetken denetim mekanizmalarına ihtiyacımız var. Sorunlarımız halkı çözüm süreçlerinden dışlamayacak kadar büyük: **politik**, ekonomik ve sosyal yaşamda dışlama yerine içe almaya ve **demokratik** katılıma ihtiyacımız var. ~~Ayrıca, sanal dünya bizler için öylesine çekici ki, kendimize sürekli olarak yaşamın köklerinin günümüzün gerçeklerinde olduğunu hatırlatmak~~

zorundayız. **Yaşamın sanal değil, elle tutulabilir çok somut bir gerçek olduğunu kendimize hatırlatmak ihtiyacındayız.** Ekonominin kar hedefi, insanın mutluluğunu hedeflemenin önüne geçirilemeyecek kadar önemsizdir. Ve hepsinin ötesinde, insanın özgürlüğü, saygınlığı, yaratıcılığı ve aklı o kadar fazla sorgulandı ki, bu sorgulamayı artık daha fazla sürdüremeyiz – **demokratik süreçler işletilmeli ve her yerde geçerli olmalıdır.**

Yeni bir paradigma, değerlerde temel bir değişiklik gerektirir. ~~Yeni gelen bir~~ **Bu çok yönlü** paradigma, talepten kaynaklanan bir dizi amaca dayanmalıdır. ~~Başka bir deyişle:~~ **Örneğin** mal ve hizmet üretimini maksimize etmek değil, insanların gereksinimlerini esas alan amaçlar. Bu amaçların başlıcaları: insani ve maddi çeşitliliğin yanı sıra, bireysel özgürlüklerin de artması; zanaatkarlığın ve bire - bir verilen kişisel hizmetlerin daha fazla yüceltilmesi; ve birbirimize ve dünyamıza duyduğumuz saygıdan dolayı, **karşılıklı sorumluluğa dayanan** insan ilişkilerine daha fazla değer verilmesi olarak sıralanabilir.

~~Yarının yapılı çevresinin büyük bir kısmı bugün zaten ortada. Ancak, bu çevre tüm insanlar için var ve geçerli olan bir çevreye dönüşebilir ve dönüştürülmelidir. Dönüşen bu çevre, bir amaç bütünlüğünden doğan, ve, hiç modası geçmeyen uygunluk, dayanıklılık ve hoşluk temalarının günümüzün yapı kullanıcıları ve çağdaş toplum için yeniden tanımlandığı bir yapılı çevre olmalıdır.~~

Yeryüzündeki pek çok alan binalar inşa edilerek tahrip edilmiş, halen de edilmektedir. Fakat çevremiz bütün yurttaşlar için kabul edilebilir bir çevre olabilecek şekilde bir değişime uğramalıdır. Geliştirilecek yapılı çevreler, insanların doğuştan hakkettiği, her zaman insanlar arasında geçerli olabilecek işbirliği, iyi eğitim, yaşam kalitesi, yaşama sevinci, ahlaki standartlar, dini hoşgörü ve topluma, geleneklere ve çevreye karşı sorumlulukların yeniden kurulduğu ortamlar olmalıdır.

Geleceğin küresel mimarlık politikası, aşağıda sıralanan şu taleplere yanıt vermelidir:

- Yapıların hem mahremiyete hem sosyalleşmeye olanak verdiği, iç mekanların ~~iyi aydınlatılmış ve havalandırılmış~~, sessiz, özenle detaylandırılmış, içinde yaşamaya ve çalışmaya uygun olduğu; insan ölçeğine saygılı; göze çarpan binaların sadece ekonomik değil sosyal önem yansıttığı; ve gerek kullanıcıların gerekse halkın neyin yapılacağı neyin yıkılacağı konusunda daha fazla söz hakkına sahip olduğu bir yapılı çevre.

- Yapıların sağlam, uzun ömürlü, ~~sağlameca detaylandırılmış~~, işçiliğin ve zanaatın yüksek standartlarda olduğu bir yapılı çevre.

- **Dayanıklı, güçlü, malzeme ve ustalık açısından nitelikli detaylandırılmış binalardan oluşan bir yapılı çevre. Bütün malzemeler çevreyle dost bir biçimde ve kaynakların maddi dönüşümüne uygun olarak kullanılmalıdır.**

- **Uygun sağlık koşulları olan**, temiz hava, barınak ve sessizlik sağlayan; yerleşimlerin ve binaların ~~insan ve mal taşımacılığında özel araç kullanımını daha az gerekli kıldığı; yapıların doğal peyzaja ve çevreye saygılı olduğu ve bunların varlıklarını kabul ettiği; atık kaynaklı kirlenmenin ve enerji tüketiminin en aza indirgenerek yerkürenin kaldırabileceği bir hale getirildiği bir yapılı çevre.~~

- İyi orantılandırılmış **ve pozitif atmosferi ile yaşam koşullarına katkıda bulunan** ; geçmişin katkısına değer verilen; çağdaş kültüre söz hakkı tanınan ve bölgesel **karakteristiklerin sürdürüldüğü** ve metropoliten kültürlerin **kültürlerdeki farklılıkların** kendilerini gerektirdiği şekilde ifade edebildiği bir yapılı çevre.

- **Uluslararası yatırımların, ilgili bütün kullanıcıların yararlandığı ve yaşamlarına olumlu katkılar getirdiği bir yapılı çevre.**

- Bugünün büyük kentlerinde yaşayan milyonlarca insana yukarıda belirtilen kentsel yaşam kalitesini verebilmek için politik eylemlilik gerekmektedir. Bu aynı zamanda uluslararası toplumun bu doğrultudaki çabalarını da zorunlu kılmaktadır.

- Mimarlar, sözde enternasyonal modellerinin düşüncesizce taklidinin, benimsenilemeyecek bir anonimliğe, her yerde geçerli bir mimari dilin doğmasına, sonunda yapı kültürünün yitimine yol açtığını unutmamalıdır.

• Gelişmekte olan ülkelerdeki mimarlar, konutsuzlara yönelik çalışmalarda mühendislik mesleğindekiyle işbirliği yapmalı, ihtiyaç duyulan altyapı ve barınakların üretilmesine yardımcı olmalıdır. Mimarlar, kendi evini yapan ihtiyaç sahiplerine yol göstermeli, bu konuda yenilikler geliştirmeli; bu alanda toplumda belirgin bir konum benimseyerek ve diğer disiplinlerle işbirliği içinde yoksullar ve barınsızlar için yürütülen çalışmaların savunucusu olmalıdır.

Bu yönlerde değişecek olan bir fikir ortamının, aynı zamanda, işverenin hedeflerine daha iyi ulaşabilmesi **çoğu kez aralarında çıkar farklılıkları bulunan yatırımcıların ve kamunun eğilimlerini birlikte gözetebilmek** için mal ve hizmet elde etme süreçlerini de iyileştirmesi gerekir. Yarının **bütünüyle entegre özellikler taşıması gereken** yapım sürecinde:

• **Kullanıcılar**, işverenler, tasarımcılar, yükleniciler, hükümetler dahil olmak üzere bütün aktörler **katılımcılar** ve toplum, genel olarak birbirlerinin görüşlerini ve önceliklerini daha iyi anlayabilecek, **karşılıklı güven ortamında işbirliği içinde hareket edebilecekler.**

• İnşaat kalitesi en yüksek düzeye çıkacak, yapım hataları en aza inecektir.

• **Şantiyelerdeki iş kazaları hemen hemen hiç olmayacak düzeye indirilecektir.**

• Paranın karşılığı ve etkinlik en yüksek, maliyetler en düşük düzeyde olacaktır.

• Uyuşmazlıklar adilce, hızla ve basitçe çözülecek, davalara günümüze oranla daha az rastlanacaktır.

• Herkesin özgürlüğü, yaratıcılığı ve akıllı, maksimum yararın elde edilmesi yolunda kullanılacaktır.

• **Gelişmekte olan ülkelerde, yoksulluğun ortadan kaldırılması, yeterli barınma ve sağlık koşullarının sağlanması ve eğitimin desteklenmesi, mimarların ve yapı kültürünün başlıca hedefleri arasında olacaktır.**

• **Spekülatif kâr peşinde koşmanın yerini, ahlaki ve etik standartlar alacaktır.**

Bu içerdiği önerilerin uygulanması, yapı çevremizin yaratılması ve bakımını ~~Avrupa'lı vatandaşların küreselleşmenin~~ sürekli ve temel kaygılarına cevap verecek şekilde değiştirecektir. Aşağıdaki paragraflarda önceki bölümlerde yer alan politika önerileri özetlenmekte **ve yeni bir mimarlık politikası önerilmektedir.** Bu, aşağıda adı geçmeyenlerin bu işlerde herhangi bir rolü ya da sorumluluğu olmadığı anlamına gelmez, ancak, Baş rol gene de yetkililere düşmektedir; **ve fakat**, eğer başkaları için böyle reçeteler yazacaklarsa mimarların da kendi mesleklerine bir göz atmaları gerekmektedir.

6.2 Avrupa Birliği 7.2 Mimarlık Üzerine Uluslararası Politika

~~Tutarlı bir Avrupa Birliği politikası, yapı çevrenin iyileştirilmesi ve bunu gerçekleştirecek olan süreçten yola çıkar.~~ **Uluslararası örgütlerin mimarlık üzerine amaçlayacağı tutarlı bir politika, yapı çevrenin geliştirilmesinden yola çıkmalıdır.**

~~Avrupa Birliği'nin Kurumları, Üye Ülkelerle birlikte:~~

Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası örgütler ve birimleri, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) nın önerileri, mutabakat metinleri ve benzeri belgeleri ile bağlantılı ve UIA Üye Kesimleriyle ilişkili olarak şu hedeflere yönelmelidir:

• ~~Vatandaşların, kullanıcıların, işverenlerin ve tasarımcıların ihtiyaçlarını ve kendi bütün ilgili kurumlarının görüşlerini göz önüne alarak, mimarlık konusunda bir Birlik politikası geliştirmelidir.~~

• **Vatandaşların, kullanıcıların, yatırımcıların, tasarımcıların, inşaat sanayinin ve ilgili mesleklerin ihtiyaçlarını dikkate alan, topluma ve çevreye yüksek standartlar aktaran bir uluslararası mimarlık politikası geliştirilmelidir.**

• Mimarlık hizmetlerinde kamu alımlarına ilişkin **yasayı çeşitli yasaları** gözden geçirerek, yapı tasarımı mümkün olabilecek en yüksek kalitenin kamu yararı açısından öncelikli konumunu belirtmeli, bunun gerçekleşmesini sağlamalı ve küçük ve ~~mikro~~ **orta ölçekli** girişimlerin çıkarlarını daha aktif bir şekilde desteklemelidir.

• ~~Mevcut rekabet yasasını gözden geçirerek, mimarlar arasındaki en düşük fiyat temelindeki rekabeti ve mimari projelerin en düşük fiyat esasına göre seçimini yasaklamalı, tasarım yeteneği ve kalitesini temel alan bir rekabeti teşvik etmelidir.~~

• **Tasarımda yeteneği ve kaliteyi esas alan bir rekabeti teşvik eden ve en düşük fiyat üzerinden değerlendirmeleri önleyen mimari yarışmaların sürdürülmesine yardımcı olunmalıdır.**

• ~~İnşaat sektöründeki standartları, geleneksel yöntem ve malzemelerin kullanımını desteklemek ve en iyi kalitede mimarinin sunulmasını teşvik etmek üzere, yeniden yönlendirmelidir.~~

• **İnşaat sektöründeki standartlar yeniden, en iyi kalitede mimarlığın gerçekleştirilmesini sağlayacak yöntemlere kaynaklık edecek şekilde yönlendirilmelidir.**

• ~~Bölgesel kültür açısından önemli olan inşaat malzemeleri ve stratejilerinin kullanımını korumak ve teşvik etmek üzere, Birlik çapında önlemler almalıdır.~~

• **Bölgesel kültürlerin belirgin önemine ilişkin stratejileri teşvik edecek ulusal ve bölgesel önlemler getirilmelidir.**

• İnşaat sektöründeki birincil enerji tüketiminin 2010 yılına kadar üçte bir oranında azaltılmasını **hedeflemeli sağlayacak olanaklar önerilmeli**, bu hedefe ulaşılmasını teşvik etmek amacı ile, örneğin, yeni ve yenilenen yapılarda uygulanmak üzere mali veya diğer türden tedbirleri devreye sokmalıdır.

• **Malzeme dönüşümü yoluyla, bina yıkımlarından ve mevcut binalardaki değişikliklerden çıkan malzemelerin, farklı şekillerde de olsa, yeniden kullanımı ile inşaatlarda mümkün olduğu kadar aynı miktarda enerji ve malzeme kullanarak kaynaklarda sağlanacak tasarruf olanakları gösterilmelidir.**

• ~~Sürdürülebilir bir yapıyı çevreyi teşvik etmelidir: bunun gerçekleşebilmesi için, örneğin, düşük enerjiyi, pasif güneş enerjisini ve sürdürülebilir tasarım yöntemlerini teşvik etmeli; en iyi uygulama örneklerine ilişkin bilgileri daha yaygın dağıtmalı; binaların yenilebilir kaynaklardan elde edilmediği sürece elektrik enerjisi ile ısıtılmasını yasaklamak üzere SAVE kurallarını genişletmeli; proje destekleri sağlamalı; sürdürülebilir yapı elemanları ve stratejilerine ilişkin araştırmaları teşvik etmeli; iç ve dış çevrelerdeki hava kalitesine yönelik araştırmalar yapmalı; kentsel ve yıkımlardan kaynaklanan atıkları azaltacak ve yeniden kullanım için dönüştürecek stratejiler geliştirmeli; ve sürdürülebilir kentsel topluluklar konusunda incelemeler yapmalıdır.~~

• **Örneğin düşük enerji gerektiren, güneş ışığından pasif yararlanmaya dayanan ve sürdürülebilir tasarım teknikleri; başarılı uygulama örneklerine ilişkin bilgilerin yaygın bir biçimde duyurulması; mesleki formasyonda yeni yönlendirmeler; kirlenmeye yol açan nedenlerin ve atıkların azaltılması; yeniden dönüşüm stratejilerinin geliştirilmesi; sürdürülebilir kentsel topluluklar konusunda çalışmalarla altyapının değiştirilmesi gibi, geleceğin insani yaşam koşullarına uygunluğu kabul edilebilir bir yaşam çevresi için sürdürülebilir tasarım öneriler geliştirilmelidir.**

• ~~GATS müzakereleri sırasında, Avrupa'nın mimarlık kültürünü tanıtmalı ve desteklemelidir.~~

• **GATS müzakerelerinde bölgesel karakteristiklerin korunması üzerinde ısrarla durulmalı ve mesleki standartlara temel olacak insani, ahlaki ve etik standartların getirilmesi zorlanmalıdır.**

• Birleşme veya yapısal mali destekler çerçevesinde Avrupa Birliği'nden **Birleşmiş Milletler sübvansiyonu veya Dünya Bankası finansmanı** almak isteyen bütün yapı ve altyapı tekliflerini, mimari kalite ve çevresel etki açısından denetimden geçirmelidir. Düşük kaliteli projelerin maddi destek taleplerini geri çevirmelidir.

• **Kentlerin** merkezler, varoşları ve erişim noktaları dahil olmak üzere, Avrupa'daki kent ve kasabaların kötü mimarinin **altyapı yokluğunun** acısını çeken bölgelerin yeniden yapılabilmesi için, uygun finansal tedbirleri de içeren bir politika geliştirmelidir.

• Kırsal peyzajdan kentteki bir patikaya kadar her düzeyde, kitle turizmi ve kitle turizminin fiziksel yansımalarını denetim altına alarak, gerektiğinde yasal kurallar koyarak, bilinçli kültür turizmine destek veren bir politika geliştirmeli ve bu politikanın Birlik çapında geçerlilik kazanmasını teşvik etmelidir.

• Uygun olmayan yatırımlarla tahrip edilmiş doğal peyzajın yeniden oluşturulması için politikalar geliştirilmelidir.

• Gerekli bölgelerde kültürel turizmin teşvik edilmesine ve kitlesel turizmin kontrol altında tutulmasına yönelik politika ve yasal düzenlemeler geliştirilmelidir.

• Bütün Üye Ülkelerin, uygun ve kültürel açıdan uyarlanmış bir tüketiciyi koruma politikası olmasını sağlamalıdır.

• Yapı kültürünü teşvik edici öğeler içeren bir tüketiciyi koruma politikası geliştirilmeli ve önerilmelidir.

• Yapılı çevre ile ilgili kararlar almakla görevlendirilmiş olan Birlik Yöneticilerinin mimarlığın ne olduğunu, ve halkın en iyi yapılı çevreye duyduğu gereksinimi tam olarak anlamalarını sağlamalıdır.

• Karar verici durumundaki siyasal yöneticiler desteklenmeli, bu yöneticilerin mimarlık ve halkın ihtiyaçları konularında eksiksiz bir anlayışa sahip olmaları sağlanmalıdır. Yapı kültürü, kültürel kimliği ve yapılı çevrenin kalitesinin güvence altına alınacağı bir ortam olmalıdır.

• En yüksek kalitedeki mimarinin, en iyi uygulama örnekleri arasında tanıtılmasını üstlenmeli ve işverenin kamu olduğu bütün mimarlık işlerinde yaşam döngüsü ve çevresel maliyet usul, süreç ve yöntemlerini kullanmalıdır.

6.3 Merkezi Yönetimler 7.3 Mimarlık Üzerine Ulusal Politika

Tutarlı bir Avrupa Birliği Üye Ülke ulusal politikası UIA'da temsil edilen ülkelerin ulusal mimarlık politikaları, yapılı çevrenin iyileştirilmesi ve bunu gerçekleştirecek olan süreçten yola çıkar.

Eğer şu ana kadar gerçekleştirmemişlerse, bütün Üye Ülkelerdeki ulusal düzeydeki yetkili kurum ve kuruluşlar:

UIA üyesi örgütler kendi ülkelerindeki yetkilileri, aşağıda belirtilen konularda, eğer bugüne kadar olumlu bir ilerleme sağlanamamışsa, etkin girişimlerde bulunmaları doğrultusunda teşvik etmelidirler:

• Bir Ulusal Mimarlık Politikası hazırlamalı ve yürürlüğe koymalıdır. Bu süreçte bütün ilgili taraflar bulunmalıdır: vatandaşlar, korumacılar, kullanıcılar, tüketici grupları, kamu ve özel sektör yatırımcıları, yükleniciler, mühendislik alanındaki meslek mensupları, sanatçılar, ve özellikle de mimarlar. Hazırlanacak politika, her düzeydeki eğitimle ilgili uygun tedbirleri, tanıtımı, kamu sektörü alımlarını, ulusal malzemeleri ve mesleki formasyonu içermelidir.

• Bina dışında kalan altyapıların genel çevre kalitesi dikkate alınarak tasarlanmasını sağlamalıdır.

- Sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmelidir: örneğin, bir ulusal arazi kullanım politikası geliştirerek; kent varoşlarının daha da yayılmasını, kent dışına kurulan hipermarketleri ve ofis parklarını yasaklayarak; orta vadede yaygın olarak uygulanması hedeflenen pilot sürdürülebilir kent gelişme programları uygulayarak; arazi kullanımında bölgeleme, gelişmenin yayılması, ulaşım türleri, enerji tüketimi, kirlenme ve küresel ısınma arasındaki ilişkileri araştırarak; ~~insan ve mal taşımacılığında en yüksek standartta toplu taşınımaya maddi destek vererek;~~ ve çevresel maliyetlerin ekonomideki muhasebeleme sistemlerine entegre edilmesine çalışarak.

- Finans ve inşaat sektörüne ilişkin düzenleyici politikaların, yeni binalardan yana ve yenilemeye karşı olan ayırıcı bir tutum takınmamasını sağlamalıdır

- Tarihi mirasın korunması ve çağdaş mimarlığın desteklenmesi konusunda yasayla verilmiş güce sahip ve ilgili tarafların yaygın olarak temsil edildiği ~~bir Ulusal Mimarlık Konseyi~~ **örgütlenmeler** kurmalıdır.

- İnşaat sektöründe yükümlüğe ilişkin bir politika oluşturmalı, bu politikanın çerçevesi inşaat sektörü garantileri veya tüketiciler için zorunlu sigorta gibi konuları da içermelidir.

- Yapı tasarımı ve koruma işlerinin teknik ve kültürel açıdan yetkin kişiler tarafından gerçekleştirilmesini sağlamalıdır.

- İnşaat sektöründeki ustalar ve ufak inşaat girişimcileri için , kabul edilmenin yetkinlik esasına dayalı olacağı siciller oluşturmalıdır.

- Güvenlik, tasarım ve inşaat alanında en yüksek standartları teşvik etmek ve değişen meslek pratiğinin sürekli olarak içselleştirilmesini sağlamak üzere, insan gücü yetiştirme konusundaki tüm gayretlerini gerek tasarım gerekse inşaat sektöründeki ufak ve ~~mikro~~ **orta ölçekli** kuruluşlara yoğunlaştırmalıdır.

- Konutların tasarım ve inşaatında, örneğin mekan standartlarını sadece yükselterek değil, aynı zamanda iyileştirerek, çevresel performansı geliştirerek, istenmeyen ses geçirimlerini en aza indirerek iyileşme sağlamalıdır.

- Yapılaşmayı denetleyen yerel düzeydeki düzenlemelerde bütüncül mimari değerlerin öncelikli değer sayılmasını sağlamak üzere, yasaları gözden geçirmelidir: örneğin, taban alanı ve kat alanı katsayıları ya da bölgeleme gibi niceliksel değerlendirmelere göre yapılaşmaya izin veren yasal düzenlemeleri yürürlükten kaldırarak; bunların yerini alacak niteliksel değerlere ilişkin ulusal rehberler geliştirerek, en yüksek kalitede bir yapıyı çevrenin elde edilmeye ve bunun maliyetinin ödenmeye değer olduğunu kamuoyuna beyan etmeli ve buna göre davranmalıdır.

- Yapılı çevre ile ilgili kararlar almakla görevlendirilmiş olan Merkezi Hükümet Yöneticilerinin mimarlığın ne olduğunu, ve halkın en iyi yapıyı çevreye duyduğu gereksinimi tam olarak anlamalarını sağlamalıdır.

- En yüksek kalitedeki mimarının, en iyi uygulama örnekleri arasında tanıtılmasını üstlenmeli ve işverenin kamu olduğu bütün mimarlık işlerinde yaşam döngüsü ve çevresel maliyet usul, süreç ve yöntemlerini kullanmalıdır.

6.4 Bölgesel ve Yerel Yönetimler 7.4 Mimarlık Üzerine Bölgesel ve Yerel Politika

***Mimarlık üzerine** tutarlı bir bölgesel veya yerel politika, yapıyı çevrenin iyileştirilmesi ve bunu gerçekleştirecek olan süreçten yola çıkar.*

Eğer şu ana kadar gerçekleştirmemişlerse, bölgesel ve yerel düzeydeki yetkililer:

Mimarlık meslek mensupları yerel ölçeklerde yetkilileri, aşağıda belirtilen konularda eğer bugüne kadar olumlu bir ilerleme sağlanamamışsa, etkin girişimlerde bulunmaları doğrultusunda teşvik etmelidirler:

- Fiziksel, toplumsal ve kültürel altyapıları, istihdam olanaklarını ve demokratik katılımı içeren bölgesel ve yerel planlar hazırlanmalıdır.

- Yapılaşmanın denetimi için, örneğin toplumu etkileyen faktörlere ilişkin mimari rehberler sağlayarak, üç boyutlu çerçeveler geliştirmelidir : çekmeler, yükseklikler, ada büyüklükleri, cepheler. Doğru kararların alınmasını sağlamak için, yapılaşma ile ilgili tekliflerin kamuoyu tarafından tartışılmasına olanak tanınmalıdır. Amaç tutarlılığı sağlamak üzere, işverenlerin, korumacıların ve kent halkının bir araya gelmesini teşvik etmelidir.

- ~~Özellikle 1960 ve 1970'li yıllarda~~ Tek işlevli gelişmeler ve uygun olmayan mimarlık ürünleri ile zaafa uğrayan kentsel alanların yeniden inşası için ayrıntılı üç boyutlu planlar hazırlamalıdır. Bu, ~~kent merkezlerinde ve kent çeperlerinde~~ yoğun bir yeniden yapım gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Bütün bu tür yeniden inşa işlerinde, getirilen teklifleri özel araç ulaşımına bağımlılığı azaltmak amacı ile yoğunluk ve karma kullanım yönünden denetimden geçirmelidir.

- Turizm, ulaşım, enerji ve iletişim yapıları, altyapı ve tek tip faaliyet **de** dahil olmak üzere, uygun olmayan bir gelişme ile tahrip olan kırsal alanların yeniden inşası için **ayrıntılı** eylem planları hazırlamalıdır.

- Son ~~otuz yılın~~ **yılların** deneyimleri ışığında, yapılaşma denetim yöntemlerini yeniden irdelemelidir. Bazı alanlarda aşırı yoğunlaşmaya bazılarında ise aşırı dağılmaya yol açan niceliksel kısıtlamaları toptan silip atmalıdır. Elde kalan az sayıdaki yapılaşmamış alanların gelişmeye açılmasını yasaklamalıdır.

- Sürdürülebilir kentler konusunda ~~Birlik ve ulus çapında~~ gerçekleştirilen **uluslararası** araştırmaların ışığında, sürdürülebilir mahallelerin gelişmesini desteklemelidir. Cam, plastikler, su, evsel atıklar, toprak ve atıkların geri dönüşüm ve yeniden kullanımını en üst düzeye çıkartabilmek için, alınan önlemleri artırmalıdır. Cam, metal ve plastik kullanan ambalajlara yerel vergiler uygulamalıdır. Atıkların arıtılmasında kapalı sistemleri teşvik etmelidir.

- Kentsel yapılaşmayı ve özellikle de 'şümüllü' türünü uygun bir büyüklükte sınırlamak için, örneğin ölçeği aşırı veya uygunluğu şüpheli yapılaşmayı, harabeye dönmüş binaları ve boş tutulan arsaları cezalandırmak üzere, arazi ve taşınmaz vergilerinin kullanılması gibi mali önlemler geliştirmelidir.

- Ticaret kullanımındaki kentsel alanlardaki boş tutulan üst katları saptamak, bunların boş kalmasının nedenlerini araştırmak ve konut amaçlı kullanımlarını en üst düzeye çıkartmak için mali açıdan özendirme, iyi tasarımların desteklenmesi ve fiziksel ve sosyal alt yapı sağlanması dahil olmak üzere gerekli adımları atmak gibi yöntemlerle, kent merkezlerinin yenileşmesini teşvik etmelidir.

- Sosyal konutların, yeterli mekan standartları sunarak, sürdürülebilir yapı elemanları ve stratejiler içererek ve uygun bir çevreye yerleştirilerek, en yüksek düzeyde bir yapım ve mimari kalitede yapılmasını sağlamalıdır.

- Kentsel peyzaj düzenlemeleri ve kamuya açık alanlarda bölgesel açıdan uygun malzemelerin kullanılmasını sağlamalıdır.

- Görsel kaliteyi sağlamak için, ~~trafik ışıkları, yol işaretleri, kaplama ve işaretlemeleri dahil olmak üzere~~ trafik mühendisliği elemanlarının tasarımını yeniden gözden geçirmelidir.

- Kentsel alanlarda, **banliyölerde, kamuya açık alanlarda** ve karayolu kenarlarındaki ağaç dikimi ve doğal peyzaj düzenlemelerini önemli oranda artırmalıdır.

- Daha fazla park, kreş, toplantı salonları, kütüphaneler ve ~~bilgisayar olanağı~~ **diğer kültürel ve eğitimsel tesisler** sağlayarak, sosyal iletişim ve bütünleşmeye destek vermelidir.

- ~~Kültürel kimlik ve çevre kalitesini teşvik etmek ve korumak için sınırlar ötesi bölgesel işbirliklerini teşvik etmelidir.~~

- Yapılı çevre ile ilgili kararlar almakla görevlendirilmiş olan Bölgesel ve Yerel Yöneticilerin mimarlığın ne olduğunu, ve halkın en iyi yapılı çevreye duyduğu gereksinimi tam olarak anlamalarını sağlamalıdır.

- En yüksek kalitedeki mimarinin, en iyi uygulama örnekleri arasında tanıtılmasını üstlenmeli ve işverenin kamu olduğu bütün mimarlık işlerinde yaşam döngüsü ve çevresel maliyet usul, süreç ve yöntemlerini kullanmalıdır.

6.5 7.5 Mimarlık Mesleği

Mimarlık mesleği, Avrupa'nın yapılı çevresinde yapılı çevrede işverenin, kullanıcının ve toplumun çıkarlarına aynı şekilde sahip çıkmak üzere, kendi politika değişikliklerini yapmayı sürdürecektir.

~~Eğer şu ana kadar gerçekleştirilmemişse, Üye Ülkelerdeki mimarlık örgütleri, gerektiğinde Avrupa Mimarlar Konseyi ile birlikte, kendilerini:~~

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) ve üyesi örgütler, aşağıda belirtilen konularda eğer bugüne kadar herhangi bir ilerleme kaydedilmemişse, gerekli girişimlerde bulunmayı görev bilirler:

- **Daha iyi bir yapılı çevre için, mühendislik mesleği ve yapı üretiminde yer alan diğer meslek disiplinleriyle birlikte çalışılmalıdır.**

• Gelişme yönetimi ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine ağırlık verilmesi, yapıların korunması ve sürdürülebilir tasarım konusunda bilgi kazanılması gibi konuları da içermek üzere, zorunlu mesleki gelişme teşvik edilmelidir.

• Örneğin, bu alanlardaki yetkinlikten uzak performansları bir meslek sorunu haline getirerek, tasarım ve proje yönetiminin standartlarını **ve süreçlerini** geniş düzeyde iyileştirecek adımlar atılmalıdır.

• Örneğin, kullanıcılar ve korumacı gruplarla danışmayı güçlendirerek, tasarım ürünlerinin kamuoyuna sunulmasını ve yayınların, uzlaşma kurullarının, proje jürilerinin ve eğitimin kapılarının korumacılara, kullanıcılara, tüketici gruplarına ve meslek sahibi olmayan kişilere açılmasını destekleyerek, kullanıcı ve toplumla kurulacak diyalog teşvik edilmelidir.

• Olanakları kısıtlı yapı yatırımcılarına sağlanan yapılı çevrenin kaliteli olmasını teşvik edecek usul ve yöntemleri araştırmaya ve uygulamaya koymaya,

• Örneğin, zorunlu meslek garantileri veya sigortaları aracılığı ile, tüketicinin korunmasını desteklemeye,

• İyi bir mimarinin toplum açısından yararının tasarım ve yapım sürecindeki herkese gereğince anlatılmasını sağlamaya,

• Bütün mimarlık öğrencilerinin, örneğin süre, maliyet ve kalite kontrolü dahil olmak üzere proje yönetimi; iletişim becerileri; sürdürülebilir tasarım stratejileri ve eski yapıların yenilenmesi ve yapı bakımı **ve finansmanı** gibi **UIA-UNESCO Eğitim Şartında belirtilen**, işvereni **ve kullanıcıları** ilgilendiren konularda sağlam **ve kapsamlı** bir mesleki temel edinmeleri sağlanmalıdır.

• Örneğin, **UIA-UNESCO Mimarlık Eğitimi Geçerlilik Sisteminde önerildiği gibi** mimarlık okulları ile sanat okulları ve okullarla meslek arasındaki ilişkileri iyileştirerek, kullanıcı ihtiyaçlarını araştırarak, bölgesel özelliklerin **ve kültürel geleneklerin** anlaşılmasına destek vererek ve sınırlar ötesi öğrenci değişimlerine yardımcı olarak, mimarlık eğitimi güçlendirilmelidir.

• Örneğin, sınırlar ötesi mesleki işbirliklerini destekleyerek, **UIA Mesleği Uygulama Mutabakat Metinlerinde belirtildiği gibi**, mimarın görevlendirilmesine ilişkin standart koşulları ve diğer mesleki belgelerin kullanımını ve yaygın dağıtımını sağlayarak mimarlık alanındaki meslek örgütleri arasında işbirliği güçlendirilmelidir.

7 8 SON SÖZ

8.1 Yarının Mimarisi İçin Politikalar

Mimarlık ve politika; yapılı çevrede daha iyi yaşamı ikisi birlikte oluşturacaktır.

Yüksek nitelikli bir yapıyı çevre için gerekli temel koşullar, mimaride geleceğin sürdürülebilir politikalarının perspektifi ve hedefi olmalıdır:

- Dikkatlice planlanmış, toplum, kültür, kaynaklar ve doğaya saygılı bir yapıyı çevre, genel insan haklarından sayılmalıdır.
- Yasal mevzuat, bölgesel ve yerel çevreye özel önem vererek, kentsel tasarım, kamusal mekanlar ve mimaride kaliteyi güvence altına almalıdır.
- Kamu ihale sistemi, kent ve bina ölçeğindeki projeler için tasarımcıların seçiminde, belirleyici temel kriter olarak fiyat ve maliyeti değil, entelektüel düzeyde bir yarışmayı esas almalıdır.
- Eğitim sistemleri, kamuoyunda ve yetkililerde, doğal ve yapıyı çevrede kalitenin gözetilmesi konusunda olduğu kadar bölgesel ve yerel kimlik konusunda da duyarlılığı geliştirmelidir.

Bu doğrultuda, ulusal düzeyde Finlandiya gibi bazı ülkelerde ve uluslararası düzeyde ise AB içinde ortak bir Avrupa Birliği Mimarlık Politikasının oluşturulması gibi bazı adımlar atılmış bulunmaktadır.

8.2 Yarının Mimarisi İçin Mimarları Bekleyen Görevler

Mimarlar, yapıyı çevre için en geniş kapsamlı meslek servisi verebilecek olanaklara sahiptir.

Mimarlık mesleği karmaşık ve geniş kapsamlıdır. Mimarlık, toplum ve çevreye yönelik çok boyutlu sorumluluklar duyarak hizmet sunar. Mimarlar, ekonomik nedenlere dayalı ihtiyaçları, ekolojik önlemleri, bölgesel koşulları, toplumsal ve kamusal içeriği, ayrıca kültürel değerleri ve yapı sektöründe çalışan diğer disiplinlerin katkılarını, ürünlerinde bütünleştirecek uzmanlar olarak eğitilmektedirler.

Mimarlar, kamuya, işverenlere, politikacılara, kullanıcılara, kent halkına, bütün vatandaşlara, nitelikli bir yapıyı çevre konusundaki hakları savunarak hizmet sunarlar. Mimarlar, barınaksızlar için de bilgilerini kullanmak ve yardımcı olmak sorumluluğunu duymaktadırlar. Mimarlar, kamusal projeler için açılmış fikir yarışmalarına, en özgül çözümler getirebilecek önerilerini sunmaya gönüllüdür.

Mimarlık mesleği, bugünün mimarlığını yarının kültürel mirası yapmayı amaçlayan sürdürülebilir bir mimarlık politikasının geliştirilmesi konusunda kendini politik olarak sorumlu görmekte ve işbirliği önermektedir.

8.3 Mimarlık: dün, bugün ve yarın

Günümüzde Avrupa **Dünya** sosyal ve kültürel değerlerde kaymaların, ekonomide yeniden yapılanmanın ve çok büyük çevre sorunlarının görüldüğü bir dönemi yaşıyor. Mimarlık bu gün de, her zaman olduğu gibi gerçek bir güce sahip olmayı sürdürüyor: insanları birleştiren ya da ayıran, insanları buluşmaya çağıran ya da dışlayıcı karşılaşmalara sürükleyen, bir yandan yerel davranmayı teşvik ederken öte yandan küresel düşünmeyi destekleyen, bir yere ait olma ve bölgesel **ve kültürel** kimlik duygusunu yaratan ve besleyen bir güç.

Geçmişimizin en iyi örneklerine eş bir çağdaş çevre yaratma işine girişme kararını almak bizim elimizde. Böyle bir çevre, belirli bir bedel ödemededen elde edilemez ama ödenecek en büyük bedel bir tavır değişikliği olacaktır, zira bu sayfalarda ortaya konan önerilerin bir çoğunu, **yaratıcı ve yenilikçi fikirlerle**, ihmal edilebilir maliyetlerle uygulamak mümkündür.

Böyle bir çevre bu günden yarına da elde edilemez, ancak gene bu sayfalarda ortaya konan önerilerin uygulanmasına ilişkin adımların atılmasına hemen başlanabilir.

Mimarlık mesleği; UNESCO/UIA Mimarlık Eğitimi Şartından, UIA Mesleği Uygulama Uluslararası Standartları Mutabakat Metinlerinden yararlanılmasını yaygınlaştırarak ve önerilen UNESCO/UIA Mimarlık Eğitimi Geçerlilik Sisteminin uygulanmasını teşvik ederek, geleceğin insan yaşamında geçerli olacak yapı değerlerini gerçekleştirme doğrultusunda araçları geliştirmiştir.

Bu raporda önerilen politika değışikliklerinin vereceği ürün, enerji etkinliği ve sürdürülebilir bir performansla çevremizin korunması olacaktır. Bu politika değışiklikleri, mevcut yapı stokunun özenli bakımı ve onarımına ilişkin işleri teşvik ederek, işsizliği azaltacak **istihdamı artıracaktır**. Yapımda tasarrufu, esnekliği, uzun ömürlülüğü ve işverenin parasının karşılığını en iyi şekilde almasını teşvik ederek ekonomik rekabetçiliği destekleyecektir. Çağdaş ve yaygın bir mimari ~~zarafetle~~ **estetikliği** kültürel bütünleşme ile ve gerek kentsel gerekse kırsal alanlarda denetimli bir gelişme ile turizmi teşvik edecektir.

~~Bu ürün, Avrupa'nın batı medeniyetinin merkezi olarak süre giden statüsünü pekiştirecektir.~~

~~Öte yandan bütün bunlar, bizlere kendi günlük yaşamlarımızda sağlayacağı katkıların yanında, hiç kalacaktır.~~

Bu Beyaz Kitap, mimarlığın günümüz uygarlığında da geçerli birleştirici rolünü bir kez daha vurgulamaktadır. Karşılıklı anlayış, birbirimizin geleneklerine ve becerilerine saygı yoluyla gelişecektir. Bilginin yaygınlaştırılması, sorumluluk içeren bir diyalogu güçlendirecektir.